

אוראל לוי

סוגיות באגדה

ארמית ותולדות אמוראים

סוגיות באגדה

ארמית ותולדות אמוראים

מכתבי החפץ חיים כ"ה

"ירגיל את בנו בלימוד האגדות שבתלמוד,
שמהם יראה וכיר גדולת הקב"ה
בורא העולם ומנהיגו,
שהם דברים הפועלים מאוד על נפש הנער,
וגם ימצא בהם מידות טובות ודרך ארץ,
שיעשה רושם חזק על בנו
להתרגל גם כן באיזו מידה מן המידות
לפי מזגו וטבעו".

תודתי נתונה לבית הספר
חרד"ל, "אהבת ישראל" בנים
שסייע ותמך בהוצאת הספר לאור
להגדיל תורה ולהאדירה

מוקדש

להצלת השבוי יונתן פולארד הי"ו
"אכן חוליינו הוא נשא, ומכאובנו סבלם"
המקום ירחם עליו,
ויוציאו מגלות לגאולה, ומאפלה לאורה.

סוגיות באגדה

לימוד ארמית
ותולדות אמוראים

אין לתבן בלא בר,
על כן אבקש מכל המוצא שגיאה
או טעות, שיואיל לכתוב אלינו,
ויבורך מן השמים בכל מילי דמיטב, אמן.

חל איסור השגת גבול, על כל צילום,
העתקה, וכדומה, של כל חלק מספר זה,
אלא ברשות בכתב מהמחבר.

כל הזכויות שמורות למחבר
אוריאל לוי, רח' הרב יצחק נסים 74/1,
ירושלים. טל' 0525445567/8

תוכן

7.....	הסכמות
11.....	הקדמה
13.....	תקופת האמוראים
77.....	רב חסדא
81.....	רב אדא בר אהבה
85.....	רב המנונא
89.....	רב כהנא
93.....	רבה בר בר חנה
97.....	רבי אבהו
101.....	רבי זירא
105.....	רבה
109.....	רב יוסף
113.....	אבוי
117.....	רבא
121.....	רבי ירמיה
125.....	רב נחמן בר יצחק
129.....	רב פפא
133.....	רב אשי
137.....	רבינא
15.....	סדר הדורות
17.....	רב
21.....	שמואל
25.....	מר עוקבא
29.....	רבי חייא
33.....	רבי חנינא
37.....	רבי יהושע בן לוי
41.....	רבי אושעיא
45.....	רבי יוחנן
49.....	ריש לקיש
53.....	רבי אלעזר
57.....	רבי יהודה נשיאה
61.....	רב הונא
65.....	רב יהודה
69.....	רב נחמן
73.....	רב ששת
141.....	ביאורי מילים
144.....	מפתח לכללים בשפה הארמית

◆ הסכמת הרב הגאון בנימין יהושע זילבר זצ"ל, והסכמות הרבנים הגאונים שליט"א, ניתנו לספרים קודמים של המחבר, כמצוין בהסכמות.

RABBI BINYOMIN YEHOSHUAH ZILBER
4 ABAYE VEROVON AVE.
BNEI-BRAK ERETZ ISROEL
Tel. 78 75 46

הרב בנימין יהושע זילבר
שדרות אביי ורבא 4
בני ברק
טלפון 78 75 46

כ"ט

יום ג' חודש אדר תשנ"ג

שמתי לבאות את החידוש משנה דפירי' על פשנים
שהם פיר ונעלה פיר אוריאל או שלטא, וקירא עם הפירוש
פזיקי עמקאל פירוש היצ' ואזיקי, מטפיל וס' חיד' פירוש
אב' גל' ציקי הימנע' עם פ' ג' ויב' דאמ' לא אפיק'
אל המפה שאל' לא יאות בקול' פ'ב' ואין די יב' כוונ'
זכ' לפאריק לא מוכח לק' ולפ' ויב' דיב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
ויר' של' דפירוש פ'ב'. ואזיקי לק'ט מפורש פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
ה' ג' ויב' כוונ' פ'ב' למד' דמ' פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
ד' א' ב' ג' ויב' כוונ' פ'ב' למד' דמ' פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
ויב' כוונ' פ'ב' למד' דמ' פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
כ' א' ב' ג' ויב' כוונ' פ'ב' למד' דמ' פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'
כ' א' ב' ג' ויב' כוונ' פ'ב' למד' דמ' פ'ב' א' ה' ג' ויב' כוונ'

כ"ה

OVADIA YOSSEFRISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL**עובדיה יוסף**הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

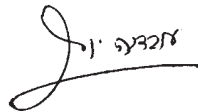
JERUSALEM

ירושלים

הסכמה

ראה ראיתי את הספר "משנה בהירה" אשר ערך האב"ד
היקר שוקד באהלה של תורה לילה כיום יאיר כחשיכה
כאורה הרב אוריאל לוי שליט"א. אשר מצא לנכון לערוך
את המשניות עם ביאור קצר ותמציתי בצירוף ציורים
ומבטאות, כדי להמחיש את ביאור המשנה באופן
שהמשנה הנלמדת תחרט בזכרון בלב התלמידים, וערך
את הדברים בטוב מעט ודעת "תפוחי זהב במשכיות
כסף דבר דבור על אפניו"

והנני מברכו שחפץ ה' בידו יצליח לברך על המוגמר
ויזכה להפיץ את מעינותיו חוצה להגדיל תורה
ולהאדירה, ברוב אושר, עושר וכבוד, ושובע שמחות
וכל טוב.

הלשכה: בבית המדרש "יחזקאל דעת" רח' הרב אגסי 1 ירושלים
טל' 02-6525666 פקס 02-6513655

MORDECHAI ELIAHU

RICHON LEZION CHIEF RABBI OF ISRAEL
President of the Supreme Rabbinical Court

מרדכי אליהו

הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדולב"ה, י' באלול תשנ"א
18-1138/נ"אה ס כ מ ה

ראה ראיתי עלים לתרופה מהספר "משנה הוראה" על פרקים א - ז ממסכת שבת, אשר ערכו וחברו המחנך הידוע והמפורסם לשם ולתהלה, ואשר מקדיש זמנו ועתותיו ללמד צאן קדושים תורה, ומחנכם בדרך התורה והיהדות הלא הוא הרה"ג ר' אוריאל לוי שליט"א.

ידוע הוא שמשנה אותיות נשמה וכבר זכה מרן הקדוש למלאך המגיד בזכות למוד המשניות.

חוברת זו באה לעזר למורה ולתלמיד כדי להבין את הדברים ללא טרחה יתירה.

ואמינא לפועלו יישר, וימשיך להוציא עוד חוברות להגדיל תורה ולהאדירה.

ויה"ר שיפוצו מעינותיו חוצה ויתברך בכל מידי דמיטב, ברוחניות ובגשמיות, בבני חיי ומזוני רויחי, אכי"ר.

מרדכי אליהו

ראשון לציון הרב הראשי לישראל

הרב יעקב תופיק-אביעזרי
רב ואכ"ד לקהילות הספרדים
ביתר עילית

בס"ד
י"ג א"ב
ס"ג
ש"ס
תש"פ

מכתב ברכה

לכבוד
היקר והנעלה
כהר"ר אוריאל לוי שליט"א

אחדשה"ט באה"ר

שמחתי מאד בפעלך הנאה, שערכת ותפנת אפשרות הלימוד במשניות סדר זרעים ומועד, בצורה הניתנת להבנה. שכידוע רבינו הקדוש צימצם ברוח קדשו נושאים עמוקים ורחבים במשפטים קצרים, ויש צורך גדול בחיבור מסוג זה שיביא לאפשרות קליטת הנושאים.

עמלך בהמחשות ובליקוטי המפרשים וההלכות, וכן התרשימים והסיכומים שפעלת בהם ביסודיות ובדייקנות ומתוך נאמנות למקורות הקדושים, יביאו בעז"י לתפיסת המושגים וקליטת הנושאים בצורה קלה ומהירה, ובודאי שזכות גדולה מתגלגלת על ידך להביא לשימוש כמעט למעשה בלמידת המשניות (אמנם אין באפשרות הלומדים להגיע לפסיקת הלכה למעשה, אך העיון בדבריך יביאם לשאול ולברר את ההלכה כראוי בדברים שאינם בשגרה).

אני מקווה שעמלך שעמלת במטרה קדושה זו, תביא משיכה של עונג וקדושה לעוסקים בלימוד המשניות אכ"ר. רה' יתברך יעזורך להפיץ מעיינותיך חוצה ולהגדיל תורה ולהאדירה.

בברכה ויקר

יעקב תופיק-אביעזרי

הקדמה

אודה ה' בכל לבב, על שזיכני לשבת באוהלה של תורה, לחנך וללמד תורה וגמרא לילדי ישראל, ומתוך כך לכתוב ספר זה, שנועד לסייע לכניסת ילדי ישראל ללימוד הגמרא, לכניסתם לעולמם של האמוראים הקדושים, ולהקנות להם יסודות בשפה הארמית-בבלית.

מטרת הספר: הספר נועד להקנות יסודות בלימוד הגמרא, ולסייע לתלמידים הצעירים להיכנס כראוי לעולם הגמרא. זאת על ידי הדברים הבאים:

א. לימוד סוגיות באגדה המושכות את הלב ומאחיבות את הלימוד.
ב. לימוד סוגיות שאין בהן קושי עיוני בהבנת התוכן, ולכן מאפשרות התמקדות בלימוד מיומנות ושפת הגמרא.

ג. לימוד יסודות השפה הארמית ומילות היסוד בשפה זו.

ד. לימוד תולדות האמוראים ומעלתם וסדר הדורות.

לפיכך הספר נועד לתלמידי כיתות ה' לתחילת לימודם בגמרא, או לכיתות היותר גבוהות ללימוד עצמי ולצורך הרחבת ידיעתם בשפה הארמית ובתולדות האמוראים.

מבנה הסוגיות: הספר כולל סוגיות תלמודיות נבחרות על חלק ניכר מגדולי האמוראים. לכל אמורא הוקדשו בספר ארבעה עמודים. שני העמודים הראשונים כוללים סוגיא תלמודית ראשית, עם ביאורי מילים, עם שאלות להבנה וחזרה, ועם צפנים בשפה הארמית. שאלות המסומנות בכוכב הן שאלות הרחבה לתלמידים מתקדמים. העמודים השלישי והרביעי כוללים תיאור תולדותיו של כל אמורא, וסוגיות נוספות להרחבה ולהעמקה.

הניקוד: הסוגיות בספר נוקדו על ידי הרב דן בארי הי"ו, ותודתנו נתונה לו מעומקא דליבא. הניקוד מבוסס על כיתבי יד עתיקים ומנוקדים (בניקוד ארצישראלי, בבלי או טברני); ועל מסורת הקריאה התימנית, שהיא מסורת מהימנה שהעבירה את קריאת התלמוד מתקופת הגאונים. שמות האמוראים ושמות המקומות שבסוגיות, נוקדו לרוב לפי מסורת תימן. הניקוד הינו מדויק ככל שניתן, ומטרתו להרגיל את הלומדים לגרסא נכונה של הסוגיות.

מבואות וסיכומים: בתחילת הספר נכתב פרק קצר על תקופת האמוראים. וכן תרשים של סדר הדורות של אמוראי ארץ ישראל, ותרשים סדר הדורות של אמוראי בבל. בסוף הספר יש מילון למאה וחמישים מילות יסוד בשפה הארמית, וכן מפתח לעשרים הכללים בשפה הארמית שהתבארו בספר.

תפילה ותחינה: הרבה חשיבה ושיקול דעת הושקעו בבחירת הסוגיות המתאימות לתלמידים, בניסוח השאלות, בניקוד המדויק, בשילוב הצפנים בשפה הארמית, ובכתיבת תולדות האמוראים. הנני תפילה ותחינה לה' יתברך, שחפץ ה' בידנו יצלח, להאהיב ולהקל את לימוד הגמרא על ילדי ישראל, מתוך הכרת דמותם המופלאה של האמוראים הקדושים.

תודה וברכה: הנני להביע הכרת טובה לגאון הרב יעקב תופיק שליט"א, רב העיר ביתר, שעודדני לכתוב ספר זה. יהי רצון שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה משפע דמעליא, אמן. בן יכבד אב. יהי רצון ויהא ספר זה שליטתו וערכתי, נר לעילוי נשמת אבי מורי יעקב בן טובה ז"ל ולעילוי נשמת חמי משה בן רחל ז"ל, תהיה נשמתם צרורה בצרור החיים אמן. ברכות שמים מעל לאמי ולחמותי היקרות, יאריך ה' ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים ויזכו לביאת גואל צדק וקיבוץ נדחי ישראל ובניין אריאל במהרה בימנו אמן. תודה וברכה מיוחדת לנוות ביתי, מנשים באוהל תבורך, יהי רצון מלפני ה' יתברך שנזכה יחד לגדל את בנינו לתורה וליראה, בבריאות איתנה ונהורא מעליא, ויהיו כל בנינו לימודי ה', ולא תמוש התורה מפינו ומפי זרענו וזרע זרעינו עד עולם, אמן.

אוריאל לוי
ניסן התשס"ט

תקופת האמוראים

בארץ ישראל

התקופה: ארץ ישראל מצויה תחת עול השלטון הרומאי. המצב המדיני והכלכלי הנוח של ימי רבי יהודה הנשיא, השתנה מהקצה אל הקצה. יש מאבקים פנימיים וחילופים תכופים של הקיסרים ברומא, וכן התמוטטות כלכלית באימפריה הרומית. כל אלה גרמו ללחץ כבד מאוד על תושבי ארץ ישראל, ערעור המצב הכלכלי, הטלת מיסים עצומים, וערעור המצב הביטחוני.

בנוסף, בדור הרביעי לאמוראים השתלטו הנוצרים על הקיסרות הרומית, והחלו ברדיפת היהודים ובגזירות שמד. יהודי ציפורי והגליל התקוממו ומרדו בשלטון הרומאי. הרומאים דיכאו את המרד באכזריות, ציפורי וחלק מערי הגליל חרבו, מעמד החכמים נחלש, ולאחר זמן הרומאים ביטלו את מוסד הנשיאות (4180, כחמישים שנה אחר חתימת הירושלמי). כל אלה גרמו להגירה נרחבת של יהודים לבבל, ולהיחלשות לימוד התורה בארץ ישראל.

התלמוד הירושלמי: האמוראים בארץ ישראל פירשו את דברי התנאים שבמשנה, וכתבו את פירושם בתלמוד הירושלמי.

רבי יוחנן, ראש ישיבת טבריה בדור השני לאמוראים, ערך את היסודות לתלמוד הירושלמי. עקב ריבוי הגזרות והצרות הכלכליות והביטחוניות בארץ ישראל, נערכו מאמרי האמוראים בתלמוד הירושלמי בחופזה. התלמוד הירושלמי נערך במשך תקופה של כמאה וחמישים שנה בלבד (4130-3980), ונחתם סופית על ידי רבי יוסי בר אבין בדור החמישי והאחרון לאמוראי ארץ ישראל.

במחלוקות בין התלמוד הבבלי לתלמוד הירושלמי, נפסקה הלכה כתלמוד הבבלי; לפי שהתלמוד הבבלי נערך בדקדוק ובמנוחה, ולפי שהוא אחרון ונכתב לאחר שחכמי בבל ראו את הכתוב בתלמוד הירושלמי.

בבבל

התקופה: בתקופת האמוראים בבל מצויה תחת שלטון הפרסים, המצויים במצב מלחמה עם הקיסרות הרומית. בדרך כלל יש יחסים טובים בין היהודים לבין השלטון הפרסי. יש אוטונומיה מלאה ליהודים, שלום וביטחון פנימי, ומצב כלכלי טוב. היהודים בבבל מונהגים על ידי ראש הגולה - מזרע בית דוד - בעל מעמד נכבד וסמכויות נרחבות מטעם השלטון הפרסי. לצד ראש הגולה הוקמו מספר ישיבות, ובראשם עמדו גדולי האמוראים.

יש קשר קבוע ומעבר של אמוראים בין ארץ ישראל לבבל. האמוראים: עולא ורבה בר בר חנה (בדור השלישי), רב דימי ורבין (בדור הרביעי), המכונים 'נחותי', מעבירים את תורת ארץ ישראל לבבל ואת תורת בבל לארץ ישראל.

ככל שמתקדמת תקופת האמוראים ומתרבים גזרות הרומאים בארץ ישראל, בבל משמשת כמקום מקלט ליהודים. לימוד התורה בבבל פורח ומתגבר, ומרכז התורה עובר בהדרגה מארץ ישראל לבבל.

התלמוד הבבלי: בתנאים אופטימליים אלה של אוטונומיה ורווחה כלכלית וביטחוןית, פירשו אמוראי בבל את המשנה באופן מושלם, במשך כמאתיים וחמישים שנה. התלמוד הבבלי נערך בדור השישי על ידי רב אשי במשך כששים שנה, ונחתם סופית על ידי רבינא האחרון (שנת 4234 לבריאה), וכדברי התלמוד: "רב אשי ורבינא סוף הוראה". עם חתימת התלמוד הבבלי, הסתיימה תקופת האמוראים. חכמי הדורות הבאים אינם רשאים עוד לחלוק על דברי האמוראים, ויכולים רק לפרש את דבריהם.

סדר הדורות - אמוראי ארץ ישראל

	האמורא	רבותיו	פעולו
דור המעבר	רבי חייא	רבי יהודה הנשיא	תנא ופליג. ערך את הברייתות.
	בר קפרא	רבי יהודה הנשיא	תנא ופליג. ערך ברייתות.
דור ראשון	רבי חנינא (בר חמא)	רבי יהודה הנשיא ורבי חייא	ראש ישיבת ציפורי.
	רבי יהושע בן לוי	רבי ובר קפרא ורבי ינאי	ראש בית מדרש בלוד.
	רבי אושעיא	רבי, בר קפרא ורבי חייא	ערך ברייתות. ראש ישיבה בקיסריה 13 שנה.
דור שני	רבי יוחנן	רבי חנינא, רבי אושעיא, רבי יהושע בן לוי, רבי ינאי	מייסד וראש ישיבת טבריה 80 שנה.
	ריש לקיש	רבי יוחנן, רבי אושעיא, רבי חנינא, רבי יהושע בן לוי	עוזרו של רבי יוחנן בראשות הישיבה.
	רבי אלעזר בן פדת	רב ושמואל, רבי יוחנן, רבי חנינא, רבי אושעיא	עלה מבבל לטבריה. ראש ישיבת טבריה שנה אחת.
	רבי יהודה נשיאה	אביו - רבן גמליאל השלישי	היה נשיא הסנהדרין. היה נכדו של רבי.
דור שלישי	רבי אמי ורבי אסי	רבי יוחנן, ריש לקיש, רבי אלעזר בן פדת	רבי אמי ראש ישיבת טבריה, ולצידו חברו המובהק רבי אסי.
	רבי אבהו	רבי יוחנן, ריש לקיש, רבי אלעזר בן פדת	נציג העם כלפי השלטון הרומי. ראש ישיבה בקיסריה.
	רבי חייא בר אבא	רבי יוחנן	ראש ישיבה בעכו. חברו של רבי אבהו.
	רבי זירא	רב הונא, רב יהודה, רבי יוחנן, רבי אמי, רבי אבהו	עלה מבבל לטבריה.
דור רביעי	רבי ירמיה	רבי זירא, רבי אבהו, רבי חייא בר אבא	עלה מבבל לארץ ישראל.
	רבי יונה ורבי יוסי בר זבדא	רבי אבהו, רבי זירא, רבי ירמיה	ראשי ישיבת טבריה.
דור חמישי	רבי מנא ורבי יוסי בר אבין	רבי יונה (אביו של רבי מנא), ורבי יוסי בר זבדא.	ראשי ישיבת טבריה. רבי יוסי סיים עריכת התלמוד הירושלמי.
	רבי תנחומא	רבי הונא ורבי פנחס	ערך את מדרש תנחומא.

סדר הדורות - אמוראי בבל

האמורא	רבותיו	פעולו	
דור ראשון	רב (רבי אבא)	רבי יהודה הנשיא, רבי חייא.	תנא ופליג. ערך את הספרא והספרי. מייסד וראש ישיבת סורא.
	שמואל	רבי יהודה הנשיא, אביו, ולוי	ראש ישיבת נהרדעא.
	מר עוקבא	שמואל	ראש הגולה בבבל. ראש בית דין בעיר כפרי.
דור שני	רב הונא	רב ושמואל	ראש ישיבת סורא ארבעים שנה.
	רב נחמן	שמואל, רבה בר אבוה, רב הונא	ראש ישיבת נהרדעא. חברים של רב חסדא ורב ששת.
	רב יהודה	רב ושמואל, רב הונא	מייסד וראש ישיבת פומבדיתא.
	רב חסדא	רב, מר עוקבא, רב הונא	ראש ישיבת סורא עשר שנים.
	רב כהנא	רב, רב הונא, רבי יוחנן	עלה לארץ ישראל וחזר וירד לבבל.
דור שלישי	רבה	רב יהודה, רב הונא, רב חסדא, רב כהנא	ראש ישיבת פומבדיתא 22 שנה.
	רב יוסף	רב הונא, רב יהודה, רב כהנא, רב ששת	ראש ישיבת פומבדיתא 2.5 שנים.
	עולא	רבי יוחנן	היה 'נחותי', והעביר תורת בבל לארץ ישראל ולהיפך.
דור רביעי	אבוי	רב חסדא, רבה ורב יוסף	ראש ישיבת פומבדיתא 14 שנה.
	רבא	רב חסדא, רב נחמן, רבה ורב יוסף	ראש ישיבת מחוזא 14 שנה.
דור חמישי	רב נחמן בר יצחק	רבא	ראש ישיבת פומבדיתא 4 שנים.
	רב פפא	אבוי ורבא	ראש ישיבת נרש 19 שנה.
	רב חמא רב זביד	אבוי ורבא	רב חמא ראש ישיבת פומבדיתא 20 שנים. רב זביד ראש ישיבת פומבדיתא 8 שנים.
דור שישי	רב אשי ורבינא	רב פפא ורב נחמן בר יצחק	רב אשי ראש ישיבת סורא 58 שנה. רב אשי ורבינא ערכו את התלמוד הבבלי.

רב (רבי אבא)

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים. חזור עליה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-9.

מסכת יומא דף פז ע"א

רש"י וביאורי מילים

הנה ליה - היה לו: **מלתא** - עניין:
פחדרי - עם: **טבתא** - הקצב חטא
 לו: **אתא** - בא: **לקמיה** - לפניו:
במצלי - בערב: **איהו** - הוא:
איזיל - אלך: **פגע** - פגש: **להיכא** -
 להיכן: **למקטל** - להרוג: **יתיב** -
 יושב: **פלי** - מבקע: **רישא** - ראש
 בהמה: **דלי עיניה** - נשא עינו:
חזיה - ראה אותו: **גמא** - עצם:
מתניה - היכה אותו: **בקועיה** -
 בגורגרתו: **קטליה** - הרג אותו:

רב, הנה ליה מלתא פחדרי ההוא טבתא; לא אתא לקמיה.
 במצלי יומא דכפורי, אמר איהו: איזיל אנא לפיוסי ליה. פגע ביה רב הונא, אמר ליה: להיכא קא איזיל מר. אמר ליה: לפיוסי לפלגיא. אמר: איזיל אבא למקטל נפשא.
 איזל וקם עלויה. הנה יתיב וקא פלי רישא, דלי עיניה וחזיה; אמר ליה: אבא את, זיל, לית לי מלתא פחדר!
 פחדרי דקא פלי רישא, אשתמיט גמא ומתניה בקועיה וקטליה:

שאלות

1. על מי מדובר במשפטים שלפניך?

א. "לא אתא לקמיה": _____

ב. "איזיל אנא לפיוסי ליה": _____

2. שני משפטים בסוגיא שלמדת הינם משפטי שאלה. צטט אותם!

א. _____

ב. _____

3. מי אמר למי? א. "להיכא קא אָזיל מר":
 ב. "לית לי מלתא בְּהֶדְגָּן":
4. בסוגיא נאמר, שרב הלך אל הטבח.
 א. מתי רב הלך אליו?
 ב. לאיזה מטרה הלך אליו?
5. בציטוטים שלפניך מתוארת התנהגות הקצב. כיצד היה עליו להתנהג ובמה חטא?
 א. "לא אָתָא לְקַמִּיה":
 ב. "זיל, לית לי מלתא בְּהֶדְגָּן":
6. צטט משפטים מהקטע, בהם באים לידי ביטוי התכונות הבאות:
 א. מידת הענווה של רב:
 ב. ראיית העתיד של רב הונא:
7. **צפנים בארמית:** א. השפות ארמית והעברית דומות! העתק מילים מהסוגיא הדומות לעברית!
 ב. שים לב למילים הבאות שבסוגיא: **אָזיל** - אלך; **אָזיל** - הולך; **אָזל** - הלך; **זיל** - לך:

8. ♦ מהם חטאי הטבח לפי פירוש המהרש"א?

מהרש"א

על כן נענש הטבח: שהוא חטא נגד
 רב והיה לו לפייסיה לרב, אבל רב
 זלזל בכבודו לילך אצלו לפייסיה. גם
 שזלזל ברב לקוראו בשמו אבא:

- א. _____
 ב. _____

9. ♦ לפניך קטע מתוספות על סוגיא זו.

תוספות (חולין לח ע"א)

על רב הונא דאמר: 'אזיל אבא
 למיקטל גברא' קשה, שהיה תלמידו
 וקורוהו בשמו? ולפירוש רש"י דאבא
 לשון חשיבות, ניחא:

- א. מהי שאלת תוס'? _____
 ב. מה תירוצם? _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע שלפניך, וענה על שאלות 10-16.

ועמד בראשה (בצד ישיבת נהרדעא שבראשות שמואל). רב העמיד אלפי תלמידים, והבעיר אש הדת והתורה בכל רחבי בבל. מתלמידיו המובהקים: רב יהודה, רב כהנא ורב חסדא. וכן רב הונא שמילא את מקומו בראשות ישיבת סורא:	זמנו ותולדותיו: רב הינו מדור ראשון לאמוראים אך שייך עדיין לסוף תקופת התנאים; לפיכך מצינו את רב חולק גם על דברי תנאים - "רב תנא הוא ופליג". שמו המלא היה רבי אבא, אך כונה בתואר 'רב', לפי שנחשב כגדול אמוראי בבל וזכרם של כל האמוראים בדור הבא. מוצאו ממשפחת ראש הגולה שבבבל. היה גיבור ויפה תואר, היה עני בתחילה ובסוף העשיר, וזכה לאריכות ימים:
הנהגותיו: מנהגו היה בקדושה מרובה: לא הלך ארבע אמות ללא ציצית ותפילין, לא הרים עיניו חוץ לארבע אמותיו, ומימיו לא שח שיחה בטילה. רב חיבר תפילה הנאמרת בשבת מברכין, ותפילות נוספות; וכן ערך את הספרא והספרי (מדרשי הלכה), על חומשים ויקרא, במדבר ודברים:	רבותיו ותלמידיו: בצעירותו עלה לארץ ישראל, ולמד תורה מפי רבי חייא דודו ומפי רבי יהודה הנשיא. אחר שהוסמך על ידי רבי לדון ולהורות, חזר לבבל, והקים ישיבה גדולה בעיר סורא

10. השלם את הקטע שלפניך!

רב שייך לדור _____ לאמוראי בבל, אך חולק אף על דברי _____.
 שמו המלא היה: _____, ומוצאו ממשפחת _____.

11. השלם את הקטע שלפניך!

רב הקים ישיבה גדולה בעיר _____, ועמד בראשה, והעמיד אלפי תלמידים.
 חברו _____ היה ראש ישיבה בעיר _____.

מי היו תלמידיו?

רב חיבר את ה _____, מדרש הלכה על חומש _____.

ואת ה _____, מדרשי הלכה על חומשים _____.

א. כוחו:

ב. מצבו הכלכלי:

ג. שנות חייו: _____

א. ציצית ותפילין:

ב. שיחה בטילה:

16. במה דומה רב לרבי יהודה הנשיא רבו? (סמן כל תשובה נכונה).

א. בכינויו. ב. נחשב גדול הדור.

ג. ערך דברי תנאים. ד. שניהם היו אמוראים.

מסכת סנהדרין דף ה ע"ב: פִּי הָהָה נִחִית רַב לִבְבָּל, אָמַר לִיה רַבִּי חִיָּא לְרַבִּי: בֶּן אַחוּתִי יוֹרֵד לִבְבָּל. יוֹרָה? יוֹרָה. יֵדֵין? יֵדֵין. יִתִּיר בְּכוֹרוֹת? אֶל יִתִּיר:

מסכת חולין דף קלז ע"ב: אָמַר לִיה: אַבָּא אַרִיכָא קָרִית לִיה? דְּכִירָנָא, כִּד הִנֵּה יַתִּיבָנָא אַחַר שְׂבָסְרֵי שׁוּרָן אַחוּרִיה דְּרַב קָמִיה דְּרַבִּי, וְנִפְקִי זְקוּקִין דְּנִיר מִפּוּמִּיה דְּרַב לְפּוּמִּיה דְּרַבִּי וּמִפּוּמִּיה דְּרַבִּי לְפּוּמִּיה דְּרַב, וְלִית אֲנָא יָדַע מַה הֵן אֲמַרִין:

שְׁמוּאֵל

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-10.

מסכת בבא מציעא דף פה ע"ב

רש"י וביאורי מילים

שְׁמוּאֵל יִרְחִינָאָה - היה בקי במהלך השמש והירח, ולכן מכונה ירחינאה: **אָמְלִי לֵן סָמָא** - אשים לך תרופה בתוך העין: **אָשְׁטֵר לֵן מִשְׁטָר** - אמשח לך משחה על גב העין: **גִּבְתָּא** - קנה חלול: **תּוֹתִי בִּי סִדְיָה** - תחת מראשותיו, ובוקע כח חוזק הסם דרך ראשו עד עיניו: **אֶתְפִּי** - נרפא: **הָנָה קָא מַצְטַעַר רַבִּי לְמַסְמְכִיהָ** - טרח לסומכו: **לֹא הָנָה מְסַתֵּיעָא מִלְתָּא** - לא הסתייע הדבר, שלא נאספו החכמים יחד: **סִפְרָא דְאָנָם הִרְאשׁוֹן** - שהראהו הקדוש ברוך הוא דור דור וחכמיו: **רַבִּי וְרַבִּי נִתְּן סוּף מִשְׁנָה** - כל זה כתוב שם: **סוּף מִשְׁנָה** - סוף תנאים, והם סדרו את המסכתות והמשנה: **סוּף הוֹרָאָה** - סוף כל האמוראים, והם סדרו את הגמרא על הסדר:

שְׁמוּאֵל יִרְחִינָאָה אָסִיָּה דְרַבִּי הָנָה. חָלַשׁ רַבִּי בְּעֵינָיָה. אָמַר לִיה: אָמְלִי לֵן סָמָא, אָמַר לִיה: לֹא יִכִּילָנָא. אָשְׁטֵר לֵן מִשְׁטָר, אָמַר לִיה: לֹא יִכִּילָנָא. הָנָה מוֹתִיב לִיה בְּגִבְתָּא דְסִמְנֵי תּוֹתִי בִּי סִדְיָה, וְאֶתְפִּי.

הָנָה קָא מַצְטַעַר רַבִּי לְמַסְמְכִיהָ, וְלֹא הָנָה מְסַתֵּיעָא מִלְתָּא. אָמַר לִיה: לֹא לְצַטַּעַר מָר. לְדִידִי חֲזִי לִי סִפְרָא דְאָנָם הִרְאשׁוֹן, וּכְתִיב בֵּיה: "שְׁמוּאֵל יִרְחִינָאָה חֲכָמִים יִתְקַרִּי, וְרַבִּי לֹא יִתְקַרִּי, וְאָסוּ דְרַבִּי עַל יְדוֹ תִּהְיֶה. רַבִּי וְרַבִּי נִתְּן, סוּף מִשְׁנָה. רַב אָשִׁי וְרַבִּינָא, סוּף הוֹרָאָה":

1. מהם שני תחומי המדע, בהם מתואר שמואל כבקי וכמומחה? (היעזר ברש"י)

א. _____ ב. _____

2. מהם שתי הדרכים הראשונות בהם רצה שמואל לרפא את רבי, ומדוע לא ריפאו כך?

א. _____

ב. _____

3. מהי הדרך השלישית שבה בחר שמואל כדי לרפא את רבי?

_____ מדוע בחר בדרך זו?

4. מי אמר למי?

_____ א. "אֶשְׁטֵר לְךָ מִשְׁטָר":
 _____ ב. "לֹא יִכְלֶנָּה":
 _____ ג. "לֹא לְצִטְעָר מָר":

5. מה היה הדבר שרבי רצה והצטער לעשות?
 _____ מדוע בפועל לא עשה זאת?

6. מהו "סִפְרָא דְּאַדָּם הָרָאשׁוֹן" (רש"י)?
 _____ מה הנושא הכתוב בו (רש"י)?

7. כיצד עודד שמואל את רבי על שלא הצליח לסומכו?

8. צטט מספרו של אדם הראשון את שלושת המילים, בהם כתוב ששמואל לא יוסמך:

_____ צטט מהספר של אדם הראשון את חמשת המילים בהם כתוב ששמואל ירפא את רבי:

9. ♦ "רְבִי וְרַבִּי נִתְּן, סוּף מִשְׁנָה". מהם שני הדברים בהם באה לידי ביטוי קביעה זו (רש"י)?

_____ א.
 _____ ב.

10. ♦ "רַב אֶשְׁרֵי וְרַבִּינָא, סוּף הוֹרָאָה". באיזה שני דברים מתבטאת קביעה זו (רש"י)?

_____ א.
 _____ ב.

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 11-17.

שונים, ובפרט היה מומחה ברפואה ובאסטרונומיה, ואמר: "נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא". שמואל היה מרובה ביסורים. בניו מתו בצעירותם, ובנותיו נלקחו בשבי.

הנהגתו: שמואל הנהיג את העם בחסד ובצדקה, תיקן תקנות להקל על עניים ויתומים, ומנע הפקעת מחירים. היה אהוד מאוד אצל שבור מלך פרס, וניצל זאת לטובת אחיו היהודים.

משנפטר שמואל, הפך רב הונא (בחיר תלמידי רב) לגדול אמוראי בבל וראש ישיבת סורא, רב נחמן התמנה לראש ישיבת נהרדעא, ורב יהודה ייסד את ישיבת פומבדיתא ועמד בראשה.

רבותיו ותלמידיו: שמואל הינו מגדולי אמוראי בבל בדור הראשון וראש ישיבת נהרדעא. היה תלמיד מובהק לאביו וללוי, ולמד תורה גם מפי רבי יהודה הנשיא. מתלמידיו המובהקים: רב יהודה, רב נחמן, מר עוקבא, ורבי אלעזר בן פדת.

שמואל ורב: שמואל נחשב חברו המובהק של רב. במחלוקות הרבות שביניהם, הלכה כשמואל בנושא דיני ממונות (כיון היה מומחה בתחום הזה), והלכה כרב בהלכות איסור והיתר. משנפטר רב, נחשב שמואל לגדול הדור, ואף רבי יוחנן (גדול אמוראי ארץ ישראל וראש ישיבת טבריה) החשיב את שמואל כרבו.

תולדותיו: שמואל נחשב מומחה במדעים

11. מי היו רבותיו של שמואל?

א. _____ ב. _____ ג. _____

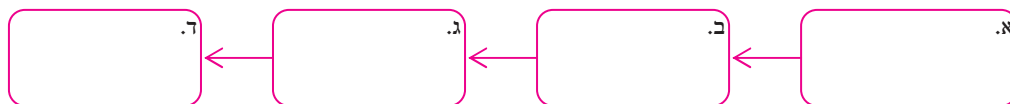
12. מי היו תלמידיו?

א. _____ ב. _____
ג. _____ ד. _____

13. כיצד נפסקה הלכה במחלוקות שבין רב ושמואל:
 א. בדיני ממונות: _____
 ב. בדיני איסור והיתר: _____
14. מי היה ראש אמוראי ארץ ישראל בתקופת שמואל?

 כיצד התייחס לשמואל?

15. השלם את הקטע שלפניך!
 שמואל היה מקורב לשבור מלך. _____
 שמואל הנהיג את העם _____
 ב. _____, ותיקן תקנות למען _____.
16. מי עמדו בראשות ישיבות בבל אחרי פטירת רב ושמואל?
 א. בסורא: _____
 ב. בנהרדעא: _____
 ג. בפומבדיתא: _____
17. מה סדר הדורות הנכון של האמוראים שלפניך: שמואל, רב נחמן, רבי, רבי יוחנן.

מקורות נוספים לעיון

חולין דף צה ע"ב: פלגו שני דרב, הנה כתב ליה רבי יוחנן: לקדם רבינו שבבבלי. פי
 נח נפשיה, הנה כתב לשמואל: לקדם חברנו שבבבלי. אמר, לא ידע לי מידי דרביה
 אנא? כתב שדר ליה עבוקא דשתין שני. אמר, השתא חשבנא בעלמא ידע. כתב שדר
 ליה תליסר גמלי ספקי טרפתא. אמר: אית לי רב בבבלי:

ביאורי מילים: פלגו שני דרב - כל שנות חייו של רב: פי נח נפשיה - כאשר נפטר:
 דרביה אנא - שרבו אני: עבוקא דשתין שני - לוח שנה לשנים שנים: השתא - עכשיו:
 תליסר - שלוש עשרה: ספקי טרפתא - הלכות בענייני ספק טריפה: אית - יש:

מר עוקבא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת כתובות דף סז ע"ב

רש"י וביאורי מילים

בשבוותיה - בשכונתו: **דשדי** - שמשליך: **צנוקא דדשא** - חור במפתן לציר הדלת: **איזיל אַחזי** - אלך ואראה: **ההוא יומא** - אותו היום שרצה העני לדעת מי נותנם לו: **נגה ליה** - התעכב: **אָתָא דביתהו בַּתְרִיהוּ** - באה אשתו עמו: **פִּינֵן דַּחְזָא** - העני: **מַצְלִי** - הטו עצמם להשליך המעות: **נִפְק בַּתְרִיהוּ** - יצא אחריהם: **רהוט מקמיה** - רצו מלפניו: **אֲתוּנָא** - תנור: **חֲלַשׁ דַּעֲתִיה** - הצטער: **אָנָא שְׂכִיחָנָא** - בגניה דביתא - אני מצויה בתוך הבית: **וּמְקַרְבָּא אֶהְיִיתִי** - הנאתי מזומנת שאני מחלקת מזון המוכן לסעודה: **מַאי פְּלִי הָאִי** - מה כל זה? למה להם לברוח ולכנוס לתנור:

מר עוקבא הנה עניא בשבוותיה, דהנה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצנוקא דדשא. יום אחד אמר, איזיל אַחזי מאן קעביד בי ההוא טיבותא. ההוא יומא, נגה ליה למר עוקבא לבי מדרשא. אָתָא דביתהו בַּתְרִיהוּ. פִּינֵן דַּחְזָא דקא מצלי ליה לדשא, נפק בַּתְרִיהוּ. רהוט מקמיה, עילי לההוא אֲתוּנָא דהנה גרופה נורא. הנה קא מקלִין פרעיה דמר עוקבא. אמרה ליה דביתהו: שְׂקוּל פִּרְעִיךָ אוֹתִיב אֶפְרַעֲאִי. חֲלַשׁ דַּעֲתִיה. אמרה ליה: אָנָא שְׂכִיחָנָא בַּגְנִיה דביתא, וּמְקַרְבָּא אֶהְיִיתִי. ומאי פְּלִי הָאִי? דָּאֲמַר מַר זוּטְרָא בַּר טוֹבְיָה אָמַר רב: נוֹחַ לוֹ לְאָדָם שְׂמִסְרָא עֲצָמוֹ לְתוֹךְ כִּבְשֵׁן הָאֵשׁ, וְאֵל יִלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים:

1. פרש את המשפטים הבאים:

א. "הנה עניא בשבוותיה":

ב. "מקלִין פרעיה דמר עוקבא":

2. **צפנים בארמית:** בארמית לעתים מוסיפים א' בסוף מילה (עיתים במקום ה' הידיעה ועיתים סתם). העתק מהסוגיא 8 מילים בעברית, עם תוספת א' בסוף המילה: _____

3. **צפנים בארמית:** לקידומת ד' שני פירושים: ש' / שָל. מה הפירוש הנכון במילים שלפניך:
 א. "דְהָה רְגִיל": _____ ב. "דְשְדִי לִיה": _____
 ג. "בְצִנּוֹרָא דְדָשָא": _____ ד. "פְרַעֲיָה דְמָר עוֹקְבָא": _____
 ה. "דְאַמָר מָר זוטָרָא": _____ ו. "בְגִנְיָה דְבִיתָא": _____

4. מי אמר את המשפטים הבאים:

א. "מֵאן קְעָבִיד בִּי הָהוּא טִיבוֹתָא": _____
 ב. "אַנָא שְכִיחְנָא בְגִנְיָה דְבִיתָא": _____

5. על מי נאמר בסוגיא? א. "מְצַלִי לִיה לְדָשָא": _____
 ב. "נִפְק בְתֵרִיָהוּ": _____

6. תאר מה עשו מר עוקבא ואשתו כדי להקפיד על נתינת צדקה מעולה, בדברים הבאים:

א. מתן בסתר: _____
 ב. הקדמת עניי אותה העיר: _____
 ג. הבאת הצדקה עד פתח ביתו של העני: _____
 ד. התמדה בצדקה כל יום: _____

7. במה היתה מעלת הצדקה של אשתו של מר עוקבא גבוהה יותר ממעלת הצדקה שלו?

בן יהודע

"אף על גב דהכא הוא רדף אחריהם ונמצא שלא אכפת לו? נראה הוא לא העלה בדעתו שהוא מר עוקבא הנשיא, אלא חשב שהוא אדם אחר פשוט וממנו לא יתבייש":

8. ♦ מה שאלת הבן יהודע? _____

מה תשובתו? _____

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-13.

הסנהדרין בארץ ישראל, אשר כינו אותו בתואר: "מי שמקריין עור פניו כמשה רבנו" (סנהדרין לא ע"ב). וברש"י מבאר, שכינוהו כך, לפי שהיה בעל תשובה והיה נר דולק מעל ראשו מן השמים.

צדקתו: מר עוקבא היה נותן צדקה בסתר בכל יום. מסופר בתלמוד, שמר עוקבא היה רגיל לשלוח לעני אחד 400 זוז בכל ערב כיפור. פעם שלח את הכסף ביד בנו, חזר בנו עם הכסף ואמר לו שראהו מזלף ביתו ביין ישן. השיב מר עוקבא: כל כך מפונק הוא? וכפל לו את הכסף. לפני מותו בירר את סכום הכסף שנתן עד כה לצדקה, אמר: 'צידה קלה הכנתי לדרך רחוקה', עמד וחילק מחצית ממונו לצדקה.

תולדותיו: מר עוקבא היה מצאצאי דוד המלך, ועמד בראש הגולה בבבל בדור הראשון לאמוראים. מר עוקבא עמד בראש בית דין חשוב בעיר כפרי, ושמואל קרא עליו את הפסוק: "בית דוד כה אמר ה' דינו לבוקר משפט".

רבו ותלמידו: כאשר מר עוקבא ישב לדון, היה שמואל מכבדו ויושב לפניו; אולם בשבתם לעסוק בתורה, היה מר עוקבא יושב לפני שמואל ומלווהו לביתו, מפני ששמואל היה גדול בתורה ומר עוקבא החשיב אותו כרבו. רב חסדא היה תלמידו של מר עוקבא, ומוסר מאמרים רבים בשמו, בהלכה ובאגדה.

גדולתו: מר עוקבא היה בקשר עם חכמי

9. כתוב לגבי התואר 'מר'?

תשובות הגאונים

"מר - אחת משתי דרכים: או מי שזה עיקר שמו, והדרך השנייה ראשי גלויות שבבבל".

א. מהם שני הפירושים לתואר 'מר': 1. _____

2. _____

ב. איזה מהם הוא הפירוש הנכון לגבי מר עוקבא? _____

ג. עיינ בסוגיא בדף הקודם, ומצא שם של אמורא נוסף שזכה

לתואר מר מאותה סיבה: _____

10. באיזה תואר תיארו חכמי ישראל את מר עוקבא?
 בזכות מה זכה מר עוקבא לתואר זה?

11. השלם את הקטע שלפניך!
 מר עוקבא הינו מדור _____ לאמוראי בבל. היה מצאצאי _____,
 היה ראש ה_____ בבבל, ועמד בראש _____ בעיר כפרי.

12. מי היה בן דורו של מר עוקבא, ומר עוקבא התייחס אליו כרבו?
 מי היה תלמידו של מר עוקבא ומוסר מאמרים רבים בשמו?

13. מדוע בנו של מר עוקבא לא נתן את הכסף לאותו עני?

מדוע מר עוקבא הכפיל לאותו עני את סכום הצדקה?

מקורות נוספים לעיון

מועד קטן דף טז ע"ב: שמואל ומר עוקבא, כי הוּוּ יְתָבִי גִרְסֵי שְׁמַעְתָּא, הָנָה יְתִיב מֶר עוֹקְבָא קָמִיָּה דְּשְׁמוּאֵל בְּרַחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת. וְכִי הוּוּ יְתָבִי בְּדִינָא, הָנָה יְתִיב שְׁמוּאֵל קָמִיָּה דְּמֶר עוֹקְבָא בְּרַחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת... כָּל יוֹמָא הָנָה מְלֻי לִיָּה מֶר עוֹקְבָא לְשְׁמוּאֵל עַד אֲשַׁפְיִיזָהּ, יוֹמָא חַד אֲטָרִיד בְּדִינָהּ, הָנָה אֲזִיל שְׁמוּאֵל בְּתַרְיָה. כִּי מָטָא לְבֵיתָהּ... נִהַג נְזִיפּוּתָא בְּנַפְשִׁיהָ חַד יוֹמָא:

רש"י וביאורי מילים: גִּרְסֵי שְׁמַעְתָּא - לומדים תורה: **מֶר עוֹקְבָא** - כתלמיד לשמואל, דשמואל גדול בתורה יותר ממנו: **כִּי הוּוּ יְתָבִי בְּדִינָא** - מר עוקבא היה נשיא הגולה: **אֲשַׁפְיִיזָהּ** - מקום מלוננו: **אֲטָרִיד** - מר עוקבא היה טרוד בדין ולא זכר ללכת ללוות את שמואל: **מָטָא** - הגיע: **נִהַג נְזִיפּוּתָא בְּנַפְשִׁיהָ** - משום ששמואל הנחשב כרבו הלך אחריו:

רבי חייא

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת בבא מציעא דף פה ע"ב

רש"י וביאורי מילים

מציין מערתא דרבנן - מסמן מערות קבורה של חכמים, שלא תארע תקלה על ידי צדיקים להיטמא בהם כוהנים: **כי מטא** - כאשר הגיע: **איעלקא מניה** - נעלם ממנו מקומה: **חלש דעתיה** - הצטער: **רבצת** - לימדת לאחרים: **מנצו** - התווכחו: **בבדי דידי** - ביחד איתי: **מהדרנא לה** - אני מחזירה: **שדינא כתנא** - אני זורע פשתן: **גדילנא נשפי** - אני קולע מהפשתן רשתות: **צידנא טבי** - אני צד צביים: **אריכנא מגלתא** - אני מתקן מעורותיהן קלף: **סליקנא למתא** - אני נכנס לעיר שאין בה מלמדי תינוקות: **חמשה ינוקי** - לכל אחד חומש אחד: **ומתנינא** - על פה שישה סדרי משנה לשישה תינוקות: **אקרו אהדדי ואתנו אהדדי** - למדו זה את זה מקרא ומשנה:

ריש לקיש הוה מציין מערתא דרבנן. פי מטא למערתיה דרבי חיא, איעלקא מניה. חלש דעתיה. אמר: רבונו של עולם, לא פלפלתי תורה כמותו? יצתה בת קול ואמרה לו: תורה כמותו פלפלת, תורה כמותו לא רבצת.

פי הו' מנצו רבי חנינא ורבי חיא, אמר ליה רבי חנינא לרבי חיא: בבדי דידי קא מנצית! חס ושלום, אי משתכחא תורה מישראל, מהדרנא לה מפלפולי!

אמר ליה רבי חיא לרבי חנינא: בבדי דידי קא מנצית, דעבדי לתורה דלא תשתכח מישראל! מאי עבידנא? אזילנא ושידינא כתנא, וגדילנא נשפי וצידנא טבי, ומאכילנא בשניהו ליתמי, ואריכנא מגלתא וכתובנא חמשה חמשי, וסליקנא למתא, ומקרינא חמשה ינוקי בחמשה חמשי, ומתנינא שתא ינוקי שתא סדרי, ואמרנא להו: עד דהדרנא ואתינא, אקרו אהדדי ואתנו אהדדי. ועבדי לה לתורה דלא תשתכח מישראל.

הינו דאמר רבי: כמה גדולים מעשי חיא!

שאלות

1. מדוע ריש לקיש סימן את מערות הקבורה של הצדיקים? (סמן לפי רש"י!)
 - א. למנוע טומאה מכהנים.
 - ב. כדי שיידעו להיכן ללכת להתפלל.
 - ג. למנוע תקלה על ידי חכמים.
 - ד. כדי לשמור ולכבד את קבריהם.
2. במה גדולה מעלת רבי חייא ממעלת ריש לקיש לפי הסוגיא? (בחר בתשובה הנכונה!)
 - א. למד תורה יותר ממנו.
 - ב. לימד תורה יותר ממנו.
 - ג. רבי חייא כתב את הברייתא.
 - ד. היה גדול ממנו בתפילה.
3. מי היה יכול להחזיר את כל התורה שבעל פה בכוח פילפול? _____
 מי מנע את השתכחות התורה מישראל? _____
4. יש הלכה, שגדולה מצות המציל יהודי מעוני, מהנותן צדקה לאדם שכבר נעשה עני.
 הוכח עיקרון זה מהסוגיא! _____
5. לאיזה צורך רבי חייא זרע פשתן וצד צביים, וכי לא היה יכול לקנות קלף מוכן לכתובת התורה? (חשוב!) _____
6. רש"י מבאר, שרבי חייא לימד בעל פה את המשנה לששת התינוקות.
 א. מאיזה מילה בסוגיא לומד זאת רש"י? _____
 ב. מדוע רבי חייא לא כתב גם את המשנה? _____
7. **צפנים בארמית:** פרש את המילים הבאות המופיעות בקטע, עם הטיה בגוף ראשון:
 א. **עֲבִידָנָא**: _____ ב. **אֲזִילָנָא**: _____ ג. **שְׂדִינָא**: _____ ד. **צִידָנָא**: _____
 מה משמעות ההטיה 'נא' בסוף המילים האלו? _____
 מה לפי זה תהא משמעות ההטיה במילים: עבדינן, אזלינן, כתבינן וכדומה: _____
 רמז: נא = קיצור של 'אנא' (הטיה ביחיד). נן = קיצור של 'אנן' (הטיה ברבים).
8. **צפנים בארמית:** בארמית לפעמים צ' וט' מתחלפות. חפש מילה כזאת בקטע! _____
 דוגמאות נוספות: **קִיטָא** - קיץ: **טִיקָא** - צהרים: **טִיקָא** - צלי: **מִטְלָי** - עושים צל:

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-12.

מרכזי התורה בגולה, ופעל אצל רבי לסמוך את רב ואת רבה בר חנה אחייניו לפני ירידתם לבבל, ובכך איפשר את הקמת מרכז התורה החדש בסורא על ידי רב.

התוספתא: רבי חייא ערך את התוספתא יחד עם רבי אושעיא. כתב הרמב"ם: "ראה אחד מתלמידי רבי והוא רבי חייא, לחבר התוספתא. ועניינה לבאר המשנה ולהוסיף חקירות שאי אפשר להוציאן מן המשנה".

בישיבה של מעלה: משהגיע עת פטירתו לא היה יכול מלאך המות להתקרב אליו, עד אשר רבי חייא המציא לו את נפשו. מסופר בגמרא, שבישיבה של מעלה כל החכמים מונהגים על ידי המלאכים, מלבד רבי חייא שמעצמו עולה ויורד.

תולדותיו: רבי חייא הוא אמורא השייך לדור המעבר בין התנאים לאמוראים, ועתים חולק גם על תנא. רבי חייא ויהודה וחזקיה בניו, עלו מבבל לארץ ישראל והתיישבו בטבריה. רבי חייא היה תלמיד חבר של רבי יהודה הנשיא וסמוך על שלחנו. היה רבם של רבי ינאי, רבי חנינא, רבי אושעיא, רב ורבי יוחנן.

תורתו: "אמר ריש לקיש: הריני כפרת רבי חייא ובניו, שבתחילה כשנשתכחה תורה מישראל עלה עזרא מבבל ויסדה, חזרה ונשתכחה עלה הלל הבבלי ויסדה, חזרה ונשתכחה עלו רבי חייא ובניו ויסדה". רבי חייא הפיץ את לימוד המקרא והמשנה בקרב תינוקות של בית רבן. פעל לחזק את

9. על מי מדובר?

- א. שני בניו של רבי חייא: _____
 ב. שני אחייניו: _____
 ג. כתבו יחד את התוספתא: _____
 ד. יסדו את התורה: _____

10. השלם את הקטע שלפניך!

- רבי חייא שייך לדור _____, ורשאי לחלוק גם על _____.
 רבי חייא עלה מ _____ לארץ ישראל, והתיישב בעיר _____.
 היה תלמיד חבר של _____, ורבם של _____.

11. ציין שלושה דברים מהקטע, שעשה רבי חייא כדי שלא תישכח תורה מישראל!

- א. _____
- ב. _____
- ג. _____

12. כתוב על פי הרמב"ם המובא בקטע, מה הדברים שמלמדת התוספתא לעומת המשנה?

- א. _____
- ב. _____

מקורות נוספים לעיון

בבא מציעא דף פה ע"ב: אליהו הנה שכיח במתיבתא דרבי. יומא חד, ריש ירחא הנה, נגה ליה ולא אתא. אמר ליה: מאי טעמא נגה ליה למר? אמר ליה: אדאוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה, וכן ליצחק, וכן ליצחקב. ולוקמינהו בחדרי החדרי! סברי, תקפי ברחמי, ומיתי ליה למשיח בלא זמניה! אמר ליה: ויש דגמתן בעולם הזה? אמר ליה: איכא רבי חיא ובניו. גזר רבי תעניתא אחתינהו לרבי חיא ובניו. אמר משיב הרוח, ונשבא זיקא; אמר מוריד הגשם, ואתא מטרא. כי מטא למימר מחיה המתים, רגש עלמא. אמרי ברקיעא: מאן גלי רזיא בעלמא? אמרי: אליהו. אתיוהו לאליהו, מחיוהו שתין פולסי דנורא. אתא, אדמי להו כדבא דנורא, על ביניהו וטרדינהו:

רש"י וביאורי מילים: הנה שכיח - היה מצוי; במתיבתא דרבי - בבית מדרשו של רבי; נגה - איחר; משינא ידיה - רוחץ ידיו; מצלי - מתפלל; מגנינא ליה - משכיבו במקומו; בחדרי החדרי - ביחד; תקפי ברחמי - מרבים בתפלה; יש דגמתן - שתהא תפלתן נשמעת; אחתינהו - הורידום לפני התיבה; רזיא - סוד; מחיוהו - היכוהו; פולסי דנורא - מכות אש:

רבי חנינא בר חמא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת כתובות דף קג

רש"י ובן יהוידע

גר יקא דלוק במקומו - כמו בחייו, לפי שכל ערב שבת היה רבי חזון לביתו: **חכם** - שיהא הוא המורה כל הלכות איסור והיתור, כמו שממנים אב בית דין לדיני ממונות: **ישב** **בראש** - יעמוד בראשות הישיבה: **יחב רבי חנינא אבכאי** - ישב חוץ לבית המדרש, שלא נכף לרבי אפס: **נח נפשיה** - נפטר: **זרק מרה בתלמידים** - שתהא אימתך עליהם:

תנו רבנן: בשעת פטירתו של רבי, אמר: לבני אני צריך! נכנסו בניו אצלו. אמר להם: הזהרו בכבוד אמכם. גר יקא דלוק במקומו, שלחן יקא ערוך במקומו, מטה תהא מצעת במקומה. לחכמי ישראל אני צריך! נכנסו אצלו חכמי ישראל. אמר להם: שמעון בני חכם, גמליאל בני נשיא, חנינא בר חמא יושב בראש.

לא קבל רבי חנינא, שהיה רבי אפס גדול ממנו. שתי שנים ומחצה יתיב רבי אפס ברישא, ויחב רבי חנינא אבכאי. נח נפשיה דרבי אפס, ויחב רבי חנינא ברישא. אמר להם: לבני קטן אני צריך! נכנס רבי שמעון אצלו, מסר לו סדרי חכמה. אמר להם: לבני גדול אני צריך! נכנס רבן גמליאל אצלו, ומסר לו סדרי נשיאות. אמר לו: בני, נהג נשיאותך בךמים, זרק מרה בתלמידים:

שאלות

- מה ביקש רבי משני בניו שיעשו עבור אימם?
- מה ביקש מהם שיעשו עבורו?

2. מי היה בנו הבכור של רבי יהודה הנשיא ולמה התמנה?
 מי היה בנו הקטן של רבי ולאיוזה תפקיד התמנה?

3. מה לימד רבי לפני מותו את רבן גמליאל בנו?
 מה לימד את רבי שמעון בנו הקטן?

תשובות הגאונים

4. עיין בקטע מתשובות הגאונים שלפניך וכתוב:

א. מי זוכה לתואר 'רבן'?
 ב. מי זוכה לתואר 'רבי'?
 ג. מי זוכה לתואר רב?
 ד. מי התנא הקרוי 'רבי' בלי לציין את שמו?
 שנקרא רבן חוץ מן הנשיאים.

5. השלם בעזרת רש"י את האפשרויות הבאות: חכם, אב בית דין, ראש ישיבה, נשיא.
 א. מי הממונה על עבודת הסנהדרין - פסיקה, תקנות, קידוש החודש וכו':
 ב. מי הממונה לפסוק בדיני ממונות ולסייע לראש הסנהדרין:
 ג. מי הממונה לפסוק וללמד בנושא איסור והיתר:
 ד. מי הממונה על הרבצת תורה לתלמידים:

6. את מי מינה רבי לראשות הישיבה בציפורי?
 מדוע סירב לקבל עליו את המינוי?

7. ♦ מדוע ציוה רבי לבניו להשאיר נר ושלחן ומיטה במקומם? (היעזר ברש"י כאן ובהמשך הסוגיא בכתובות):

8. צפנים בארמית: א. $\text{תָּנַן} / \text{תְּנִינָא} / \text{מְתִנִּיתִין} =$ למדנו במשנה (סימן לדבר - שתי נונין).
 ב. $\text{תְּנִי רַבָּנָן} / \text{תְּנִינָא} / \text{תְּנָא} =$ למדנו בברייתא (סימן לדבר - נ' אחת). ובאגרת רב שרירא גאון כתב, שתנו רבנן הן ברייתות של רבי חייא ורבי אושעיא ורב שהן יותר מדויקות מהברייתות הפותחות בלשון תניא או תנא. ג. $\text{אִיתְּמַר} =$ פתיחה לדברי אמוראים.

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-13.

שנייה ושלח רבי חנינא והביא את רבי יהושע בן לוי והתענו שניהם ולא ירד גשם, נכנס רבי חנינא ודרש: 'לא רבי יהושע בן לוי מוריד גשם לדרומיים ולא רבי חנינא עוצר גשם מהציפוריים, אלא שהדרומיים ליבם רך ונכנע והציפוריים ליבם קשה ואינם נכנעים'.

תורתו: רבי יהודה הנשיא בצוואתו מינה את רבי חנינא לעמוד תחתיו בראש הישיבה בציפורי. רבי חנינא הרבה לדרוש בדברי אגדה, והרבה לדבר בשבת ארץ ישראל, ואמר על אדם שירד לחוץ לארץ: "אותו האיש הניח חיק אמו וחיק חיק נוכריה", וכן אסר לכהן לצאת לחוץ לארץ אפילו לדבר מצוה.

משמת רבי חנינא, לבש עליו רבי יוחנן תלמידו את בגדי שבת היקרים וקרעם. אחרי מותו עבר מרכז התורה בארץ ישראל לשיבתו של רבי יוחנן בטבריה.

דורו ורבותיו: סתם רבי חנינא בגמרא הוא רבי חנינא בר חמא, דור ראשון לאמוראי ארץ ישראל. היה תלמידו המובהק של רבי יהודה הנשיא, חברם של רבי חייא ורבי יהושע בן לוי, ורבים של רבי יוחנן וריש לקיש - ראשי הדור השני לאמוראים.

תולדות חייו: רבי חנינא עסק ברפואה והתפרנס ממסחר בדבש, היה עשיר ובנה מכספו בית מדרש בציפורי, וזכה לבריאות ולאריכות ימים. "אמרו עליו על רבי חנינא, שהיה בן שמונים שנה והיה עומד על רגלו אחת וחולץ מנעלו ונועל מנעלו".

גדולתו: רבי יהודה הנשיא אמר על רבי חנינא: 'אין זה בן אדם' (אלא מלאך). מסופר שפעם היתה בצורת והתענו ולא ירד גשם, ובדרום גזר רבי יהושע בן לוי תענית וירד גשם, אמרו בני ציפורי: 'רבי יהושע בן לוי מוריד גשם לבני הדרום ורבי חנינא עוצר מים מבני ציפורי'. עשו תענית פעם

9. השלם את הפרטים הבאים לגבי רבי חנינא!

א. רבו המובהק: _____ ב. חבריו: _____

ג. תלמידיו: _____

10. על מי נאמר בקטע שעמד בראש הישיבה בציפורי? _____

ועל מי נאמר שעמד בראש הישיבה בטבריה? _____

11. למה רומז החרוז שלפניך?

רפואה _____ ודבש _____, ובניית בית מדרש _____.

12. כתוב את סדר הדורות הנכון של אמוראי ארץ ישראל שלפניך המוזכרים בקטע.

רבי חנינא, ריש לקיש, רבי יהודה הנשיא, רבי יוחנן, רבי חייא.

13. על התנא רבי חנינא בן דוסא נאמר, שהיה אומר: "לא ערוד ממית אלא החטא ממית".

היכן בקטע רואים רעיון זה גם אצל רבי חנינא האמורא? _____

מקורות נוספים לעיון

עבודה זרה דף י ע"ב: ההיא נקירתא דהנה עילא מביתיה לבית רבי. כל יומא הנה מייתי תרי עבדי, חד קטליה אבבא דבי רבי, וחד קטליה אבבא דביתיה. אמר ליה: בעדנא דאתינא לא נשפח גבר קמך. יומא חד, אשפחיה לרבי חנינא בר חמא דהנה יתיב. אמר: לא אמינא לך, בעדנא דאתינא, לא נשפח גבר קמך? אמר ליה: לית דין בר אנש. אמר ליה: לימא ליה לההוא עבדא דגני אבבא, דקאים וליתי! אזל רבי חנינא בר חמא, אשפחיה דהנה קטיל. אמר, היכי אעבד? אי איזיל ואימא ליה דקטיל, אין משיבין על הקלקלה; אשפקיה ואיזיל? קא מזלזלינן במלכותא. בעא רחמי עליה, ואחיייה ושרהיה. אמר: ידענא, זויטי דאית בכו מחיה מתים, מיהו, בעדנא דאתינא לא נשפח אנש קמך!

רש"י: נקירתא - מנהרה: **מביתיה** - מביתו של אנטונינוס קיסר רומי: **לבית רבי** - ללמוד תורה: **קטליה** - הרגו כדי שלא יתפרסם הדבר: **בעדנא דאתינא** - בזמן שאבוא: **אשפחיה** - מצאו: **לית דין** - אין זה: **גני אבבא** - שוכב על הדלת: **דקאים וליתי** - שיקום ויבוא: **אשפקיה ואיזיל** - אעזוב אותו ואלך: **שרהיה** - שלח את העבד להיכנס לקיסר:

רבי יהושע בן לוי

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

כתובות דף עז"ב

רש"י וביאורי מילים

כי הנה שכיב - כשהגיע זמנו למות: **רעותיה** - רצונו: **אחוי לי דכתאי** - הראני מקומי בגן עדן: **הב** - תן: **בארקא** - בדרך: **קטא להתם** - הגיע לשם: **דלייה** - הגביהו: **שור** - קפץ: **אתשיל אשבועתא** - אם נשבע מעולם ונשאל להתיר: **נהדר** - יחזור: **תכטקי פינא** - כסאות זרב מופז: **אי אתה בר לינאי** - שהקשת אות שלא יחרב העולם, ואם יש צדיק גמור בדור אין צריך אות: **לא הוואי מידי** - לא נראה הקשת בימיו:

כי הנה שכיב, אמרו ליה למלאך המות: זיל עביר ליה רעותיה! אזל אתחזי ליה. אמר ליה: אחוי לי דכתאי! אמר ליה: לחיי! אמר ליה: הב לי ספינך, דלמא מבעתת לי בארקא. יתבה נהליה.

כי מטא להתם, דלייה קא מחוי ליה. שור, נפל להווא גיסא. נקטיה בקרנא דגלימיה. אמר ליה: בשבועתא דלא אתינא! אמר קדשא בריך הוא: אי אתשיל אשבועתא, נהדר; אי לא, לא נהדר. אמר ליה: הב לי ספינאי! לא הנה קא יתיב ליה. נפקא בת קלא ונאמרה ליה: הב נהליה דמתבעא לברייתא.

מכריז אליהו קמיה: פנו מקום לבר לינאי! פנו מקום לבר לינאי! אזל אשכחיה לרבי שמעון בן יוחאי, דהנה יתיב על תלת עשר תכטקי פינא. אמר ליה: אתה הוא בר לינאי? אמר ליה: הן. נראתה קשת בימיך? אמר ליה: הן. אם כן, אי אתה בר לינאי. ולא היא, דלא הוואי מידי, אלא סבר, לא אחזיק טיבותא לנפשאי:

שאלות

1. מה אמר ריב"ל למלאך המוות כדי שיתן לו את הסכין?

מדוע באמת ריב"ל רצה את הסכין?

2. מי אמר? א. "הב לי ספינך":
 ב. "בשבועתא דלא איתינא":
 ג. "פנו מקום לבר ליואי":
3. צטט משפט מהקטע בו נאמר: א. הסכין נצרך לבריות:
 ב. לא היה כלום:
4. שנים מהמשפטים שלפניך אינם נכונים, תקן אותם! (חשוב היטב!)
 א. רבי יהושע בן לוי ראה את מקומו בגן עדן אך לא נכנס לשם.
 ב. כל ימיו של רבי יהושע בן לוי לא נראתה קשת.
 ג. מלאך המוות לא נתן את הסכין לרבי יהושע בן לוי.
5. מה שאל רבי שמעון בר יוחאי את ריב"ל?
 מדוע אמר עליו שאינו ריב"ל (רש"י)?
6. **צפנים בארמית**: בארמית לעתים אותיות ת' וש' מתחלפות. החלף כן למילים הבאות שמהקטע וראה את המשמעות: א. **תִּיב**: _____ ב. **תִּלַּת**: _____
 דוגמאות נוספות: **תָּנָא** - שנא: **נָתַר** - נשר: **תִּכְרִי** - שבר: **תִּזְכָּא** - שור: **תִּלְגָּא** - שלג:
7. **צפנים בארמית**: **אָזִיל** = הולך. **אָזַל** = הלך. מצא בסוגיא מילה זו בלשון ציווי: _____
יְהִיב = נותן. **יְהִב** = נתן. מצא בסוגיא מילה זו בלשון ציווי: _____

8. עיין בקטע שלפניך וכתוב:

בן יהודע

- א. מה משמעות הסכין שביד מלאך המוות?

- ב. מדוע אליהו הנביא הכריז פעמיים 'פנו מקום לבר ליואי'?

- "מה שאמר הב לי ספינך לאו סכין ממש היא, אלא זה הוא כוח רוחני שבו מושך נפש האדם מן הגוף בשעת מיתה. ומה שהכריז אליהו זכור לטוב פעמיים פנו מקום לבר ליואי, מפני שרבי יהושע בן לוי נכנס לגן עדן בגופו ממש, ולכך כפל הכרוז לכבוד הנפש ולכבוד הגוף":

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-12.

כאילו שמעה מהר סיני". וכן אמר לבניו: "השכימו והעריבו לבית הכנסת ותאריכו ימיכם". רבי יהושע בן לוי הרבה להתאבל על חורבן בית המקדש, והיה מתענה בתשיעי ובעשירי באב. היה אומר: "אלו היו האומות יודעים מה היה המשכן והמקדש יפים להם, באהליות וקסטריות היו מקיפין אותן לשומרן".

תורתו: רבי יהושע בן לוי הרבה לעסוק בדברי מוסר ואגדה, ומאמרים רבים שלו מופיעים במדרשי האגדה, ואף הוכנסו דבריו בשני מקומות למשנה עצמה. מאמרותיו: "מי שדעתו שפלה, מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב כל הקרבנות כולן". "כל העונה יהא שמיה רבה מברך בכל כוחו, קורעין לו גזר דינו".

דורו: רבי יהושע בן לוי הינו מדור ראשון של אמוראי ארץ ישראל. התגורר בעיר לוד - בירת הדרום.

רבותיו ותלמידיו: רבי יהושע בן לוי היה תלמידם של רבי אלעזר הקפר ורבי ינאי, ולמד תורה גם מפי רבי. היה חבר של רבי חנינא בר חמא ורבי אושעיא, ורבים של רבי יוחנן, ריש לקיש ורבי אבהו.

גדולתו: רבי יהושע בן לוי עמד בראש הקהל, וייצג את העם בפני השלטון הרומי בקיסריה וברומי. היה חסיד מופלג וזכה תדיר לגילוי אליהו הנביא וללמוד תורה מפיו, וכן זכה להיכנס בחייו לגן עדן ולא טעם טעם מיתה. בכל ערב שבת היה נכדו קורא לפניו את פרשת השבוע, והיה אומר: "כל השומע פרשה מבן בנו

9. השלם הקטע שלפניך !

רבי יהושע בן לוי הינו מדור _____ לאמוראי _____, מקום מושבו היה ב _____ . הרבה לעסוק בדברי _____, ושנים ממאמריו כתובים _____.

10. מהם שני הדברים המיוחדים להם זכה רבי יהושע בן לוי ?

א. _____

ב. _____

11. כתוב את הפרטים הבאים לגבי רבי יהושע בן לוי:

- א. רבותיו: _____
 ב. חבריו: _____
 ג. תלמידיו: _____

12. ♦ העתק מפרק קניין תורה את מאמרו באגדה של רבי יהושע בן לוי: _____

העתק מהמשנה האחרונה שבש"ס את דברי האגדה המובאים שם בשמו: _____

מקורות נוספים לעיון

כתובות דף קיב ע"א: רבי יהושע בן לוי אקלע לגבלא. חזנהו להנהו קטופי דהור קימי כי עגלי. אמר: עגלים בין הגפנים? אמרו ליה: קטופי נינהו! אמר: ארץ ארץ הכניסי פרותיך! למי את מוציאה פרותיך, לערביים הללו שעמדו עלינו בחדאיתנו: **רש"י:** אקלע - הזדמן: **קימי כי עגלי** - היו עומדים כמו עגלים: **קטופי** - אשכולות:

סנהדרין דף צח ע"א: רבי יהושע בן לוי אשכח לאליהו, דהוי קימי אפתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי... אמר ליה: אימת אתי משית? אמר ליה: זיל שיליה לדידיה! והיכא יתיב? אפתחא דרומי... אזל לגביה. אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי! אמר ליה: שלום עליך בר לינאי! אמר ליה: לאימת אתי מר? אמר ליה: היום. אתא לגבי אליהו. אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: שלום עליך בר לינאי. אמר ליה: אבטחך לך ולאבונך לעלמא דאתי. אמר ליה: שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא, ולא אתא. אמר ליה: הכי אמר לך: היום, אם בקלו תשמעו:

רבי אושעיא

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-9.

מסכת כתובות דף סב ע"ב

רש"י וביאורי מילים

תרי סרי שני - שנים עשרה
שנים: **פי אַתָּא** - כאשר בא:
יְתִיב קמיה - ישב לפניו ואביו
לא הכירו: **חָזָא** - ראה
שההלכות ברורות אצלו:
חָלַשׁ נְעֻתָהּ - הצטער: **אִי**
הָנְאִי הָכָא - אילו הייתי כאן
ולמדתי את בני הקטן תורה,
היה חכם כמו זה: **עַל בְּרִיָּה** -
נכנס בנו: **דְּבִיתָהּ** - אשתו:
מִי אָכָא - וכי יש: **בָּרָא** - בן:

רבי חמא בר ביסא אָזַל יְתִיב תרי סרי שני בבֵּי מדרשא.
פי אַתָּא, עַל יְתִיב בְּמִדְרָשָׁא, שָׁלַח לְבִיתָהּ. אַתָּא רבי
אושעיא בְּרִיָּה, יְתִיב קמיה. הָנָה קָא מְשַׁאֵיל לִיה
שְׂמַעְתָּא. חָזָא דְקָא מִתְחַדְדִּי שְׂמַעְתָּהּ. חָלַשׁ נְעֻתָהּ,
אָמַר, אִי הָנְאִי הָכָא, הָנָה לִי זָרַע פִּי הָאִי.
עַל לְבִיתָהּ. עַל בְּרִיָּה, קָם קמיה. הוּא סָבַר, לְמִשְׁאָלֶיהָ
שְׂמַעְתָּתָא קָא בְּעִי. אָמַרָה לִיה דְּבִיתָהּ: מִי אִיכָא אָכָא
דְקָאִים מְקַמִּי בָרָא? קָרִי עָלֶיהָ רָמִי בְּרַחֲמָא: הַחוּט
הַמְשָׁלֵשׁ לֹא בְּמַהֲרָה יִנָּתֵק, זֶה רַבִּי אוֹשְׁעִיא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
חַמָּא בְּרַחֲמָא.

שאלות

1. **צפנים בארמית**: פרש את המילים הבאות המופיעות בקטע, עם ההטיה בגוף שלישי:
א. **בִּיתָהּ**: _____ ב. **בְּרִיָּה**: _____ ג. **שְׂמַעְתָּהּ**: _____ ד. **נְעֻתָהּ**: _____
רמז: הסיומת 'יה' הינה קיצור של 'דיליה', ומשמעה 'שלו'. כמו כן, בהטיה בגוף שני,
הסיומת 'ך' משמעה 'שלך', כגון: **בְּרַךְ** - בִּנְךָ. **אָבוֹן** - אבא שלך. **בִּיתְךָ** - הבית שלך.
2. **צפנים בארמית**: פרש את המילים הבאות שבסוגיא: א. **הָכָא**: _____ ב. **אִיכָא**: _____
זכור! **הִיכָא** = היכן: **הִיכִי** = איך: **הָכִי** = כך:

3. **צפנים בארמית:** למילה 'פי' המופיעה פעמיים בסוגיא, יש שני פירושים: כמו / כאשר.

א. מה פירושה במילים "פי אָתָא":

ב. מה פירושה במילים "הָנָה לִי זָרַע פִּי הָאִי":

4. צטט מהקטע את המשפטים עם המשמעות שלפניך:

א. נכנס וישב בבית המדרש:

ב. לשאול אותו בהלכה הוא רוצה:

5. צטט משפט מהקטע ממנו מוכח:

א. שרבי חמא לא הכיר את רבי אושעיא בנו:

ב. שרבי אושעיא כן הכיר את אביו:

6. על מי מדובר?

א. "יְתִיב קָמִיָּה":

ב. "עָל לְבִיתִיָּה":

ג. "עָל פְּרִיָּה":

7. בסוגיא שלמדת מתגלית דבקותו העצומה של רבי חמא בתורה. כיצד רואים זאת?

א.

ב.

8. "הַחוּט הַמְּשֻׁלָּשׁ לֹא בְּמַהְרָה יִנָּתֵק".

א. מיהו החוט המשולש?

ב. מה הכוונה שהחוט לא ינתק?

9. עיין בגמרא בכתובות וכתוב:

א. מה היה המעשה המסופר שם (בקטע שלפני הסוגיא שלפנינו) על רבי חנניה בן

חכינאי שהלך ללמוד תורה?

ב. איזה לקח הפיק רבי חמא מאותו מעשה?

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 10-14.

כמלוא נקב מחט. ראשונים - רבי אלעזר בן שמוע, אחרונים - רבי אושעיא בריבי".

אביו וסבו: אף אביו - רבי חמא, וסבו - רבי ביסא, היו חכמים גדולים. מסופר בגמרא, שפעם אחת חלקו רבי אושעיא ורבי חמא אביו בדבר הלכה והלכו לשאול את רבי ביסא הסב, ורבי ביסא פסק כרבי אושעיא; קרא עליהם רמי בר חמא את הפסוק: החוט המשולש לא במהרה ינתק.

צדקתו: מסופר בירושלמי, שהמלמד של בנו של רבי אושעיא היה עיוור והיה רגיל כל יום לאכול עם רבי אושעיא, פעם אחת באו אורחים ולא אכל עמו, בערב הלך רבי אושעיא ופייסו שמפני שחשש לכבודו לא קראו לאכול עמם. השיבו: אתה פייסת למי שנראה ואינו רואה, הקב"ה שרואה ואינו נראה ישלם שכרך.

רבותיו ותלמידיו: רבי אושעיא הינו מגדולי האמוראים בדור הראשון לאמוראי ארץ ישראל. היה תלמיד מובהק של רבי חייא, ורב מובהק של רבי יוחנן. וכן היה חבר של רבי יהודה נשיאה (נכדו של רבי), והיה בקשר עם נשיאות הסנהדרין.

תורתו: רבי אושעיא עמד בראש בית מדרש בקיסריה. אף הוא כמו בר קפרא ורבי חייא ערך את הברייתא, ובאגרת רב שריא גאון כתב, שהביטוי 'תנו רבנן' מתייחס לברייתות של אמוראים אלה, וכן לספרא ולספרי, שהינן מדויקות.

גדולתו: רבי יוחנן תלמידו כינהו בתואר 'בריבי' (גדול בדורו), ובירושלמי מכונה 'אבי המשנה'. נאמר בגמרא: "אמר רבי יוחנן: ליבם של ראשונים כפתחו של אולם, ושל אחרונים כפתחו של היכל, ואנו

10. כתוב את הפרטים הבאים לגבי רבי אושעיא:

- א. מי היה רבו המובהק? _____
- ב. מי היה תלמידו המובהק? _____
- ג. מי היה חברו? _____

11. באיזה תואר מכונה רבי אושעיא בירושלמי? _____
 באיזה תואר כינהו רבי יוחנן ומה משמעותו? _____
12. השלם את הקטע שלפניך!
 רבי אושעיא הינו מדור _____ של אמוראי _____ . עמד בראש
 בית מדרש בעיר _____ , ועמד בקשר עם _____ .
13. מי הם שלושת האמוראים שחיברו את הבריות? _____
 באיזה מילים פותחת הגמרא לפני ציטוט ברייתות של רבי אושעיא? _____
14. "הרואה ואינו נראה ישלם שכרך". מי בירך את מי בברכה זו? _____

מקורות נוספים לעיון

עירובין דף נג ע"א: אמר רבי יוחנן: כְּשֶׁהֵינּוּ לוֹמְדִין תּוֹרָה אֶצֶל רַבִּי אוֹשְׁעִיא, הֵינּוּ יוֹשְׁבֵין אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה בְּאַמָּה.

אמר רבי יוחנן: רבי אושעיא כְּרַבִּי בְּדוֹרוֹ כְּרַבִּי מֵאִיר בְּדוֹרוֹ. מֶה רַבִּי מֵאִיר בְּדוֹרוֹ לֹא יָכְלוּ חֲבֵרָיו לַעֲמֹד עַל סוּף דְּעֵתוֹ, אֶף רַבִּי אוֹשְׁעִיא לֹא יָכְלוּ חֲבֵרָיו לַעֲמֹד עַל סוּף דְּעֵתוֹ.

רש"י: אַרְבָּעָה בְּאַמָּה - שהיינו מתקרבין לשמוע ודוחקין זה את זה: **כְּרַבִּי** - גדול בדורו: **לַעֲמֹד עַל סוּף דְּעֵתוֹ** - שהיה נותן טעם הגון ומיושב על אין הלכה כהלכה:

רבי יוחנן

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת ברכות דף ה ע"ב

רש"י וביאורי מילים

חלש - חלה: **על לגביה** - בא אצלו: **חזא** ראה: **דחנה** - שהיה: **גני** - שוכב: **גלייה** - רבי יוחנן גילה לדריעה: **דריעה** - זרועו: **נפל נהורא** - שהיה בשרו מבהיק, שיפה היה מאוד: **נהורא** - אור: **אמאי** - למה: **אי משום תורה** - אם משום שלא למדת הרבה כרצונך: **אפשת** - הרבית: **משום מזוני** - שאינך עשיר: **שני שלחנות** - עולם הזה ועולם הבא: **דין גרמא דעשיקא ביר** - זה עצם של בנו העשירי שמת: **ביר** - צר עצם פחות מכשעורה מבנו בסודרו לעגמת נפש: **להאי** - לזה: **שפרא** - יופי: **על דא נדאי קא בכית** - על זה ודאי יש לך לבכות: **תנניהו** - שניהם: **אדחקי נהכי** - בין כה וכה: **הב לי** - תן לי: **אוקמיה** - הקימו מחוליו:

רבי אלעזר חלש. על לגביה רבי יוחנן, חזא דחנה קא גני בבית אפל. גלייה לדריעה ונפל נהורא.

חזייה דחנה קא בכי רבי אלעזר, אמר ליה: אמאי קא בכית? אי משום תורה דלא אפשת, שנינו: אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכונן לבו לשמים; ואי משום מזוני, לא כל אדם זוכה לשני שלחנות; ואי משום בני, דין גרמא דעשיקא ביר.

אמר ליה: להאי שפרא דבלי בעפרא קא בכינא. אמר ליה: על דא נדאי קא בכית. ובכו תרניהו.

אדחקי נהכי אמר ליה: חביבין עליך יסורין? אמר ליה: לא הן ולא שקרן. אמר ליה: הב לי ידך! יהב ליה ידיה ואוקמיה.

שאלות

1. מה עשה רבי יוחנן למען רבי אלעזר בתחומים הבאים:

א. להאיר את החדר:

ב. לרפאותו:

2. פרש את המשפטים הבאים:

א. "גְּלִייה לְדָרְעִיה וּנְפֹל נְהוֹרָא": _____

ב. "יָהֵב לִיה יָדִיה וְאוֹקְמִיה": _____

3. מי אמר למי את המשפטים הבאים?

א. "אַמַּאי קָא בְּכִית": _____

ב. "לֹא הֵן וְלֹא שְׂכָרָן": _____

4. צטט משפט מהקטע המבטא את הרעיונות הבאים:

א. יש מצוה לבקר חולים: _____

ב. השכר על לימוד תורה ניתן לפי המאמץ: _____

5. **צפנים בארמית:** בסוגיא שלמדת יש שתי מילים שבהם האות ז' מתחלפת באות ד'. כתוב

אותם: א. _____ ב. _____

דוגמאות נוספות: **דְּהַב** = זהב. **דְּכַר** = זכר. **דְּכַב** = כזב.

רש"י ליבמות דף עב ע"ב

רבי אלעזר בן פדת לאו תנא היה ואמורא היה, תלמידו של רבי יוחנן; והוא רבי אלעזר סתם דמיירי בכל הש"ס בגמרא. ורבי אלעזר סתמא דמשנה וברייתא, הוא רבי אלעזר בן שמוע:

6. עיין בקטע רש"י שלפניך וכתוב,

מיהו רבי אלעזר סתם:

א. במשנה: _____

ב. בתלמוד: _____

מהרש"א לברכות

להאי שופרא דבלי וכו': אינו דומה שבכו בשביל שופריה לחודיה, ואפשר דנצטערו על זיכרון חורבן ירושלים, כדאמרינן דאמר רבי יוחנן: אנא אשתיירי משפירי ירושלים. נמצא כשימות, בלה השופרא מכל בני ירושלים:

7. ♦ הסבר לפי המהרש"א, מדוע בכו רבי

יוחנן ורבי אלעזר דווקא על היופי?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-13.

תולדות חייו: רבי יוחנן נולד בציפורי שבגליל. היה מרובה ביסורין ובשכול, כשעברתו אמו - מת אביו, כשילדתהו - מתה אמו, וגדל בבית סבו. היו לו בנים ובנות, אך עשרת בניו מתו בחייו, והיה רבי יוחנן נוטל עצם קטנה שנותרה מבנו הקטן, ומנחם בה אחרים.

רבי יוחנן התברך בכח גופני גדול, אך חלה הרבה בחוליים שונים. התברך ביופי נדיר ובעושר ונכסים, אך מכר את כל נכסיו כדי לעסוק בתורה, עד שהעני וחי חיי דוחק.

פטירתו: במות ריש לקיש גיסו וחברו לתורה, הצטער רבי יוחנן על התמעטות התורה עד שנטרפה דעתו, ובקשו עליו חכמים רחמים ומת.

תלמידו רבי אלעזר בן פדת מילא את מקומו בראשות ישיבת טבריה, ומשנפטר אף הוא - באותה שנה - התמנה תחתיו רבי אמי לראשות הישיבה.

רבותיו: רבי יוחנן היה גדול אמוראי ארץ ישראל בדור השני. בצעירותו למד תורה אצל רבי יהודה הנשיא, אשר קרא עליו את הפסוק "בטרם אצורך בבטן ידעתך", ואחר כך למד תורה אצל תלמידי רבי, ובפרט אצל רבי אושעיא ורבי ינאי.

תלמידיו: רבי יוחנן נחשב רבם של כל אמוראי ארץ ישראל בדור השלישי. מתלמידיו המובהקים: גיסו ריש לקיש, רבי אלעזר בן פדת, רבי אמי ורבי אסי, רבי אבהו, רבי זירא.

ישיבתו ותורתו: רבי יוחנן יסד את ישיבת טבריה, ועמד בראשה שמונים שנה. נחשב כגדול האמוראים בדורו, והלכה כמותו גם במחלוקות נגד רב ושמואל - גדולי אמוראי בבל באותה תקופה. רבי יוחנן ערך את היסודות של התלמוד הירושלמי, ודבריו תופסים מקום מרכזי גם בתלמוד הבבלי.

8. בהקשר לאיזה עניין הוזכרו בקטע המקומות הבאים:

א. ציפורי:

ב. טבריה:

9. מי היה רבו הראשון של רבי יוחנן? _____
 מי היו יתר רבותיו? _____
10. מי היו ראשי ישיבות בבל בתקופתו של רבי יוחנן? א. _____ ב. _____
 כמי נפסקה ההלכה במחלוקות בין ראשי ישיבת בבל לבין רבי יוחנן? _____
11. כמה שנים כיהן רבי יוחנן בראשות ישיבת טבריה? _____
 מי עמדו בראשות הישיבה אחרי מותו? א. _____ ב. _____
12. פרט ארבעה דברים, בהם התבלט רבי יוחנן באופן מיוחד:
 א. _____ ב. _____
 ג. _____ ד. _____

שיחות מוסר וארא תשל"ג

13. ♦ הוכח מהמסופר בקטע, שהיו לרבי יוחנן כוחות נפש עצומים להתגבר על יסורים. _____
 יוחנן שהיה בכוחו לסבול ולהבליג צער _____
 מיתת עשר בניו ולנחם אחרים. מכל _____
 מקום כשנעדר ממנו ה"רווחא _____
 שמעתתא", כשל כוחו לסבול סבל זה, _____
 ונצטער כל כך עד שסרה דעתו ממנו: _____

מקורות נוספים לעיון

מסכת עירובין דף נג ע"א: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לִבְנֵי שָׁל רֵאשׁוֹנִים כְּפִתְחוֹ שֶׁל אוֹלָם, וְשֶׁל אַחֲרוֹנִים כְּפִתְחוֹ שֶׁל הַיֵּכָל, וְאָנוּ כְּמֵלֵא נִקְבֵּי מַחַט סְדָקִית. רֵאשׁוֹנִים, רַבִּי עֲקִיבָא; אַחֲרוֹנִים, רַבִּי אֱלִעֶזֶר בֶּן שָׁמוּעַ:

רש"י: פתחו של אולם - רחבו עשרים אמה ושל היכל עשרה: **מחט סדקית** - מחט עם נקב דק לתיקון בגדים:

ריש לקיש

למד היטב את הסוגיא בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת בבא מציעא דף פד ע"א

רש"י וביאורי מילים

יומא חד - יום אחד: **חזייה** - ראה אותו: **ריש לקיש** - היה לסטים: **שנר** - קפץ: **אבתריה** - אחריו: **חילך לאוריתא** - כוחך יפה לסבול עול תורה: **שפך** - יופיך: **לנשי** - ראוי לנשים: **אי הדרכת בך** - אם תחזור בך: **יהיבנא לך** - אתן לך: **מנאי** - ממני: **שנייה** - עשה אותו: **נח נפשיה** - נפטר: **טובא** - הרבה: **מאן** - מי: **ליתביה לדעתיה** - ליישב דעתו: **תנאי דמסינא לך** - ברייתא מסייעת לדברך: **אטו** - וכי: **מאניה** - בגדיו: **היכא** - היכן: **שף דעתיה** - השתטה: **בעו** - ביקשו:

יומא חד, הנה קא סחי רבי יוחנן בירדנא. חזייה ריש לקיש ושנר לירדנא אבתריה. אמר ליה: חילך לאוריתא! אמר ליה: שפך לנשי! אמר ליה: אי הדרכת בך, יהיבנא לך אחותי, דשפירא מנאי. קביל עליה... אקרייה ואתנייה ושנייה גבךא רבה. נח נפשיה דרבי שמעון בן לקיש, ונהה קא מצטער רבי יוחנן בתריה טובא. אמרו רבנן: מאן ליזיל ליתביה לדעתיה? גיזיל רבי אלעזר בן פדת, דמחדדן שמעתיה! אזל יתיב קמיה. כל מלתא דהנה אמר רבי יוחנן, אמר ליה: תנאי דמסינא לך. אמר: את פכר לקישא? בר לקישא, כי הנה אמינא מלתא, הנה מקשי לי עשרין וארבע קושיתא, ומפרקנא ליה עשרין וארבעה פרוקי, וממילא רוחא שמעתא, ואת אמרת: תנאי דמסיע לך! אטו לא ידענא דשפיר קאמינא? הנה קא אזיל וקרע מאניה וקא בכי ואמר: היכא את בר לקישא? היכא את בר לקישא? ונהה קא צוח, עד דשף דעתיה מניה. בעו רבנן רחמי עליה, ונח נפשיה.

1. על מי מדובר במשפטים שלפניך?

- א. "שנר לירדנא": _____ ב. "קביל עליה": _____
ג. "מחדדן שמעתיה": _____ ד. "קרע מאניה": _____

2. מי אמר למי?

- א. "חילך לאוריגא": _____
 ב. "שפרך לנשי": _____
 ג. "תניא דמסייעא לך": _____
 ד. "את פר לקישא": _____

3. פרש משמעות המשפטים הבאים:

- א. "אקרייה נא תנייה וְשִׁייה גְבִרָא רַבָּה": _____
 ב. "רוחא שְׁמַעְתָּא": _____

4. כיצד ניסה רבי אלעזר בן פדת לעודד את רבי יוחנן רבו? _____

_____ מדוע לא התקבלו דבריו? _____

תוספות

אי הדרת בך - מכאן אמר רבינו תם, דריש לקיש מתחילה ידע הרבה, אלא שפרק עול תורה ונעשה עם הארץ ועסק בליסטיות. מדקאמר אי הדרת בך, משמע להיות כבתחילה:

5. ♦ הסבר לפי תוספות, כיצד יתכן שרבי יוחנן הסתכן לתת את אחותו כאישה לליסטים?

רמב"ם הלכות תשובה פ"א ה"ג
 התשובה מכפרת על כל העבירות. אפילו רשע כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, אין מזכירין לו שום דבר מרשעו, שנאמר: "רשעת הרשע לא ייכשל בה ביום שובו מרשעו":

6. ♦ לפניך פסק הלכה של הרמב"ם בענייני תשובה. היכן פסק הלכה זה בא לידי ביטוי בסוגיא?

7. **צפנים בארמית:** לפניך פירוט כינויי הגוף בארמית. השלם התרגום במקום שחסר!

אָנָא = _____ אָנן = _____ . אָתְּ = _____ אַתּוֹן = אתם
 אִיהוּ = הוא אִינהוּ = הם. אִיהִי = היא אִינהִי = הן

תולדות אמוראים

עייץ בקטע תולדות האמוראים שלפניך וענה על שאלות 8-12.

ובהקמת דור האמוראים הבא.
ממדותיו: ריש לקיש היה גיבור חיל, ומסר נפשו כדי להציל את רבי אמי משבי. היה חוזר על משנתו ארבעים פעם, לפני שנכנס ללמוד עם רבי יוחנן רבו. ריש לקיש התפרנס מנכסיו, ונמנע מלהנות מכבוד תורה. לא מילא פיו שחוק עקב חורבן המקדש; לא נשא פני איש, ואף הוכיח את הנשיא בעת הצורך.
מאמרותיו: אין דברי תורה מתקיימים, אלא במי שממית עצמו עליה (שבת פג). אין מבטלין תינוקות של בית רבן, אפילו לבניין בית המקדש (שבת קיט).

תולדותיו: רבי שמעון בן לקיש המכונה בתלמוד הבבלי בשם ריש לקיש, הינו מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור השני. היה ממשפחה של גדולי תורה, אך בנעוריו פנה מדרך התורה, ורבי יוחנן החזירו למוטב ונתן לו את אחותו לאשה, ועשאו לאחד מגדולי הדור. ריש לקיש הניח אחריו בן צעיר, חריף ותלמיד חכם.

רבותיו: ריש לקיש היה תלמיד מובהק לרבי יוחנן, ולמד תורה גם אצל רבי אושעיא ואצל רבי יהושע בן לוי. במשך הזמן נעשה ריש לקיש לתלמיד חבר לרבי יוחנן, ולמשנהו בראשות ישיבת טבריה

8. השלם את הקטע שלפניך!

ריש לקיש הינו מדור _____ לאמוראי _____. רבו המובהק היה _____, אך למד תורה גם אצל _____ ואצל _____.

9. השלם את הקטע שלפניך!

ריש לקיש היה גיסו של _____, ומשנהו בראשות ישיבת _____. היה _____ חיל, ונמנע מ_____ מכבוד התורה.

10. מי מסתתר מאחרי המשפטים הבאים?

א. בן צעיר ותלמיד חכם: _____. ב. ריש לקיש הצילו משבי: _____.

11. כיצד התכונן ריש לקיש ללימודו עם רבי יוחנן? _____

העתק שלוש מילים מאמרותיו של ריש לקיש המבטאים דרך לימוד זו: _____

12. מה נאמר בקטע על ריש לקיש בנושאים הבאים: ♦

א. "לא תגורו מפני איש": _____

ב. אבילות על החורבן: _____

מקורות נוספים לעיון

בבא מציעא פד ע"א: יומא חד, הוּוּ מַפְלָגִי בִּי מִדְרָשָׁא: הַסִּיף וְהַסָּפִין וְהַפְגִּיזוֹן וְהַרְמָח וּמַגֵּל יָד וּמַגֵּל קָצִיר, מְאַיְמָתִי מִקְבָּלִין טְמֵאָה? ... רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְשִׁיזְרָפִים בְּכַבֶּשֶׁן. רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: מְשִׁיזְחָצָחִין בְּמִים. אָמַר לִיה: לְסִטָּא בְּלִסְטִיּוּתִיהָ יָדַע. אָמַר לִיה: וּמֵאִי אֶהְיֶית לִי? הֵתָם, רַבִּי קְרוֹ לִי, הֵכָא רַבִּי קְרוֹ לִי! אָמַר לִיה: אֶהְיֶית לָךְ דְּאֶקְרִינָךְ תַּחַת כְּנָפֵי הַשְּׂכִינָה. חָלַשׁ דַּעֲתִיהָ דְרַבִּי יוֹחָנָן... נַח נְפִשְׁיָה דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ:

רש"י וביאורי מילים: לְסִטָּא בְּלִסְטִיּוּתִיהָ יָדַע - לפי שהיית לסטים אתה בקי באותן כלי אומנות. **מאי אֶהְיֶית לִי** - מה הנאה עשית לי כשהחזרתני בתשובה. **רַבִּי קְרוֹ לִי** - רבן של לסטים וראש להן. **חָלַשׁ דַּעֲתִיהָ** - הצטער. **נַח נְפִשְׁיָה** - נפטר, לפי שרבי יוחנן נפגע ממנו.

ירושלמי תרומות מז: רַבִּי אֲמִי אֶתְצַד בְּסִיפְסוּפָה... אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לָקִישׁ: עַד דְּאֵנָּא קָטִיל, אֵנָּא מִתְקַטִּיל. אֵנָּא אִיזִיל וּמְשִׁיזִיב לִיה בְּחִילָא. אֲזַל וּפְסִיזוֹן וִיהִבּוּגִיהָ לִיה. אָמַר לוֹן: וְאַתּוֹן גְּבִי סְבוּן וְהוּא מְצַלִּי עָלֶיכוֹן. אֶתּוֹן גְּבִי רַבִּי יוֹחָנָן. אָמַר לוֹן: מַה דַּהֲוָה בְּלַבְכוֹן מַעֲבָד לִיה יִתְעַבּוּד לוֹן. לֹא מְטוֹן אֶפִּיפְסִירוֹס עַד דְּאֲזַלוֹן כְּלָהוֹן:

פני משה: סיפסופה - מקום סכנה: **וְאַתּוֹן גְּבִי סְבוּן** - תבואו עמי אצל רבי יוחנן, ויתפלל עליכם על שהחזרתם אותו: **לֹא מְטוֹן אֶפִּיפְסִירוֹס** - לא הגיעו לאפיפסרוס עד שנהרגו כולן:

רבי אלעזר בן פדת

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-7.

מסכת תענית דף כה ע"א

רש"י וביאורי מילים

דחיקא ליה מלתא - היה דחוק ועני:
טובא - הרבה: **עבד מלתא** - הקיז דם:
מידי למטעם - משהו לטעום: **שקל פרא**
דתומא - לקח שן של שום: **שנייה**
בפומיה - זרק אותו בפיו: **חלש לביה**
ונים - איבד את ההכרה: **תזיוה** -
 ראוהו: **בהאי עלמא** - בעולם הזה: **פלי**
האי ואפשר - בתמיה, כל זה תעשה
 ועדיין יש ספק האם אוולד בשעה של
 מזונות: **דחיי טפי** - ימי חיי שחייתי כבר
 הם רבים ממה שאני עתיד לחיות: **אמר**
דחייית - מה שכבר חיית מרובים, ולכן
 בכה: **אם בן, לא בעינא** - אם כך, איני
 רוצה שתחריב לעולם: **בהאי אנרא** -
 בזה השכר: **יהיבנא לך** - אתן לך:
לעלמא דאתי - לעולם הבא: **תליסרי**
נהרנתא - 13 נהרות: **דמשחא** - של
 שמן: **דכין** - טהור: **כפרת ודגלת** - כמו
 פרת וחידקל, ולכן חיך:

רבי אלעזר בן פדת דחיקא ליה מלתא טובא.
 עבד מלתא ולא הנה ליה מידי למטעם. שקל
 פרא דתומא ושנייה בפומיה. חלש לביה
 ונים.
 אזול רבנן לשיולי ביה, תזיוה דקא בכי
 וחיך... כי אתער, אמרו ליה: מאי טעמא
 קבכית וחיכת? אמר להו: דהנה יתיב עמי
 הקדוש ברוך הוא, ואמרי ליה עד מתי
 אצטער בהאי עלמא? ואמר לי: אלעזר בני,
 ניחא לך דאפכיה לעלמא מרישא? אפשר
 דמתילדת בשעתא דמזוני? אמרי לקמיה: פלי
 האי ואפשר! אמרי ליה: דחיי טפי, או
 דחיינא? אמר לי: דחייית. אמרי לקמיה: אם
 בן, לא בעינא. אמר לי: בהאי אנרא דאמרת
 לא בעינא, יהיבנא לך לעלמא דאתי תליסרי
 נהרותא דמשחא אפרסמון דכין כפרת ודגלת
 דמענגת בהו:

שאלות

1. צטט שתי מילים מהקטע בהם נאמר שרבי אלעזר בן פדת הקיז דם? _____
 מה אכל רבי אלעזר בן פדת אחרי הקזת הדם? _____
 מדוע לא אכל פת ומזון? _____
2. מי אמר למי את המשפטים הבאים:
 א. "מאי טעמא קבכית וחיבת": _____
 ב. "דחיי טפי או דחיינא": _____
 ג. "יהיבנא לך נהרנתא דמשחא אפרסמון": _____
3. מה ביקש רבי אלעזר מהקב"ה? _____
 מה הציע לו הקב"ה? _____
 האם קיבל רבי אלעזר הצעה זו? _____
4. מה השכר שהקב"ה הבטיח לתת לרבי אלעזר? _____
 בזכות מה זכה לשכר זה? _____
5. בסוגיא מסופר, שרבי אלעזר בן פדת בכה וחיך. עיין ברש"י וכתוב:
 א. מדוע בכה? _____
 ב. מדוע חיך? _____
6. בגמרא נאמר: "בני, חיי ומזוני, לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא".
 הוכח מאמר זה מהסוגיא! _____

מהרש"א

"אינו דומה להחריב כל העולם
 כדי שישתנה שעתו של רבי
 אלעזר. אלא על רבי אלעזר קאמר
 - להפוך עולמו ולבוראו שנית.
 ואולי כיוון כאן על גלגול נשמות".

7. "דאפכיה לעלמא מרישא".

מה הפירוש שהמהרש"א דוחה?

מה פירושו של המהרש"א?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-14.

תולדות חייו: רבי אלעזר היה כהן, היה עני מרוד ולא רצה ליהנות משל אחרים, וכששלחו לו מתנות מבית הנשיא סירב לקבלם ואמר: "שונא מתנות יחיה". רוב בניו מתו עליו בחייו, אך נותר לו בן אחד ושמו רבי פדת. מסופר בגמרא, שבהיותו חולה ומתייסר בא רבי יוחנן רבו לבקרו, נתן לו ידו והקימו מחוליו.

רבי אלעזר האריך ימים, ובמותו עמד רבי אמי במקומו בראשות הישיבה.

מאמרותיו: "גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות". "גדול המעשה יותר מן העושה". "אמרה יונה לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, יהיו מזונותי מרורים כזית ומסורים בידך, ואל יהיו מתוקים כדבש ומסורים ביד בשר ודם".

דורו ורבותיו: סתם רבי אלעזר בגמרא הוא רבי אלעזר בן פדת, דור שני לאמוראי ארץ ישראל. בצעירותו היה תלמיד של רב ושמואל בבבל, אך עלה לארץ ישראל והיה לתלמיד מובהק של רבי יוחנן, וכן למד תורה גם מפי רבי חנינא ורבי אושעיא.

תורתו: רבי אלעזר בן פדת זכה לתואר "מרא דארץ ישראל", ובמות רבי יוחנן רבו, מילא את מקומו בראשות ישיבת טבריה, ולאחר כשנה נפטר אף הוא.

רבי אלעזר היה בקשר קבוע עם חכמי בבל, שאל שאלות והשיב תשובות. כלל בידנו: כל מקום שנאמר בגמרא "שלחו מתם" (מארץ ישראל), הכוונה לרבי אלעזר בן פדת. מתלמידיו: רבי אמי ורבי אסי, רבי אבהו, רבי זירא.

8. השלם את הקטע שלפניך!

רבי אלעזר בן פדת שייך לדור _____ לאמוראי _____. היה תלמיד מובהק של _____, ועמד אחריו בראשות ישיבת _____ למשך _____.

9. מי היו רבותיו של רבי אלעזר בבבל?

מי היו רבותיו בארץ ישראל?

10. מי היו תלמידיו של רבי אלעזר? _____

מי היה בנו ותלמידו? _____

איזה מתלמידיו של רבי אלעזר כיהן תחתיו כראש הישיבה? _____

11. שני תארים המתייחסים לרבי אלעזר הוזכרו בקטע. כתוב אותם ואת טעמם !

א. _____

ב. _____

12. מה נאמר בקטע על רבי אלעזר לגבי הדברים הבאים :

א. מצבו הכלכלי: _____

ב. בניו: _____

ג. שנות חייו: _____

13. ♦ מה אמרה היונה לפני הקב"ה? _____

מה עשה רבי אלעזר שמתאים למה שאמרה היונה? _____

14. ♦ פרש את מאמרו של רבי אלעזר: "גדול המעשה יותר מן העושה" (בבא בתרא ט ע"א).

מקורות נוספים לעיון

עירובין דף נד ע"ב: "בְּאַהֲבַתָּה תִּשְׁגָּה תְּמִיד", כְּגוֹן רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פִּתְּתָה.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי אֶלְעָזָר, שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה בְּשׁוּק הַתְּחִתּוֹן שֶׁל צְפוּרִי, וְסָדִינוּ מוּטָל בְּשׁוּק הָעֶלְיוֹן שֶׁל צְפוּרִי. אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר: פֶּעַם אַחַת בָּא אָדָם לְטָלוֹ וּמָצָא בּוֹ שָׂרָף:

רש"י וביאורי מילים: בְּאַהֲבַתָּה תִּשְׁגָּה תְּמִיד - בשביל אהבת התורה תעשה עצמך שוגה

ופתי, להניח עסקיך ולרוץ לדבר הלכה: שָׂרָף - נחש:

רבי יהודה נשיאה

לפניך סוגיא המתארת שלושה מקרים של גזירת תענית על ידי בית דינו של רבי יהודה נשיאה. למד את הסוגיא בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת תענית דף כד ע"א

רש"י וביאורי מילים

רבי יהודה נשיאה - נכדו של רבי: **שמואל הקטן** - שירדו גשמים בשבילו, דכתיב הלא קציר חטים היום: **חלש דעתיה** - הצטער: **לצפרא** - לבוקר: **מארפא** - מאתמול בערב: **גרירינן** - אנו גרורין אחריהן, וכמי שקבלנו עלינו: **זעירא דמן חכמיא** - צעיר שבישיבה: **מעניי העדה** - זקנים, מאירי עיני העם: **אין ציניה פות וכו'** - הואיל ובית הנשיא שהם עיני העדה רשעים, לא משגיחים בהם מן השמים: **אתו עבדיה** - באו עבדיו של רבי יהודה נשיאה: **אמרו להו בני מאתיה** - אמרו בני עירו לעבדי דבי נשיאה: **שבקיה** - עזבוהו: **דקא** - שהרי: **מיד** - כלום:

רבי יהודה נשיאה גזר תעניתא. בעי רחמי ולא אתא מטרא. אמר: כמה אפא משמואל הרמתי ליהודה בן גמליאל, אוי לו לדור שפן נתקע, אוי לו למי שעלתה בימיו כך! חלש דעתיה ואתא מטרא. דבי נשיאה גזר תעניתא, ולא אודעינהו לרבי יוחנן ולריש לקיש. לצפרא אודעינהו. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: הא לא קבילנא עלן מארפא! אמר ליה: אנן בתריהו גרירינן. דבי נשיאה גזר תעניתא, ולא אתא מטרא. תנא להו אושעיא זעירא דמן חכמיא: "והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה", משל לכלה שהיא בבית אביה, כל זמן שעיניה פות, אין כל גופה צריכה בדיקה; עיניה טרוטות, כל גופה צריכה בדיקה. אתו עבדיה ורמו ליה סודרא בצנאריה וקא מצערו ליה. אמרו להו בני מאתיה: שבקיה, דקא נמי מצער לן, פינן דחזינן דכל מליה לשום שמים, לא אמרי ליה מידי ושבקין ליה. אתון נמי שבקוה!

שאלות

מעשה ראשון בסוגיא

1. מה עשה רבי יהודה נשיאה ולא הועיל להוריד גשם?

 את מי ראה כאחראי לכך שלא ירד גשם?

 מה גרם לכך שבסוף כן ירד גשם?

2. על איזה אמורא מדובר במשפטים הבאים המצוטטים מהסוגיא?
 א. "יהודה בן גמליאל":

 ב. "חלש דעתיה":

3. עיין בספר שמואל א' פרק יב, והעתק פסוק בו כתוב ששמואל הנביא הוריד גשם בקיץ.

מעשה שני בסוגיא

4. מה היה תפקידו של רבי יהודה נשיאה?

 מה היה תפקידם של רבי יוחנן וריש לקיש?

5. מדוע חשב ריש לקיש שהם פטורים מהתענית?

 מדוע אמר רבי יוחנן שגם הם חייבים בתענית?

מעשה שלישי בסוגיא

6. מי הם "עניי העדה"?

 מדוע לא הועילה התענית להוריד גשמים? (רש"י):

7. מי אמר למי את המשפטים הבאים:
 א. "משל לכלה שהיא בבית אביה":

 ב. "שבקיה, דהא נמי מצער לן":

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-11.

תקופתו: בימי רבי יהודה נשיאה שלטה מלכות רומי על ישראל ביד חזקה והטילה מיסים רבים, ורבי יהודה נשיאה היה אחראי על גבייתם עבור המלכות.

במדרש מסופר, שרבי יהודה נשיאה נאלץ להטיל מיסים גם על תלמידי חכמים, וריש לקיש בתמיכת רבי יוחנן התנגד לכך, לפי שתלמידי חכמים אינם צריכים שמירה ותורתם מגינה על בני דורם.

עם פטירתו של רבי יהודה נשיאה מילא בנו רבן גמליאל את מקומו כנשיא הסנהדרין, אולם מעמד הנשיאות הלך ונחלש, וסמכות לימוד התורה ופסיקת ההלכה עברה בהדרגה לראשי הישיבות בארץ ישראל ובבבל.

יחוסו ופעלו: רבי יהודה נשיאה הינו דור תשיעי להלל הנשיא, ונכדו של רבי יהודה הנשיא. רבו המובהק היה רבן גמליאל אביו, ומקום מגוריו היה בטבריה.

רבי יהודה נשיאה כיהן כנשיא הסנהדרין בדור השני לאמוראים, לפיכך זכה לתואר 'נשיאה'. היה גדול בתורה, צנוע וענוותן, אך נהג נשיאותו ברמה ודאג לכבוד הנשיאות והסנהדרין. בתקופתו כיהנו רבי יוחנן וריש לקיש בראשות ישיבת טבריה, ואחר כך רבי אלעזר בן פדת ורבי אמי.

רבי יהודה דאג מאוד לחינוכם של תינוקות של בית רבן, ושלח חכמים לבדוק את מצב החינוך בעיירות. התקין תקנות שונות, ובכללן התיר לאכול שמן של נכרים.

8. כתוב את הפרטים הבאים לגבי רבי יהודה נשיאה.

א. שם אביו ורבו: _____

ב. שם סבו: _____

9. על מי נאמר בקטע?

א. היה גדול בתורה, צנוע וענוותן: _____

ב. התנגד להטלת מיסים על תלמידי חכמים: _____

10. איזה תקנה התקין רבי יהודה נשיאה?
 לאיזה צורך שלח חכמים לעיירות?
 11. איזה תפקיד הטיל השלטון הרומי על רבי יהודה נשיאה?
 מה נאלץ רבי יהודה נשיאה לעשות לאור זה?
 כיצד הגיבו החכמים על כך?

מקורות נוספים לעיון

שבת דף קיט ע"ב: אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן. ואמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה: אין מבטלין תינוקות של בית רבן, אפילו לבגין בית המקדש.

ירושלמי סנהדרין דף ז ע"ב: ריש לקיש אמר: נשיא שחטא מלקין אותו בבית דין של שלושה. שמע רבי יודן נשיא וכעס. שלח גנתן למיתפוס לריש לקיש, ערק. למחר סליק רבי יוחנן לבית וועצא וסליק רבי יודן נשיא לבית וועצא, אמר ליה: למה לית מרי אמר לן מילה דאורייתא? שרי טפח בחדא דיה. אמר ליה: ובחדא טפחין? אמר ליה: ולא בן לקיש לא. אמר ליה: למחר אנא נאת ניפוק לקדמיה.

ביאורי מילים: גנתן - גדוד: צנן - ברח: סליק - נכנס: בית וועצא - בית מדרש: **למה לית מרי** - אמר הנשיא לרבי יוחנן, למה אין מורנו אומר לנו דברי תורה: **שרי טפח** - התחיל מוחה כף ביד אחת: **ולא ריש לקיש לא** - בלא ריש לקיש לא אוכל לומר דברי תורה: **אנא נאת ניפוק לקדמיה** - אני ואתה נצא לקראתו:

רב הונא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת ברכות דף ה ע"ב

רש"י וביאורי מילים

תקיפו - החמיצו: **דגוי** - חביות: **דחמרא** - של יין: **על לגביה** - נכנס אליו: **לעין מר** **במליה** - יפשפש במעשיו: **ומי** - וכי: **חשידנא** - חשוד אני: **אי** - אם: **אפא** - יש: **מאן** - מי: **דשמע עלי מלתא** - ששמע עלי דבר שאני צריך לחזור בי: **לימא** - יודיעני: **הכי** - כך: **יהיב** - נותן: **שבישא** - חלקו בזמורות הגפן, ותנן: כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמורות: **שביק** - משאיר: **מידי** - משהו: **גניב ליה פליה** - הוא גונב לי הרבה יותר מחלקו: **פתר** - אחרי: **פתר גנבא גנוב וטעמא טעים** - הגונב מן הגנב אף הוא טועם טעם גניבה: **קבילנא עלי** - אני מקבל עלי: **אפא דאמרי** - יש שאומרים: **הדר** - חזר: **חלא** - חומץ: **איקר** - התייקר: **אנדפן** - נמכר:

רב הונא תקיפו ליה ארבע מאה דגוי דחמרא. על לגביה רב יהודה אחוה דרב סלא חסידא ורבנן, ואמרי לה רב אדא בר אבהו ורבנן, ואמרו ליה: לעין מר במליה! אמר להו: ומי חשידנא בעיניכו? אמרו ליה: מי חשיד קדשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא? אמר להו: אי אפא מאן דשמע עלי מלתא, לימא! אמרו ליה: הכי שמיע לן, דלא יהיב מר שבישא לאריסיה. אמר להו: מי קא שביק לי מידי מניה? הא קא גניב ליה פליה! אמרו ליה: הינו דאמרי אנשי: פתר גנבא גנוב וטעמא טעים. אמר להו: קבילנא עלי דיהיבנא ליה. אפא דאמרי: הדר חלא ונהנה חמרא. ואיקא דאמרי: איקר חלא ואנדפן בדמי דחמרא.

שאלות

1. **צפנים בארמית**: פרש: א. "הכי שמיע לן":

ב. "איפא דאמרי הדר חלא ונהנה חמרא":

שים לב! **איפא** = יש: **הקא** = כאן: **היקא** = היכן: **היכי** = איך: **הכי** = כך:

2. מה מקבל אריס תמורת עבודתו בשדה?
ומה מקבל שכיר תמורת עבודתו בשדה?
3. פרש משמעות המשפטים שלפניך!
א. "מִי קָא שְׁבִיק לִי מִיַּדִּי מְנִיָּה":
ב. "כֶּתֶר גִּנְכָּא גִנּוּב וְטַעְמָא טַעִים":
4. לפניך שני כללים מוסריים. צטט מהקטע את המשפט ממנו אפשר ללמוד כללים אלו.
א. אם קרה לך אסון כלכלי, פשפש במעשיך!
ב. גם כשהצדק איתך - אל תלך בדרך רמייה!
5. מדוע רב הונא לא נתן לאריס מהזמורות?
מה השיבו חכמים על טענתו זו?
6. מה קרה לאחר שרב הונא קיבל עליו לתת לאריס חלקו בזמורות?
דעה ראשונה:
דעה שנייה:

תוספות

דינא בלא דינא - הרבה צדיקים יש
שלוקין בגופם ובממונם, אלא הם היו
יודעים שלא היה נותן שבישא לאריסיה,
והיו רוצים לרמוז לו שלא יעשה עוד:

7. ♦ א. במה התקשו תוספות?
ב. מה תשובתם?

בן יהודע

דינא בלא דינא - סברו חכמים, שכל הפסד
גדול בממון אינו יסורין של אהבה. כי זה
מגיע גם לבניו ובני ביתו, וגם לעניים שלא
יוכל לתת צדקה בהרווחה. וכיון שהיה לרב
הונא הפסד גדול, אין זה יסורין של אהבה:

8. ♦ מה השיב הבן יהודע, לשאלת תוספות?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-14.

אלפי תלמידים שבאו לשמוע את דרשותיו בחודשי ירחי כלה (תשרי וניסן).

תולדות חייו: רב הונא היה רועה צאן ועובד אדמה. בצעירותו היה עני מרוד, ומסופר שלושה כסף כדי לקנות יין לקידוש ונתן את חגורתו כמשכון, וכשנודע הדבר לרב - בירך אותו שיתכסה במשי יקר, והתקיימה בו הברכה ונהיה עשיר מופלג.

רב הונא הרבה בצדקה ונדיבות לעניים, ודאג לצורכי העיר והציבור. רב הונא זכה לזקנה מופלגת, ונקבר במערת רבי חייא בארץ ישראל. משנפטר רב הונא, הספידו רבי אבא תלמידו: "ראוי היה רבינו שתשרה עליו שכינה, אלא שבבל גרמה לו" (שהיא חוץ לארץ). אחרי מותו, מילא רב חסדא את מקומו בראשות הישיבה:

יחסו וגדולתו בתורה: רב הונא הינו גדול אמוראי בבל בדור השני, ונצר למשפחת ראש הגולה. היה תלמיד מובהק של רב ולמד תורה גם מפי שמואל. אחר פטירת רב, מילא רב הונא את מקומו בראשות ישיבת סורא, ועמד בראשה כארבעים שנה. בתקופת רב הונא הפכה ישיבת סורא למרכז התורה הגדול ביותר בבבל. עם פטירת רבי יוחנן גדול אמוראי ארץ ישראל וראש ישיבת טבריה, התקבל רב הונא כגדול הדור גם בארץ ישראל.

תלמידיו: רב הונא היה רב חבר לגדולי תלמידי רב, ביניהם: רב יהודה, רב נחמן ורב חסדא. מתלמידיו המובהקים: רבה, רב יוסף, רב ששת. בישיבתו של רב הונא היו שמונה מאות תלמידים קבועים, ועוד

9. השלם את הקטע שלפניך!

רב הונא מיוחס למשפחת _____, ושייך לדור _____ של אמוראי _____.

10. השלם את הקטע שלפניך!

רב הונא כיהן כראש ישיבת _____, במשך _____ שנה, ואחרי מותו מילא _____ את מקומו בראשות הישיבה.

11. מי היו רבותיו של רב הונא?
 למי היה רב הונא לרב חבר?
 מי היו תלמידיו המובהקים?
12. כמה תלמידים קבועים היו בישיבתו של רב הונא?
 כמה תלמידים נאספו לשמוע את דרשותיו בירחי כלה?
13. ממה רב הונא התפרנס?
 בזכות מה העשיר?
14. בהקשר למה הוזכרו האמוראים הבאים בקטע:
 א. רבי יוחנן:
 ב. רבי חייא:

מקורות נוספים לעיון

מסכת תענית דף כ ע"ב: אמר ליה רבא לרבךם בר פפא: לימא לן מר מהני מלי מעליקתא דהנה עבד רב הונא! אמר ליה: כל יומא דעיבא, הווי מפקין ליה בגוהרקא דנהבא וסיר לה לכלה מתא. וכל אשיתא דהנות רעיעתא, הנה סתר לה. אי אפשר למרה, בגי לה, ואי לא אפשר, בגי לה איהו מדיניה. כי הנה כרך רפתא, הנה פתח לבביה ואמר: כל מאן דצריך, לייתי וליכול!

ביאורי מילים: לימא לן - יאמר לנו: הני מלי - אלו הדברים: הנה עבד - היה עושה: יומא דעיבא - יום מעונן: הווי מפקין - היו מוציאים: גוהרקא דנהבא - מרכבה של זהב: כלה מתא - כל העיר: אשיתא רעיעתא - כותל רעוע: סתר - הרס: מרה - בעל הכותל: איהו - הוא: מדיניה - משלו: כי הנה - כאשר היה: רפתא - פת: בביה - דלת ביתו:

רב יהודה

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה, חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים, קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-7.

מסכת תענית דף כ"ב

רש"י וביאורי מילים

פְּרָצִי בְּרִפְתָּא - זורקים פת זה לזה: **יְהִיב עֵינֶיהָ** - נתן עיניו: **כִּפְנָא** - רעב: **שְׁמַעֲיָה** - משמשו: **שְׂכִיחַ קָמִיה** - מצוי לפניו: **נַעֲשִׂיָה** - יעשנו שיצא לחוץ: **כְּנוּפְיָא** - קיבוץ אנשים: **מַאי הָאֵי** - מה זה: **אַבְסָפָא דְתַמְרֵי** - על כלי מלא תמרים: **מִזְדַּבֵּן** - נמכר: **שְׁלוּף** - חלוץ: **מְסָאנִי** - נעליי, לשם עינוי ותפילה: **חַד מְסָאנָא** - נעל אחת: **כִּי מָטָא** - כאשר הגיע: **אַחֲרֵינָא** - אחר:

רב יהודה חזא הנהו בִּי תְרֵי דְהוּוּ קָא פְּרָצִי בְּרִפְתָּא. אָמַר, שְׁמַע מִנָּה אָפָא שְׂבָעָא בְּעָלְמָא, יְהִיב עֵינֶיהָ, הָנָה כִּפְנָא. אָמְרוּ לִיה רַבָּנִן לְרַב כְּהֵנָא בְּרִיה דְּרַב נַחוּנְיָא שְׁמַעֲיָה: מָר, דְּשְׂכִיחַ קָמִיה, נַעֲשִׂיָה דְלַפּוּק בְּפִתְחָא דְסִמּוּךְ לְשׁוּקָא. עֲשִׂיָה וּנְפִק לְשׁוּקָא. חֲזָא כְּנוּפְיָא. אָמַר לְהוּ: מַאי הָאֵי? אָמְרוּ לִיה: אַבְסָפָא דְתַמְרֵי קִימִי דְקָא מְזַדְבֵּן. אָמַר, שְׁמַע מִנָּה, כִּפְנָא בְּעָלְמָא! אָמַר לִיה לְשְׁמַעֲיָה: שְׁלוּף לִי מְסָאנִי! שְׁלַף לִיה חַד מְסָאנָא, וְאַתָּא מְטָרָא. כִּי מָטָא לְמִשְׁלַף אַחֲרֵינָא, אַתָּא אֵלֶיהּ וְאָמַר לִיה: אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: אִי שְׁלַפְתָּ אַחֲרֵינָא, מִחֲרִיבָנָא לְעָלְמָא.

שאלות

- על איזה חטא הקפיד רב יהודה וגרם בכך לרעב בעולם? סמן את התשובה הנכונה!
 א. ליצנות.
 ב. שנאת אחים.
 ג. השחתת מזון.
 ד. בזיון בית המדרש.

2. מי אמר למי?

- א. "נעשׂייה דלפוק בפתחא דסמוך לשוקא":
 ב. "שלוף לי מסאני":
 ג. "מחריבנא לעלמא":

3. מה הביא את רב יהודה לעשות את הדברים הבאים:

- א. לצאת לשוק:
 ב. לבקש חליצת נעליו:

4. איזה פעולה עשה רב יהודה ובכך גרם לדברים הבאים?

- א. רעב:
 ב. ירידת גשם:

5. לצורך מה ביקש רב יהודה לחלוץ את נעליו (רש"י)?

- מה קרה כשחלץ נעל ראשונה?
 ומה קרה כשבא לחלוץ נעל שנייה?

6. **צפנים בארמית:** העתק מהסוגיא משפט עם המילה 'קמי':

העתק מהסוגיא שתי מילים נוספות עם הקידומת 'קא':

שים לב: **קאים, קאי** = עומד. **קמי** = עומדים. **אוקימתא** = העמדה. **קא / ק** = עומד (קיצור של קאי). בארמית באה המילה 'קא' לפני כל פועל, להדגשה, כעין הכנה לפעולה.

שו"ע או"ח סימן קפ

- (ג) קודם שיטול ידיו יכבד הבית, שלא ישארו שם פירורין וימאסו במים של נטילה:
 (ד) אע"פ שמותר לאבד פירורין שאין בהם כזית מכל מקום קשה לעניות:

7. ♦ כתוב במילה אחת, למה גורמת השחתת

פת, אפילו בהשחתת פחות מכזית?

- א. לפי ההלכה:
 ב. לפי הסוגיא:

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-11.

הפך רב יהודה לגדול הדור, וישיבתו הפכה למקום התורה המרכזי בכל רחבי בבל.

מעשיו ומידותיו: רב יהודה היה מלומד בנסים. רב יהודה חיבב מאוד את ארץ ישראל ואת לשון הקודש, ומרוב שהיה עמל בתורה - התפלל רק אחת לשלושים יום. רב יהודה לא נשא פני איש, ואף נידה תלמיד חכם גדול בשעת הצורך, וגם לא נמנע מלהוכיח את שמואל רבו.

מתלמידיו המובהקים: בנו רב יצחק בר יהודה, רבה ורב יוסף (גדולי אמוראי בבל בדור השלישי), ורבי זירא שעלה לארץ ישראל. רב יהודה זכה והאריך ימים; משנפטר, מילא רבה תלמידו את מקומו בראשות הישיבה:

רבותיו: סתם רב יהודה בגמרא הוא רב יהודה בר יחזקאל, מגדולי אמוראי בבל בדור השני. דרשו חז"ל: "וזרח השמש ובא השמש" - משנפטר רבי יהודה הנשיא בארץ ישראל, נולד רב יהודה בבבל". בצעירותו למד רב יהודה תורה מפי אביו, אחר כך למד בסורא אצל רב, ובמות רב היה לתלמידו המובהק של שמואל בנהרדעא.

ישיבתו: אחר פטירת שמואל רבו, יסד רב יהודה ישיבה חדשה בפומבדיתא (ישיבה שהתקיימה כ- 800 שנה) ועמד בראשה, אך עדיין כפוף היה לרב הונא - בחיר תלמידיו רב וממלא מקומו בראשות ישיבת סורא. משחרבה נהרדעא ונפטר רב הונא,

8. ציין שמות רבותיו ותלמידיו של רב יהודה!

רבותיו: _____
תלמידיו: _____

9. בראשות של איזה ישיבה עמדו האמוראים הבאים?

א. רב: _____ ב. שמואל: _____
ג. רב יהודה: _____ ד. רב הונא: _____

10. על מי נאמר בקטע:

א. עלה לארץ ישראל:

ב. האריך ימים:

11. השלם בקטע שלפניך את שמות האמוראים הבאים: רב יהודה, רב הונא, שמואל.

במות רב הפך חברו _____ לגדול אמוראי בבל. במותו התלכדו התלמידים סביב

_____ בחיר תלמידי רב. במות רב הונא היה _____ לגדול הדור.

מקורות נוספים לעיון

קידושין דף עב: כי הנה נישא נפשיה דרבי אמר: היום נולד רב יהודה בְּכָבֶל. דָּאָמַר מר: כְּשִׁמְת רבי עקיבא, נולד רבי; כְּשִׁמְת רבי, נולד רב יהודה; כְּשִׁמְת רב יהודה, נולד רבא; כְּשִׁמְת רבא, נולד רב אשי. לְלַמְדָּךְ שְׁאִין צְדִיק נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁנִּבְרָא צְדִיק כְּמוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ":

קידושין דף ע: ההוא גברא דמנהרדעא דעל לבי מטבחיא בפומבדיתא, אמר להו: הבו לי בשקא. אמרו ליה: נטר עד דשקיל לשמעיה דרב יהודה בר יחזקאל ונתיב לך. אמר: מאן יהודה בר שויסקאל דקדים לי דשקל מן קמאי? אלו, אמרו ליה לרב יהודה. שמתיה! אמרו: רגיל דקרי אנשי עבדי. אכריז עליה דעבדא הוא. אול ההוא אזמניה לדינא לקמיה דרב נחמן. אמר ליה: מאי טעמא שמתיה מר לההוא גברא? צער שליחא דרבנן. מאי טעמא אכריז מר עליה דעבדא הוא? אמר ליה: דרגיל דקרי אנשי עבדי, ותני: כל הפוסל פסול. אדהכי והכי אמר ליה ההוא בר דיגיה לרב יהודה: לדידי קרית לי עבדא, דאתינא מבית חשמונאי מלכא! אמר ליה: הכי אמר שמואל: כל דאמר מדבית חשמונאי מלכא קאתינא, עבדא הוא, דלא אשתיור מניהו אלא ההיא רביתא, דסלקא לאגרא ורמיא קלא נאמרה: כל דאמר מבית חשמונאי אנא, עבדא הוא. נפלה מאגרא ומיתה. אכרוז עליה דעבדא הוא.

רב נחמן

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-6.

מסכת תענית דף ה ע"ב

רש"י וביאורי מילים

הוּו יתבי - היו יושבים:

לימא מר מלתא - יאמר

אדוני דבר תורה: **שמא**

יקדים קנה לנשט -

המאכל נכנס דרך

הוושט, וכשידבר נפתח

הלשון שעל פי הקנה

ונכנס המאכל לקנה

ומסתכן: **פי הוּו מפטרי**

- כאשר רב נחמן נפרד

מרב יצחק: **מהדרי** -

אחד מהשני: **פירוטיו**

מתוקין - לאדם רעב:

צלו נאה - לנוח תחתיו:

נאמת המים - לצמא:

יהיו קמותך - בתורה

ועושר וכבוד:

רב נחמן ורבי יצחק הוּו יתבי בסעודתא. אמר ליה רב נחמן

לרבי יצחק: לימא מר מלתא!

אמר ליה: הכי אמר רבי יוחנן: אין מסיחין בסעודה, שמא

יקדים קנה לנשט ויבא לידי סכנה

כי הוּו מפטרי מהדרי, אמר ליה: לברכך מר!

אמר ליה: אמשל לך משל למה הדבר דומה: לאדם שהיה

הולך במדבר, והיה רעב ועייף וצמא, ומצא אילן שפירותיו

מתוקין וצלו נאה, נאמת המים עוברת תחתיו. אכל

מפירותיו ושתה ממימיו וישב בצלו.

וכשבקש לילך, אמר: אילן, אילן! במה אברכך? אם אומר

לך שיהיו פירותיך מתוקין, הרי פירותיך מתוקין; שיהא צלך

נאה, הרי צלך נאה; שתהא אמת המים עוברת תחתך, הרי

אמת המים עוברת תחתך. אלא, יהי רצון שכל נטיעות

שנוטעין ממך יהיו כמותך!

אף אתה, במה אברכך? אם בתורה, הרי תורה; אם בעושר,

הרי עושר; אם בבנים, הרי בנים. אלא יהי רצון שיהיו צאצאי

מעריך כמותך.

שאלות

1. שתי בקשות ביקש רב נחמן מרב יצחק.
 - א. העתק מהסוגיא את הבקשה הראשונה: _____
 - ב. מדוע סירב רב יצחק לבקשה זו? _____
2. מדוע אסור לשוחח בשעת הסעודה לפי רבי יוחנן? סמן את התשובה הנכונה!
 - א. סכנת נפשות. ב. ביטול תורה. ג. השלחן הוא כמו מזבח. ד. שמא ישכח לברך.

◆ 3. מה שואל הבן איש חי בשם החיד"א?

בן איש חי בהר-בחוקות

אין משיחין בסעודה: כתב הגאון חיד"א,

שלא נמצא שום חכם וחסיד שנזהר בזה.
ונחה דעתו דעת עליון, שבזמנם היו מסובין
באכילתם וההיזק מצוי, ובזמן הזה יושבים
ישר. ולכן בליל פסח שכולנו מסובין,
חייבין מן הדין להיזהר בדבר זה:

מה תשובתו? _____

מתי אין לשוחח בסעודה בזמננו ומדוע? _____

4. העתק מהסוגיא את הבקשה השנייה שרב נחמן ביקש מרב יצחק! _____
- האם רב יצחק מילא את בקשתו זו? _____
5. למה נזקק האדם שהלך במדבר? א. _____ ב. _____ ג. _____
- במה האילן סיפק צרכים אלו? א. _____ ב. _____ ג. _____

מהרש"א

כי האדם עץ השדה: שאיש כשר ותלמיד חכם
דומה לעץ מאכל, אבל הרשע דומה לאילן סרק.
דימה כאן את הצדיק בשלוש מעלות טובות...
פירות המתוקין הם משל התורה, צל הוא משל
לעושר, ואמת המים הוא משל הבנים:

◆ 6. מה הנמשל לדברים הבאים:

א. אילן מאכל: _____

ב. הפירות המתוקים: _____

ג. הצל של האילן: _____

ד. המים: _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 7-11.

עבר לשיבתו של רבה בר אבוא במחוזא (שפת החידקל); ומשנבנתה נהרדעא מחדש, היה שם רב נחמן לדיין ולראש. **תורתו:** רב נחמן היה מומחה בדיני ממונות (מפני שלמד תורה מפי שמואל המומחה בזה, ומפני קרבתו למשפחת ראש הגולה - מקום הדין והמשפט), לפיכך כלל בידנו: הלכה כרב נחמן בדיני ממונות. רב נחמן תיקן שבועת היסט לכופר בכל. **מידותיו:** רב נחמן הצטיין בענוותנותו, וכשטעה בדרשה שלח להודיע לתלמידים: דברים שאמרתי לפניכם טעות הן בידי. וכשפרצה מגפה בארץ ישראל גזר תענית ואמר: אם גבירה לוקה שפחה לא כל שכן.

דורו ומשפחתו: סתם רב נחמן בתלמוד הוא רב נחמן בר יעקב, דור שני לאמוראי בבל. רב נחמן היה נשוי לילתא, בתו של רבו - רבה בר אבוא, וזכה לבנים תלמידי חכמים ולעושר. **רבותיו ותלמידיו:** רב נחמן היה תלמידו של רבה בר אבוא ממשפחת ראש הגולה, וכן למד מפי שמואל ראש ישיבת נהרדעא, ומפי רב הונא בסורא שהיה לו לרב חבר. רב נחמן היה חבר לרב חסדא ולרב ששת, וכן לחכמי ארץ ישראל עולא ורב יצחק. מתלמידיו: רבה ורב יוסף, רבא. **מגוריו:** רב נחמן התגורר בנהרדעא (שפת נהר פרת). אחרי חורבן נהרדעא במלחמה,

7. מי היו רבותיו של רב נחמן?

מי היו חבריו?

ומי היו תלמידיו המובהקים?

8. מהו סדר הדורות הנכון לגבי האמוראים הבאים: רב נחמן, רב הונא, רבה, שמואל, רבא.

9. עיין בקטע וכתוב, מי עמדו בראש הישיבות הבאות:

א. סורא: _____ ב. מחוזא: _____ ג. נהרדעא: _____

10. ילתא: א. מה שם אביה? _____

ב. מה שם בעלה? _____

11. הבא דוגמא מהקטע לגדלותו של רב נחמן בתחומים הבאים:

א. מידת הענווה: _____

ב. אהבת ארץ ישראל: _____

מקורות נוספים לעיון

סוכה דף לא: הִיא סְבֵתָא דְאַתְאֵי לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחֲמָן, אֲמַרָה לִיה: רִישׁ גְּלוּתָא וְכָלְהוּ רַבְּנֵן דְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא, בְּסִפָּה גְּזוּלָה הוּוּ יְתִבִּי. צִנְחָה וְלֹא אֲשַׁנַּח בֵּה רַב נַחֲמָן. אֲמַרָה לִיה: אֲתָתָא דִּהְוָה לִיה לְאַבּוּהָא תָּלַת מָאָה וְתַמְנֵי סָרִי עֲבָדִי, צִנְחָא קַמֵּיכוּ וְלֹא אֲשַׁנְחִיתוּ בֵּה! אָמַר לְהוּ רַב נַחֲמָן: פְּעִיתָא הִיא דָּא, וְאִין לָהּ אֵלָא דְּמִי עֲצִים בְּלָבָד.

רש"י וביאורי מילים: הִיא סְבֵתָא - עבדי ראש הגולה סיככו בעצים שגזלו ממנה: **צִנְחָה** - להחזיר לה את העצים עצמם ולא דמים: **לְאַבּוּהָא** - לאברהם אבינו ילידי ביתו שמנה עשר ושלש מאות: **פְּעִיתָא** - קולנית היא זו: **אֵלָא דְּמִי עֲצִים** - תקנת השבים, שהגזול קורה ובנאה בבירה אינו חייב לקעקע את בניינו אלא ישלם דמים בלבד:

שבועות דף ל: דְּבִיתָהּ הוּוּ דְּרַב הוּנָא הָוָה לָהּ דִּינָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחֲמָן. אָמַר, הִיכִי נַעֲבִיד? אִי אִיקוּם מִקְמָהּ, מִסְתַּתְמָן טַעֲנִיתָהּ דְּבַעַל דִּינָא; לֹא אִיקוּם מִקְמָהּ, אֲשֶׁת חֵבֶר הָרִי הִיא כְּחֵבֶר. אָמַר לִיה לְשִׁמְעִיה: צֵא וְאַפְרַח עָלֶי בַר אֲנָא וְשָׂדֵי עֵלְנָאִי וְאִיקוּם.

רש"י וביאורי מילים: דְּבִיתָהּ - אשתו: **דְּרַב הוּנָא** - משמת רב הונא: **אַפְרַח עָלֶי בַר אֲנָא** - ואעמוד ולא יבין בעל דינה שבשבילה עמדתי: **שָׂדֵי עֵלְנָאִי** - יזרק עלי:

רב ששת

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת ברכות דף נח ע"א

רש"י וביאורי מילים

סגי נהור - הרבה אור, כלומר סומא:
הו קאזלי - היו הולכים: **אפי מלכא**
 - פני מלך: **פקדיהו**
 - ביחד איתם: **אשכחיה** - מצאו:
חצבי לנהרא - הכדים השלמים לשאיבת מים בנהר:
פגני לזא - השבורים להיכן, כלומר אתה סומא ולא תראהו, להיכן תלך: **תא חזי**
 - בא וראה: **טפי** - יותר: **חלף** - עבר:
גנדא קמיטא - גודד ראשון: **כי קא**
אנשא - ברעש: **השתא** - עכשיו:
פחלינהו לעיניה - ניקרו לעיניו:

רב ששת סגי נהור הנה. הו קאזלי כלי עלמא לקבולי אפי מלכא, וקם אזל בפקדיהו רב ששת. אשכחיה ההוא צדוקי, אמר ליה: חצבי לנהרא, פגני לזא? אמר ליה: תא חזי דידענא טפי מנך.

חלף גנדא קמיטא. כי קא אנשא, אמר ליה ההוא צדוקי: אתא מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קאתי.

חלף גנדא תנינא. כי קא אנשא, אמר ליה ההוא צדוקי: השתא קא אתי מלכא. אמר ליה רב ששת: לא קא אתי מלכא.

חליף תליתאי. כי קא שתקא, אמר ליה רב ששת: ודאי השתא אתי מלכא.

אמר ליה ההוא צדוקי: מנא לך הא? אמר ליה: דמלכותא דארעא כעין מלכותא דרקיעא, דכתיב: "זא ועמדת בחר לפגי ה', והנה ה' עבר, ורוח גדולה וחרק מפרק הרים ומשבר סלעים לפגי ה', לא ברוח ה'; ואחר הרוח רעש, לא ברעש ה'; ואחר הרעש אש, לא באש ה'; ואחר האש קול דממה דקה".

מאי הוי עליה דההוא צדוקי? אפא דאמרי, חברוהי פחלינהו לעיניה; ואיפא דאמרי, רב ששת נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות:

שאלות

1. מה הנמשל למילים הבאות שאמר אותו צדוקי:

א. תצבי לנהרא: _____

ב. פגני לרא: _____

2. **צפנים בארמית:** שלושה פירושים למילה 'קא': 1. זה (קיצור של האי). 2. הרי. 3. אבל.

א. מה הפירוש הנכון במשפט שבסוגיא "מנא לך קא": _____

ב. מה הפירוש במשפט "קא גניב ליה פליה", מסוגית רב הונא לעיל: _____

3. כתוב בטבלה שלפניך את השיחה בין רב ששת וצדוקי כשעבר כל אחד מהגדודים.

מה אמר רב ששת?	מה אמר הצדוקי?	
		גדוד ראשון
		גדוד שני
		גדוד שלישי

4. כיצד ידע רב ששת את הדברים הבאים:

א. שהמלך אינו מצוי עם הגדודים הראשון והשני? _____

ב. שהמלך כן מצוי עם הגדוד השלישי? _____

5. ♦ במסכת ברכות דף נח נאמר: "הרואה מלכי אומות העולם אומר: ברוך שנתן מכבודו

לבשר ודם". הסבר לפי זה מדוע רב ששת רצה ללכת לקראת המלך? _____

6. מה היה עונשו של אותו צדוקי? אפשרות א': _____

אפשרות ב': _____

7. צטט משפט מהקטע המוכיח את יכולת הראייה המיוחדת של רב ששת כדלהלן:

א. רב ששת מבין בשכלו יותר ממה שאדם רגיל רואה בעיניו: _____

ב. רב ששת פועל בעיניו באופן שאדם רגיל לא יכול לפעול: _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-12.

תלמודו, והיה אומר: שמחי נפשי, לך מקרא, לך משנה.
מסופר בתלמוד, שרב נחמן העיד על עצמו ועל רב ששת, שלמדו משניות וספרא וספרי ותוספתא וכל התלמוד. עוד מסופר, שרב חסדא היה נרעד מבקיאותו של רב ששת במשנה וברייתות, ורב ששת היה נרעד מכח פלפולו של רב חסדא.
במחלוקות בין רב נחמן ורב ששת, נקבעה הלכה כרב נחמן בדיני ממונות וכרב ששת באיסור והיתר.
רב ששת נהג בחסידות, והעיד על עצמו שלא היה הולך ארבע אמות בלא תפילין, ומסופר שזכה לראות גילוי שכינה.

רבותיו ותלמידיו: רב ששת הינו אמורא מדור שני לאמוראי בבל. תלמידו של רב - ראש ישיבת סורא, וכן תלמידו של רב הונא - בחיר תלמידיו של רב.
רב ששת היה חבר של רב נחמן ורב חסדא, ורבים של רבה ורב יוסף ושל אביי ורבא.
תולדות חייו: רב ששת היה סגי נהור, אך היה פיקח מאוד וראה בעיני שכלו מה שאדם רגיל אינו יכול לראות.
רב ששת היה איסטניס וחלש בגופו, והיו לו בנות אך לא בנים.
גדולתו בתורה: רב ששת עמד בראש בית מדרש בעיר שלחי שעל שפת נהר החידקל. כל שלושים יום היה רב ששת חוזר על כל

8. השלם את הקטע שלפניך!

רב ששת הינו אמורא מדור _____ לאמוראי _____.
עמד בראש בית מדרש בעיר _____ שעל שפת נהר _____.

9. רבותיו חבריו ותלמידיו:

א. מי היו רבותיו של רב ששת? _____
ב. מי היו חבריו? _____
ג. ומי היו תלמידיו? _____

10. כתוב את האמוראים שלפניך לפי הסדר הנכון! רב הונא, אביי, רב, רב ששת, רב יוסף.

11. כיצד נהג רב ששת בתחומים הבאים: .

א. חזרה על לימודו: _____

ב. מצות תפילין: _____

12. כיצד נפסקה ההלכה במחלוקות בין רב ששת ורב נחמן:

א. בדיני ממונות: _____ ב. בדיני איסור והיתר: _____

מי שני האמוראים הקודמים שגם לגביהם נאמר כלל הלכתי זה? _____

מקורות נוספים לעיון

ברכות דף ל: היכי מצלי לה? רב חסדא אמר: מעומד. רב ששת אמר: אפלו מהלך.
רב חסדא ורב ששת הוו קאזלי בארמא, קם רב חסדא וקא מצלי. אמר ליה רב ששת
לשמעיה: מאי קא עביד רב חסדא? אמר ליה: קאי ומצלי. אמר ליה: אוקמן נמי
לדידי ואצלי! מהיות טוב אל תקרא רע:

רש"י וביאורי מילים: היכי מצלי לה - איך מתפלל תפילת הדרך: **הוו קאזלי בארמא** - היו
הולכים בדרך: **קם** - עמד: **לשמעיה** - למשמשו: **מאי קא עביד** - סומא היה ושאלו מה
עושה רב חסדא: **קאי ומצלי** - עומד ומתפלל תפילת הדרך: **אוקמן** - העמד אותי: **לדידי**
- לעצמי: **מהיות טוב אל תקרא רע** - הואיל וחברי עומד ואני יכול להתפלל מעומד, לא
אקרא רע להתפלל מהלך ואף על פי שמותר:

רב חסדא

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-8.

מסכת ברכות דף מא ע"ב

רש"י וביאורי מילים

אִתּוּ לְקַמְיָהוּ - הביאו לפניהם: **שָׁקֶל** - לקח: **בְּרִישָׁא** - בהתחלה: **זֶה שְׁנֵי לְאָרְצִי** - 'ארץ זית שמן ודבש', ותמרים שני לארץ זה שבסוף הפסוק: **וְזֶה חֲמִישֵׁי לְאָרְצִי** - 'ארץ חיטה ושעורה' וכו', והרימון חמישי לארץ זה שבראש הפסוק: **מֵאֵן יִהְיֶה לָן** - מי יתן לי: **נִגְרִי דְּפִרְזָלָא** - רגלים של ברזל: **וְנִשְׁמְעִינָךְ** - נשמעך ונלך אחריך תמיד:

רב חסדא ורב המנונא הוו יתבי בסעודתא, איתו לקמיהו תמרי ורמוני. שָׁקֶל רב המנונא, בְּרִיךְ אַתְּמָרִי בְּרִישָׁא. אָמַר לִיה רב חסדא: לֹא סְבִירָא לִיה מָר לְהָא דְאָמַר רב יוסף, וְאִיתִימָא רַבִּי יִצְחָק: "כָּל הַמִּקְדָּם בְּפִסּוּק זֶה קוֹדֵם לְבִרְכָּהּ"? אָמַר לִיה: זֶה שְׁנֵי לְאָרְצִי וְזֶה חֲמִישֵׁי לְאָרְצִי. אָמַר לִיה: מֵאֵן יִהְיֶה לָן נִגְרִי דְּפִרְזָלָא וְנִשְׁמְעִינָךְ:

שאלות

1. איזה פירות הגישו לפני רב חסדא ורב המנונא בסעודה?
מאיזה פרי אכל רב המנונא תחילה?
מדוע הקדים לאכול פרי זה?

2. לפניך ענבים, תאנה, רימון, זית, ותמר. כתוב את סדר אכילתם לפי דעת רב המנונא?

א.	ב.	ג.	ד.	ה.

3. פרש את המשפטים הבאים:

א. "הוּוּ יְתָבִי בְּסֻעֻדָּתָא": _____

ב. "מֵאֵן יְהִיב לֶן נִגְרִי דְּפִרְזָלָא וְנִשְׁמָעִינָךְ": _____

4. מי אמר למי:

א. "לֹא סְבִירָא לֵיה מָר לְהָא דְאָמַר רַב יוֹסֵף...": _____

ב. "זֶה שְׁנֵי לְאָרְצָן וְזֶה חֲמִישֵׁי לְאָרְצָן": _____

ג. "מֵאֵן יְהִיב לֶן נִגְרִי דְּפִרְזָלָא וְנִשְׁמָעִינָךְ": _____

5. הוכח מהסוגיא שרב חסדא קיבל את דעת רב המנונא, שהתמרים קודמים לברכה!

6. **צפנים בארמית:** יש שני פירושים לקידומת הקישור **אָ**: א. על. ב. את.

דוגמאות: **אָהָא** - על זאת: **אִינִי** - על ידי: **אֲנִיעָךְ** - את דעתך: **אָהָדִי** - זה את / על זה:

א. חפש בסוגיא מילה עם הקידומת **אָ**: _____

ב. פרש מילה זאת יחד עם הקידומת: _____

שלחן ערוך סימן ריא

7. ♦ כתוב לפי פסקי השלחן ערוך שלפניך:

סעיף ה: הא דחיטה ושעורה קודמים,

דוקא כשעשה מהם תבשיל או פת; אבל

הכוסס חיטה שברכתו בורא פרי האדמה,

אינה קודמת לברכת בורא פרי העץ:

א. עוגה וענבים, מה קודם? _____

מדוע? _____

ב. חיטים וענבים, מה קודם? _____

מדוע? _____

הגה: כל הא דאמרינן דאחד קודם

לחברו, היינו שרוצה לאכול משניהם;

אבל אם אינו רוצה לאכול משניהם, אינו

מברך אלא רק על זה שרוצה לאכול, אף

על פי שגם השני מונח לפניו:

8. ♦ לפניך ענבים ורימונים. באיזה מקרה לפי

הרמ"א, אפשר להקדים ולברך על הרימון?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-13.

גדולתו בתורה: רב חסדא היה מתמיד עצום. כשאמרה לו בתו שישן מעט, השיב לה: עוד מעט יבואו הימים שאחר המיתה שפטור מתורה ומצוות וישן הרבה. רב חסדא עסק בהלכה ובאגדה, היה חריף מאוד בשאלותיו, עד שמסופר שרב ששת חברו היה נרתע בכל גופו מכוח פלפולו של רב חסדא. משנפטרו רב הונא בסורא ורב יהודה בפומבדיתא, היה רב חסדא לראש ישיבת סורא לעשר שנים.

צדקותו: רב חסדא ורבה תלמידו, זכו לתואר 'רבנן צדיק', על שהורידו גשם בתפילתם. משהגיע עת פטירתו של רב חסדא, מלאך המות היה מוכרח להבהילו, כדי להפסיקו מתלמודו ויוכל להמיתו.

רבותיו ותלמידיו: רב חסדא שייך לדור שני לאמוראי בבל. היה תלמיד מובהק של רב, ותלמיד חבר של רב הונא. רב חסדא היה חבר של רב נחמן רב ששת ורב המנונא, ורבים של חתניו רמי בר חמא ורבא, וכן של רבה ואבאי.

תולדות חייו: רב חסדא היה כהן. בגיל שש עשרה נשא את נכדתו של רב לאשה, והתגורר בכפרי שבבבל (סמוך לסורא). רב חסדא זכה לשלושה שלחנות: חיים, בנים, ומזונות. בצעירותו היה עני מרוד, עסק בעשיית שיכר ונהיה לעשיר מופלג. היו לו בנים תלמידי חכמים ובנותיו נישאו לגדולי האמוראים. זכה לאריכות ימים ונפטר בגיל תשעים ושתים.

9. על איזה אמוראים מדובר במשפטים שלפניך?

א. שלושת חבריו: _____

ב. שני חתניו: _____

10. בראשות איזה ישיבות עמדו שלושת אמוראי בבל שלפניך?

א. רב חסדא: _____ ב. רב הונא: _____ ג. רב יהודה: _____

11. באיזה הקשר הוזכרו בקטע המספרים הבאים?

- א. שש עשרה: _____
 ב. תשעים ושנים: _____
 ג. עשר: _____

12. שני מעלות היו לרב חסדא שבזכותם זכה לגדול בתורה. איזה הם?

- א. _____
 ב. _____

13. רב חסדא זכה לשלושה שלחנות. מהם שלושת השלחנות ובמה בדיוק זכה?

- א. _____
 ב. _____
 ג. _____

מקורות נוספים לעיון

עירובין סז: רב חסדא ורב ששת כי פגעי בהדי הדדי, רב חסדא מרתען שפנתיה ממתנתא דרב ששת, ורב ששת מרתע כליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא:

רש"י: ממתנתא דרב ששת - שהיו משניות סדורות לו: **מפלפוליה** - חריף ועמוק ביותר:

שבת י: רב חסדא ורבא בר רב הונא הוו יתבי בדינא כלי יומא. הנה קא חליש לפיהו. תנא להו רב חיא בר רב מדפתי: "ויצמד העם על משה מן הבקר עד הערב". וכי תעלה על דעתך שמשה יושב ודן כל היום כלו? תורתו מתי נעשית? אלא לומר לך, כל דין שדן דין אמת לאמתו אפלו שעה אחת, מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שתף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית:

רש"י: חליש לפיהו - מצטערין שלא עסקו בתורה: **תנא להו** - שגדול שכר הדיינים:

רב אדא בר אהבה

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-8.

מסכת תענית דף כ ע"ב

ביאורי מילים

- אשיתא** - חורבה:
- דחנאי** - שהיתה:
- תותה** - תחתיה:
- באתרה** - במקומה:
- אקלע** - הזדמן:
- להתם** - לשם:
- האדנא** - עכשיו:
- בהדן** - ביחד אתנו:
- נפיש** - מרובה: **לא**
- מסתפינא** - איני פוחד: **תמרא** - יין:
- קעי** - רצה: **במר**
- דנפק** - אחרי שיצא:
- עובדיה** - מעשיו הטובים: **פי הא**
- דאתמר** - כמו זה שנאמר: **בהכנתו** - בכינויו:

ההיא אשיתא רעועה דחנאי בנהרדעא, דלא הוה חליף רב ושמואל תותה, אף על גב דקימא באתרה תליסר שנין. יומא חד, אקלע רב אדא בר אהבה להתם. אמר ליה שמואל לרב: גייתי מר נקיף! אמר ליה: לא צריכנא האדנא, דאיכא רב אדא בר אהבה בהדן, דנפיש זכותיה ולא מסתפינא. רב הונא הוה ליה ההוא חמרא ביהווא ביתא רעיעא, ובעי לפנוייה. עיליה לרב אדא בר אהבה להתם, משכיה בשמעטא עד דפנוייה. בטר דנפק, נפל ביתא. ארגיש רב אדא בר אהבה, אקפד. סבר לה כי הא דאמר רבי ינאי: לעולם אל יעמד אדם במקום סכנה ויאמר עושין לי נס, שמא אין עושין לו נס. מאי הוה עובדיה דרב אדא בר אהבה? כי הא דאתמר: שאלו תלמידיו לרב אדא בר אהבה: במה הארכת ימים? אמר להם: מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני, ולא הרהרתי במבואות המטנפות, ולא הלכתי ארבע אמות בלא תורה ובלא תפלין, ולא ישנתי בבית המדרש לא שנת קבע ולא שנת צרא, ולא ששתי בתקלת חברי, ולא קראתי לחברי בהכנתו:

שאלות

1. "גִּיתִי מֶר נָקִיף". מדוע רב ושמואל לא קיצרו את הדרך? _____
יום אחד רב ושמואל נמנעו מהקפת הדרך, מדוע? _____
2. באיזה דורות פעל רב אדא בר אהבה לפי המשתמע מסוגיתנו? _____
האם פעל בבבל או בארץ ישראל? _____
באיזה עיר היה המעשה עם רב ושמואל? _____
3. **צפנים בארמית:** בהקשר לאיזה עניין הוזכרו המספרים הבאים בסוגיא:
א. חד: _____
ב. תליסר: _____
שים לב: **חד** - אחד. **תרי** - שנים. **תלתא** - שלושה. **ארבעא** - ארבעה. **חמשא** - חמישה.
תקדסר - אחד עשר. **תריסר** - שנים עשר. **תליסר** - שלושה עשר. **עשרין** - עשרים:
4. בשני מקרים נכנס רב אדא בר אהבה לחורבה.
עם מי נכנס בפעם הראשונה? _____ עם מי נכנס בפעם השנייה? _____
5. "אמר רבי ינאי: לעולם אל יעמד אדם במקום ספנה ויאמר עושין לי נס".
האם רב ושמואל ורב הונא חששו לדברי רבי ינאי? _____
מדוע לפי זה נכנס רב אדא בר אהבה לבית הרעוע? _____
6. עיין תענית כא ע"א וכתוב, מי אמר לתלמידיו בהיותו בבית רעוע? "פנו את הכלים ואחר כך פנו את מיטתי, שמובטח לכם שכל זמן שאני בבית אין הבית נופל": _____
7. בזכות שבעה דברים זכה רב אדא בר אהבה לאריכות ימים. כתוב אותם לפי נושאים:
א. נושא לימוד תורה: _____
ב. נושא כבוד בני כתו וחבריו: _____
8. "לא הרהרתי במבואות המטנפות". מאיזה דבר אחר שהזכיר רב אדא בר אהבה, אפשר להבין את גודל קושי הניסיון שהיה לו בדבר הזה? _____

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-12.

התורה. מעולם לא הקפיד בתוך ביתו, ולא הלך ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין, ולא פגע בכבוד חברו, ובשל כך זכה לאריכות ימים.

מלומד בנשים: רב אדא בר אהבה זכה לשמירה בדרך נס, ותפילתו היתה נענית מיד. מסופר בגמרא שרב אדא בר אהבה גזר תענית על עצירת גשמים, משחלץ נעל ראשונה החל גשם מטפטף, ומשחלץ נעל שנייה ירד גשם רב. עוד מסופר, שהאמוראים לא חששו להיכנס עם רב אדא בר אהבה לבית רעוע הנוטה ליפול, לפי שסמכו על זכותו של רב אדא בר אהבה שתגן עליהם ותמנע כל נזק.

לידתו: "זרח השמש ובא השמש" - לפני פטירתו של רבי יהודה הנשיא התנבא, שזהו יום מילתו של רב אדא בר אהבה.

דורו ורבותיו: רב אדא בר אהבה הינו בן הדור השני לאמוראי בבל, תלמיד מובהק של רב, וחברם של רב הונא ורב חסדא - ראשי האמוראים בדור השני.

מסופר בגמרא, שרב אדא בר אהבה ואמוראים נוספים השתתפו בהלווית רב; בחזרתם נזקקו לדבר הלכה ולא ידעו, קם רב אדא בר אהבה וקרע קריעה נוספת, על ביטול פסיקת ההלכה שקיבלו מרבם.

חסידותו: רב אדא בר אהבה היה מפורסם בחסידותו ובמסירות נפשו על קיום מצוות

9. השלם את השמות הנכונים לפי הכתוב בקטע.

"עד שלא כבתה שמשו של _____, זרחה שמשו של _____."

10. השלם את הקטע שלפניך!

רב אדא בר אהבה שייך לדור _____ לאמוראי _____. רבו המובהק היה _____, וחבריו היו _____ ו _____, ראשי הדור _____ לאמוראי _____.

11. הסבר לפי הכתוב בקטע:

א. מדוע קרע רב אדא בר אהבה את בגדו קריעה ראשונה? _____

ב. מדוע קרע את בגדו פעם שנייה? _____

♦ 12. "טרם יקראו ואני אענה" (ישעיהו סה, כד). כיצד התקיים פסוק זה ברב אדא בר אהבה?

מקורות נוספים לעיון

ברכות דף כ ע"א: אָמַר לִיה רַב פֶּפֶּא לֹאבָנִי: מַאי שָׁנָא רַאשׁוֹנִים דְּאַתְרָחִישׁ לְהוּ נָסָא, וּמַאי שָׁנָא אֲנִן דְּלֹא מִתְרָחִישׁ לִן נָסָא?... אָמַר לִיה: קַמָּאִי הוּוּ קָא מְסָרִי נִפְשִׁיהוּ אַקְדָּשֶׁת הַשָּׁם, אֲנִן לֹא מְסָרִינִן נִפְשִׁין אַקְדָּשֶׁת הַשָּׁם. כִּי הָא דְרַב אָדָא בְּרֵי אֲהֵבָה חֲזִינָה לְהֵיכְלָא כּוֹתִית דְּהִתָּת לְבִישָׁא כְּרַבְלָתָא בְּשׁוּקָא, סָבַר דְּבֵית יִשְׂרָאֵל הִיא, קָם קְרַעִיהָ מִנָּה. אֲגֵלָאִי מִלְתָּא דְּכוֹתִית הִיא, שִׁימוּהָ בְּאַרְבַּע מָאָה זִוְזִי:

ברכות דף מב ע"ב: כִּי נָח נִפְשִׁיהָ דְרַב, אָזְלוּ תַלְמִידֵיהּ בְּתַרְיָה. כִּי הִדְרִי אָמְרִי: גִּיזִיל וְנִיכּוּל לְחֻמָּא אֲנֵהָר דְנָק. בְּתַר דְּכִרְכִּי יְתָבִי, וְקָא מְבַעֲיָא לְהוּ: "הִסְבּוּ" דְּוָקָא תַנּוּ, אָבֵל יִשְׁבּוּ לֹא, אוּ דְלָמָּא, פִּינִן דְּאָמְרִי "גִּיזִיל וְנִיכּוּל רַפְתָּא בְּדִקְתָּא פְּלִנִיתָא", כִּי הִסְבּוּ דְמִי? לֹא הָנָה בִּידִיהּ. קָם רַב אָדָא בְּרֵי אֲהֵבָה, אֲהִדְרִי קְרַעִיהָ לְאַחֲוִרִיהּ וְקָרַע קְרַעִיהָ אֲחֲרִינָא. אָמַר: נָח נִפְשִׁיהָ דְרַב, וּבְכַרְכַּת מְזוֹנָא לֹא גִמְרִינִן.

רש"י וביאורי מילים: אָזְלוּ תַלְמִידֵיהּ בְּתַרְיָה - ליווהו לקוברו בעיר אחרת: **כִּי הִדְרִי** - כאשר חזרו: **נָהָר דְנָק** - כך שמו: **רַפְתָּא** - פת: **בְּדִקְתָּא פְּלִנִיתָא** - במקום פלוני: **אֲהִדְרִי קְרַעִיהָ** - **לְאַחֲוִרִיהּ** - קרע שקרע בהספד רבו החזיר לאחוריו, כדי לקרוע קרע אחר:

רב המנונא

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-8.

מסכת מועד קטן דף כה ע"א

רש"י וביאורי מילים

כי נח נפשיה - כאשר נפטר: **אסקינהו**
להתם - העלום לארץ ישראל: **כי מטו**
אגשרא - כאשר הגיעו לגשר צר, שאין
 יכולין לעבור אלא זה אחר זה: **קמו**
גמלי - עמדו הגמלים נושאי המיטות
 במקומן: **טיצא** - סוחר ישמעאלי:
רפנן - רבה בר רב הונא ורב המנונא:
עבדי יקרא - מכבדים זה לזה, שכל
 אחד לא רצה לעבור לפני חברו: **נתור**
 - נשרו, משום שביזה לרב המנונא:
כפיה - שיניים טוחנות: **ספר מלחמות**
 - ספר תורה:

כי נח נפשיה דרבה בר הונא ורב המנונא,
 אסקינהו להתם. כי מטו אגשרא, קמו גמלי.
 אמר להו ההוא טיצא: מאי האי? אמרו ליה:
 רפנן דקא עבדי יקרא אהדדי, מר אמר: מר
 ניעול ברישא, ומר אמר: מר ניעול ברישא.
 אמר: דינא הוא דרבה בר הונא ליעול ברישא.
 חליף גמליה דרבה בר הונא. נתור כפיה ושיניה
 דההוא טיצא.
 פתח עליה ההוא ינוקא: גזע ישישים עליה
 מפכל ועמו ספר מלחמות... רוכב ערבות שש
 ושמת בבא אליו נפש נקי וצדיק:

שאלות

1. פרש באופן מילולי ומדויק את המשפטים הבאים הכתובים בקטע (היעזר ברש"י).

- א. "כי מטו אגשרא":
- ב. "קמו גמלי":
- ג. "עבדי יקרא אהדדי":
- ד. "נתור כפיה ושיניה":

2. "אֶסְקִינְהוּ לְהֵתָם". א. את מה העלו? _____
 ב. להיכן העלו? _____
3. תאר את הגשר אליו הגיעו המלווים? _____
 מדוע הגמלים עצרו מללכת? _____
4. השלם בציטוט שלפניך, לאיזה אמורא הכוונה בכל מילה:
 "מָר _____ אָמַר, מָר _____ גִּיעוֹל בְּרִישָׁא,
 וּמָר _____ אָמַר, מָר _____ גִּיעוֹל בְּרִישָׁא".
5. ארוננו של איזה אמורא עבר ראשון בגשר? _____
 מה גרם לכך שארוננו עבר ראשון? _____

עיון יעקב

6. ♦ הסבר את חטאו של הסוחר הישמעאלי:

נתור ככיה: רש"י פירש, משום כבודו של רב המנונא. והוא תמוה, הא כהוגן וכדינא דיבר ונעשה על פיו, ולמה נענש? ויותר נראה לי דנענש לפי שבוודאי היו שם גדולי ישראל שליוו למתים, והווי כמורה הלכה בפני רבו:

- א. לפי רש"י: _____
 ב. מה קשה על פירוש רש"י? _____
 ג. במה חטא לפי העיון יעקב? _____

7. **צפנים בארמית:** לפניך ארבע מילים מהסוגיא. קשר בין המילים לבין הביאורים לקידומת!

אָגְשָׁרָא	שָׁל
אֶהְדֵּי	שָׁ
נָח נִפְשִׁיהָ דְּרַבָּה	אָת
דִּינָא הוּא דְּרַבָּה	עַל

8. למה התכוון התינוק המספיד במילים הבאות שבפסוק:
- א. גִּזַּע יְשִׁישִׁים: _____ ב. סִפֵּר מִלְחָמוֹת (רש"י): _____
 ג. רוֹכֵב עֲרֵבוֹת: _____ ד. נָפֵשׁ נָקִי וְצַדִּיק: _____

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-13.

השמש, יום שמת רב אדא בר אהבה נולד רב המנונא בנו".

רב המנונא הראשון: כלל בידינו: כל מקום שנאמר 'אמרי בי רב', הכוונה לרב המנונא סבא.

רב המנונא תיקן את ברכת התורה: "אשר בחר בנו מכל העמים... נותן התורה". הוא שאמר: "לא חרבה ירושלים, אלא בשביל שביטלו בה תינוקות של בית רבן". "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף לקב"ה במעשה בראשית". משנפטר רב המנונא ירדו אבני ברד מהרקיע:

רב המנונא הראשון והשני: שני אמוראים בשם רב המנונא מוזכרים בתלמוד, ועיתים קשה להבדיל ביניהם. הראשון מדור שני לאמוראי בבל, תלמיד של רב וחבר של רב חסדא; והשני מדור שלישי לאמוראי בבל, תלמיד של רב הונא ורב חסדא, וחבר של רבה ורב יוסף - ראשי הדור השלישי לאמוראי בבל. רב המנונא מוזכר בתלמוד גם כבן דורם של אביי ורבא - ראשי הדור הרביעי לאמוראי בבל ואף בתקופה מאוחרת יותר, ולא ברור האם האריך ימים או שזה רב המנונא אחר. נאמר במדרש קהלת: "זורח השמש ובא

9. השלם בטבלה שלפניך את הפרטים לגבי רבותיו וחבריו של רב המנונא.

חבריו	רבותיו	לאיזה דור שייך?	
			רב המנונא סבא
			רב המנונא השני

10. באיזה כינוי מכונה רב המנונא בתלמוד: _____
מה משמעות כינוי זה? _____

11. על מי מדובר לפי הכתוב בקטע?

א. ראשי הדור השלישי לאמוראי בבל: _____

ב. ראשי הדור הרביעי לאמוראי בבל: _____

12. כתוב את שמות האמוראים שלפניך המוזכרים בקטע, לפי סדר הדורות.

רב, אביי, רב המנונא הראשון, רב הונא, רב יוסף.

13. איזה ברכה התקין רב המנונא?

מה ירד משמים ביום פטירתו של רב המנונא? _____

מקורות נוספים לעיון

קידושין דף כט ע"ב: משתפח ליה רב חסדא לרב הונא בדרב המנונא, דאדם גדול הוא. אמר ליה: פשיבא ליך, תביאהו לידי. כי אתא, חזייה דלא פריס סודרא. אמר ליה: מאי טעמא לא פריסת סודרא? אמר ליה: דלא נסיבנא. אהדרינהו לאפיה מניה, אמר ליה: חזי דלא חזית להו לאפי עד דנסבת:

ביאורי מילים: חזייה - רב הונא לרב המנונא: **דלא פריס סודרא** - כדרך הנשואין שהיו רגילין לכסות ראשן: **אהדרינהו לאפיה מניה** - החזיר פניו ממנו: **דנסבת** - תישא אישה:

שבת דף י ע"א: רבא חזייה לרב המנונא דקא מאריך בצלותיה. אמר: מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה! והוא סבר: זמן תפלה לחוד וזמן תורה לחוד:

רש"י וביאורי מילים: חזייה - ראהו: **בצלותיה** - בתפלתו: **חיי עולם** - תורה: **חיי שעה** - תפלה, צורך חיי שעה היא לרפואה לשלום ולמזונות:

רב פהנא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת בבא קמא דף קיז

ביאורי מילים

- אחויי** - להלשין:
- לקועיה** - שבר
- מפרקתו**: **בדרא**
- קמא** - בשורה
- ראשונה לפני רבי
- יוחנן: **שמעתתא** -
- הלכה: **אנתתיה** -
- הרחיקוהו: **חלוף**
- במקום: **בסתרקא**
- כריות: **מסרחי**
- גביניה** - גבותיו
- גדולים ומכסין את
- עיניו: **דלו** - הרימו
- / הרימו: **פריטא**
- שפתיה** - נקרעה
- שפתו ע"י מכה: **נח**
- נפשיה** - רב כהנא
- נפטר: **דנפיה הכי**
- דרכו בכך: **הדרא**
- ליה עכנא** - נחש
- מקיף בפתח
- המערה: **אוקמיה** -
- החייהו:

ההוא גברא דהנה בעי אחויי אתבנא דחבריה, אתא לקמיה דרב. אמר ליה: לא תחוי ולא תחוי. אמר ליה: מחוינא ומחוינא! יתיב רב פהנא קמיה דרב, שמטיה לקועיה מניה. אמר ליה: קום סק לארעא דישראל, וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין. אזל ריש לקיש, אמר ליה לרבי יוחנן: ארי עלה מבבל! לעין מר במתיבתא דלמחר. למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דרב יוחנן. אמר שמעתתא ולא אקשי, שמעתתא ולא אקשי. אנתתיה אחרי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא. אמר ליה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש: ארי שאמרת נעשה שועל! אמר, יהא רענא דהני שבע דרי להו חלוף שבע שנין. אמר ליה: נהדר מר ברישא. אמר שמעתתא ואקשי. אוקמיה בדרא קמא. אמר שמעתתא ואקשי. רבי יוחנן הנה יתיב אשבע בסתרקא, שלפו ליה חדא בסתרקא מתותיה. אמר שמעתתא, ואקשי ליה. עד דשלפו ליה בלהו בסתרקא מתותיה, עד דיתבי על ארעא. רבי יוחנן גברא סבא הנה ומסרחי גביניה. אמר להו: דלו לי עיני ואחזייה. דלו ליה, חזא דפריטא שפתיה, סבר: אחוכי קמחיך ביה! חלש דעתיה, ונח נפשיה. למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן: חזיתו לבבלאה היכי עביד? אמרו ליה: דנפיה הכי. על לגבי מערתא, חזא דהנה הדרא ליה עכנא, אמר ליה: עכנא, עכנא! פתח פומך, ויפגס הרב אצל תלמיד! ולא פתח. יפגס חבר אצל חבר! ולא פתח. יפגס תלמיד אצל הרב! פתח ליה. בעא רחמי ואוקמיה:

שאלות

1. מה רצה "ההוא גברא" לעשות? _____
 כיצד הגיב על כך רב? _____ כיצד הגיב רב כהנא? _____
2. מי אמר למי? א. "מחוינא ומחוינא": _____
 ב. "קום סק לארעא דישאל": _____
3. על איזה אמורא מדובר במשפטים שלפניך?
 א. "ארי שאמרת נעשה שועל": _____
 ב. "חלש דעתיה": _____
4. צטט משפט מהקטע, בו באים לידי ביטוי העניינים הבאים:
 א. איסור מסירת ממון חברו לנכרים: _____
 ב. הבושה מכפרת במקום גלות: _____
5. מה מנע את כניסת רבי יוחנן למערה?
 כיצד לבסוף נכנס? _____
 מה רבי יוחנן עשה במערה? _____
6. **צפנים בארמית:** בארמית לפעמים אותיות ע' / צ' מתחלפות. לדוגמא: **פיעא** = ביצה.
עמקא = צמר. מצא שני מילים נוספות כאלה בסוגיא: 1. _____ 2. _____
7. **צפנים בארמית:** שלושה פירושים למילה **פיעי**: רצה / ביקש / שאל. מה הפירוש במשפטים שלפניך? א. "פיעי אחוויי": _____ ב. "פיעא רחמי": _____

שיחות מוסר וארא תשל"ג

לכשנתבונן תתעורר תמיהה גדולה, מפני מה לא מחל רבי יוחנן לרב כהנא כדי שלא יענש בעונש מיתה? ונראה שהחומרה של פגיעה בכבוד הרב אינה משום כבוד הרב כשלעצמו, אלא עיקרה הוא בכך שהיא גורמת לביטול כח השפעת הרב בישראל. לפיכך אין לרב למחול על פגיעה בכבודו.

♦ 8. מהי שאלת הרב שמואלביץ זצ"ל:

תולדות אמוראים

עיין בקטע "תולדות אמוראים" שלפניך וענה על שאלות 9-13.

יוסף, גדולי אמוראי בבל בדור השלישי. וכן היה רבו של רבי יאשיה בארץ ישראל, ואף הניח לו בירושה ספרים ומעות. רב כהנא הרביעי: נוסף לרב כהנא תלמידו המובהק של רב, היו בבבל אמוראים נוספים בשם זה, ועיתים קשה להכריע לאיזה מהם מתכוון התלמוד. הידוע בהם הוא רב כהנא הרביעי, מדור חמישי - שישי לאמוראי בבל. כיהן כראש ישיבת פומבדיתא, היה תלמידם של רבא ורב זביד, ורבו המובהק של רב אשי.	דורו ורבותיו: רב כהנא הינו אמורא מדור שני לאמוראי בבל, ותלמידו המובהק של רב. עקב הריגת מלשין וחשש מתגובת השלטונות, נאלץ רב כהנא לברוח לארץ ישראל, לשיבתם של רבי יוחנן וריש לקיש בטבריה. לאחר זמן חזר לבבל, ולמד תורה מפי רב הונא ורב יהודה תלמידי רב. לבסוף עלה שוב לארץ ישראל - בימיו של רבי אלעזר בן פדת בראשות ישיבת טבריה - ונפטר בארץ ישראל. תלמידיו: רב כהנא היה רבם של רבה ורב
---	---

9. השלם בטבלה את הפרטים לגבי שני האמוראים בשם רב כהנא המוזכרים בקטע.

מאיזה דור?	רבותיו	תלמידיו
רב כהנא הראשון		
רב כהנא הרביעי		

10. השלם את הקטע שלפניך!

רב כהנא הינו מאמוראי בבל. עלה לארץ ישראל לשיבתו של _____, חזר וירד לבבל ולמד תורה מפי _____. ושוב עלה לטבריה לשיבתו של _____.

11. בקטע מוזכרים האמוראים הבאים: רב, רבא, רב יוסף, רב כהנא, רב אשי, רב הונא. כתוב אותם בתרשים שלפניך לפי סדר הדורות הנכון!

א.	ב.	ג.	ד.	ה.	ו.
----	----	----	----	----	----

12. מי האמוראים שעמדו בראשות הישיבה במקומות הבאים לפי הכתוב בקטע:

א. ישיבת טבריה: 1. _____ 2. _____

ב. ישיבת פומבדיתא: _____

13. קשר בחץ בין שני הרשימות שלפניך!

נפטר בארץ ישראל	רב אשי
קיבל ירושה מרב כהנא	רב כהנא
תלמיד של רב כהנא הרביעי	רבי יאשיה

מקורות נוספים לעיון

מסכת שבת דף סג ע"א: אמר רב פהנא: כד הויןא בר תמני סרי שנין, והנה גמירנא ליה לכליה הש"ס, ולא הנה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא. מאי קא משמע לן? דלגמר אנש והדר לספר:

רש"י וביאורי מילים: כד הויןא - כאשר הייתי: **דלגמר אנש** - לגרום שמעתא מרביה, ואף על גב דלא ידע לכולהו טעמיה: **והדר לספר** - אחר כך יחזור וילמד את הטעמים:

רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת ברכות דף נג ע"ב

רש"י וביאורי מילים

הָנָה קָאָזל בְּשִׁירְתָּא - היה הולך
בשיירה: **אֲשָׁתְּלִי** - שכח: **הִיכִי**
אֲעֵבֵד - איך אעשה: **אִי אָמִינָא**
לְהוֹ - אם אומר להם: **בְּרִיךְ הָקָא**
- תברך כאן: **אֲנָשֵׁי יוֹנָה דְּדִהָבָא**
- שכחתי יונה של זהב: **נָטְרוּ לִי**
- המתינו לי: **אֲשָׁכַח** - מצא:
דְּמַתִּילִי - שנמשלה: **יוֹנָה אֵינָה**
נִצְלָת אֵלָא בְּקִנְפֶּיהָ - או בורחת
או נלחמת:

רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה הָנָה קָאָזל בְּשִׁירְתָּא, אָכַל וְאֲשָׁתְּלִי
וְלֹא בְּרִיךְ. אָמַר, הִיכִי אֲעֵבֵד? אִי אָמִינָא לְהוֹ אֲנָשֵׁי
לְבָרְךָ, אָמַרְי לִי בְּרִיךְ הָקָא, כָּל הִיכָא דְּמְבָרְכָתָּ,
לְרַחֲמֵנָא מְבָרְכָתָּ! מוֹטָב דְּאָמִינָא לְהוֹ אֲנָשֵׁי יוֹנָה
דְּדִהָבָא. אָמַר לְהוֹ: נָטְרוּ לִי, דְּאֲנָשֵׁי יוֹנָה דְּדִהָבָא.
אָזַל וּבְרִיךְ, וְאֲשָׁכַח יוֹנָה דְּדִהָבָא.
וּמֵאִי שָׁנָא יוֹנָה? דְּמַתִּילִי בְּנִסְתָּ יִשְׁרָאֵל לְיוֹנָה,
דְּכַתִּיב: "כִּנְפֵי יוֹנָה נִחְפָּה בְּכֶסֶף, וְאֶבְרֹתֶיהָ בִּיָּרְקָק
חֲרוּץ". מַה יוֹנָה אֵינָה נִצְלָת אֵלָא בְּקִנְפֶּיהָ, אֵף
יִשְׁרָאֵל אֵינָן נִצְוּלִין אֵלָא בְּמַצּוֹת:

שאלות

1. מה היתה הבעיה שרבה בר בר חנה עמד בפניה כאשר נזכר שלא בירך? סמן!

א. הצורך לברך מיד, לפני שיעברו 72 דקות מזמן שסיים לאכול.

ב. הצורך לשכנע את אנשי השיירה לעצור ולהמתין עמו עד שיברך.

ג. הצורך לחזור למקום שאכל ולברך שם.

2. צטט מהסוגיא משפטים עם המשמעות שלפניך.

א. אכל ושכח ולא בירך: _____

ב. הלך ובירך ומצא יונת זהב: _____

3. למי אמר רבה בר בר חנה את המשפטים הבאים? חשוב היטב ודייק בתשובתך!

א. "אמר, היכי אעבד? אי אמינא להו..." וכו':

ב. "אמר להו: נטרו לי, דאנשאי יונה דנהבא":

4. מדוע רבה בר בר חנה לא אמר לאנשי השיירה ששכח לברך? בחר בתשובה הנכונה!

א. רבה חשש שאנשי השיירה יסעו מיד, ולא יסכימו להמתין עד שיברך.

ב. רבה חשש שאנשי השיירה יאמרו לו לברך במקומו ולא לחזור למקום שאכל.

◆ 5. "אנשאי יונה דנהבא".

עיון יעקב

"לא שיקר כשאמר ששכח יונה דדהבא.

מה מקשה על כך העיון יעקב בקטע שלפניך?

שכוונתו היה על המצוה, ששכח לברך ברכת המזון שמגינה על ישראל ככנפי יונה.

למה התכוון רבה כשאמר ששכח יונה?

ודדהבא כוונתו על התורה והמצוות, היקרים מאוד כזהב":

למה הוא התכוון כשאמר שהיונה היא של זהב?

6. במה מגנים הנרצות על היונה:

א. (רש"י):

ב. (רש"י):

מסכת שבת דף מט ע"א

◆ 7. עיין בסוגיא שלפניך וכתוב:

"פעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזירה על ישראל, שכל המניח תפילין ינקרו את מוחו. והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד, רץ מפניו ורץ אחריו, וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו. אמר לו: מה זה בידך? אמר לו: כנפי יונה! פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה, לפיכך קורין אותו אלישע בעל כנפיים":

מה המשותף לסיפור בסוגיא שלנו, ולסיפור על אלישע בעל כנפיים?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-13.

בן פדת. בבבל היה קשור לגדולי האמוראים בדור השני - רב יהודה רב נחמן ורב חסדא, ובדור השלישי - רבה ורב יוסף, ומסר להם דברים ששמע מחכמי ארץ ישראל.

משפחתו ומסעותיו: רבה בר בר חנה נדד בערים ובארצות שונות, בים וביבשה, וסיפר את שבחה של ארץ ישראל.

וכן סיפר משלים וסיפורי אגדה עמוקים על שראה במסעותיו, עם רמזים לענייני מוסר ואמונה.

דורו ומשפחתו: רבה בר בר חנה הינו מדור שלישי לאמוראי בבל. נולד בבבל אך שהה זמן רב בארץ ישראל, והיה מהאמוראים שהעבירו תורת ארץ ישראל לבבל ולהיפך. רבה בר בר חנה היה ממשפחתו של רב, ובנו רב יצחק נשא לאשה את נכדתו של רב יהודה.

רבותיו: בארץ ישראל היה רבה בר בר חנה תלמיד מובהק של רבי יוחנן, ומוסר בתלמוד הבבלי מאות מאמרים בשמו. כן למד תורה מפי ריש לקיש ומפי רבי אלעזר

8. השלם את הקטע שלפניך !

רבה בר בר חנה שייך לדור _____ לאמוראי _____.
נולד ב _____, אבל שהה זמן רב בארץ ישראל.

9. השלם את הקטע שלפניך !

רבה בר בר חנה היה ממשפחתו של _____, ובנו רב יצחק נשא את נכדתו של _____ לאשה.

10. מי היו רבותיו של רבה בר בר חנה :

א. בארץ ישראל : _____
ב. בבבל : _____

11. לאיזה מקומות רבה בר בר חנה נרד? _____
למה רומזים סיפורי מסעותיו? _____

12. כתוב את שמות חמשת האמוראים שלפניך המוזכרים בקטע, לפי סדר הדורות הנכון.

רבה בר בר חנה, רבי יוחנן, רבי אלעזר בן פדת, רב, רב יוסף.

13. כתוב לגבי האמוראים שלפניך המוזכרים בקטע, האם פעלו בארץ ישראל או בבבל?

ריש לקיש: _____ רב חסדא: _____
רב יהודה: _____ רבה: _____

מקורות נוספים לעיון

בבא מציעא דף פג ע"א: רבה בר בר חנה, תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא. שקל לגלימיהו. אתו אמרו לרב. אמר ליה: הב להו גלימיהו. אמר ליה: דינא הכי? אמר ליה: אין, "למען תלך בדרך טובים". יחב להו גלימיהו. אמרו ליה: עניי אנן, וטרחינן פלה יומא וכפנינן, ולית לן מיד. אמר ליה: זיל הב אנריהו. אמר ליה: דינא הכי? אמר ליה: אין, "וארחות צדיקים תשמר":

רש"י וביאורי מילים: תברו - שברו; הנהו - אלו; שקולאי - סבלים; חביתא דחמרא - חבית של יין; הב להו - תן להם; אין - כן; בדרך טובים - לפנים משורת הדין; כפנינן - רעבים אנו; לית לן מיד - אין לנו משהו; זיל הב אנריהו - לך תן שכרם:

רבי אבהו

בסוגיא שלפניך מובאים מעשים המראים את ענוותנותו של רבי אבהו. למד היטב את הסוגיא בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-9.

מסכת סוטה דף מ ע"א

רש"י וביאורי מילים

אקלעו - הזדמנו: **ההוא אתרא** - אותו מקום: **שמעתא** - הלכות: **שבקוה** - עזבו: **אזול** - הלכו: **לגביה** - אצל: **חלש דעתיה** - הצטער: **מיני סדקית** - כלי מלאכה לנשים ועניים, כגון פלך ומחט: **לא על מוכר סדקית** - בתמיה. מתוך שדמיהם מעטים, יש להם קונים הרבה. ואמר כן להפיס דעתו: **אשפיזיה** - אכסניתו: **יקרא** - כבוד: **ההוא יומא** - אותו יום: **אתותב דעתיה** - התעודד:

רבי אבהו ורבי חי'א בר אבא אקלעו לההוא אתרא. רבי אבהו דרש באגדתא רבי חי'א בר אבא דרש בשמעתא. שבקוה כלי עלמא לרבי חי'א בר אבא, ואזול לגביה דרבי אבהו. חלש דעתיה. אמר ליה: אמשל לך משל למה הדבר דומה: לשני בני אדם, אחד מוכר אבנים טובות, ואחד מוכר מיני סדקית. על מי קופצין? לא על זה שמוכר מיני סדקית? כל יומא, הנה מלנה רבי חי'א בר אבא לרבי אבהו עד אשפיזיה, משום יקרא דבי קיסר. ההוא יומא, אלוייה רבי אבהו לרבי חי'א בר אבא עד אשפיזיה, ואפלו הכי לא אתותב דעתיה מניה:

שאלות

1. באיזה נושא דרש רבי אבהו?
- באיזה נושא דרש רבי חייא בר אבא?
- לשיעור של מי הגיעו כל הציבור?

2. מי אמר למי: "אֶמְשֵׁל לְךָ מִשָּׁל"? _____

_____ לאיזה צורך אמר לו את המשל הזה?

3. על איזה אמורא מדובר במשפטים הבאים:

א. "חֲלֵשׁ נִעְתָּיָה": _____

ב. היה מקורב לשלטון הרומי: _____

4. שני דברים עשה רבי אבהו כדי לעודד את רבי חייא בר אבא. פרט אותם!

א. _____

ב. _____

האם הצליח לעודדו? _____

5. מי הנמשל לדברים הבאים? באר תשובתך!

א. המוכר אבנים טובות: _____

ב. המוכר סדקית: _____

6. מי ליווה את מי לאכסנייתו ומדוע?

א. בכל יום: _____

ב. באותו יום: _____

7. צטט משפט מהקטע בו כתובים הדברים הבאים:

א. כולם הלכו לדרשה של רבי אבהו: _____

ב. אנשים מעדיפים לקנות כלים זולים ושימושיים: _____

8. ♦ הסבר לפי רש"י: א. מהם כלי סדקית? _____

ב. מדוע יש יותר קונים לכלי סדקית מאשר למרגליות? _____

9. ♦ באיזה דברים מתגלית ענוותנותו של רבי אבהו, במעשה המוזכר בקטע?

א. _____

ב. _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 10-13.

חבריו ותלמידיו: רבי אבהו היה בן דורם של רבי אמי ורבי אסי ראשי ישיבת טבריה, ושל רבי חייא בר אבא. היה רב חבר לרבי זירא ורב מובהק לרבי ירמיה, ולרבי יונה ורבי יוסי - ראשי ישיבת טבריה בדור הרביעי. וכן היה רב לבניו: אבימי, רבי זעירא ורבי חנינא, שהיו מאמוראי ארץ ישראל בדור הרביעי.	רבותיו ותורתו: רבי אבהו הינו מדור שלישי לאמוראי ארץ ישראל. רבו המובהק היה רבי יוחנן, ולמד תורה גם מפי ריש לקיש ורבי אלעזר בן פדת. היה חכם גדול בתורה, ואף במדעים שונים ובשפות. היה דיין וראש ישיבה בקסריה, ורבים באו לדרשותיו באגדה ובהלכה. מפורסמת תקנתו לתקוע שלושים תקיעות בראש השנה, וכן מאמרו: "מקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים".
מידותיו ואישיותו: ברבי אבהו התמזגו תכונות וכישורים נדירים: היה גדול בתורה ובחכמה, יפה תואר, בעל כח גופני רב, ועשיר מופלג. בשעת פטירתו העבירו לפניו יג' נהרי אפרסמון, שהיו מזומנים עבורו לחיי העולם הבא.	נציג העם: רבי אבהו התגורר בקיסריה (בירת השלטון הרומי ביהודה), וייצג את העם כלפי השלטון הרומי שאהד אותו מאוד, וכן ניצח את המינים ואת הנוצרים בוויכוחים רבים.

10. בחרו שלפניך רמוזים שמונה מקורות חיי או מכישוריו של רבי אבהו. פרש חרוז זה!

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

11. ציין שמות שישה אמוראים המוזכרים בקטע, שהיו תלמידיו המובהקים של רבי יוחנן.

- א. _____
 ב. _____
 ג. _____
 ד. _____
 ה. _____
 ו. _____

12. השלם את הקטע שלפניך !

רבי אבהו התגורר בקיסריה _____, שהיתה בירת השלטון ה _____.
 התווכח עם ה _____ ועם ה _____ וניצח אותם.

13. איזה תקנה של רבי אבהו מוזכרת בקטע ?
 ואיזה מאמר שלו מוזכר בקטע ?

מקורות נוספים לעיון

סנהדרין דף יד: רבי אבהו, כי הנה אתי ממתיבתא לבי קיסר, נפקן מטרוניתא דבי קיסר ומשרין ליה: רבה דעמיה, מדברנא דאמתיה, בוצינא דנהורא, בריך מתוך לשלם!
רש"י: רבה דעמיה - נשיא בעמיו: **מדברנא** - מנהיג, על שם שהיה פרנס וקרוי למלכות: **בוצינא דנהורא** - שהיה גדול בנוי: **בריך מתוך** - ברוך בואך:

סוטה דף מ: רבי אבהו אמנו רבנן עליה למנוייה ברישא. פינן דחזייה לרבי אבא דמן עכו דנפיש ליה בעלי חובות, אמר להו: אבא רבה:

רש"י: דנפיש ליה בעלי חובות - שהיה צריך ללוות: **אבא רבה** - חכם גדול וראוי לישב בראש יותר ממני, כדי שיושיבוהו בראש ונותנין לו מנות ומעשירין אותו:

ברכות דף ס: רבי אבהו על לבי בני. אפחית בי בני מתותיה. אתרחיש ליה נסא, קם על עמודא, שזיב מאה וחד גברי בחד אברה:

רש"י: **בי בני** - בית מרחץ: **תותיה** - חפירה שהמים נופלים לתוכה, ובני אדם רוחצים על תקרה שעל גבה: **בחד אברה** - בזרועו החזיק אחד או שנים, וזה בזה החזיקו כולם:

רבי זירא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-8.

מסכת בבא מציעא דף פה ע"א

רש"י וביאורי מילים

פי סליק - כאשר עלה: **יְתִיב** - ישב, התענה:
דלשתכח - שישכח: **גְּמָרָא בְּבִלְאָה** - התלמוד
הבבלי: **פי היכי** - כדי: **דְּלֹא נְטָרְדִּיה** -
כשיעלה לארץ ישראל ללמוד מפי רבי יוחנן,
ואמוראי ארץ ישראל לא היו בני מחלוקת,
ומיישבין את הטעמים בלא קושיות ופירוקין:
אֲחִרְנִיתָא - תעניות אחרות: **דְּלֹא לְשָׁכּוּב** -
שלא ימות: **רַבִּי אֶלְעָזָר** - רבי אלעזר בן פדת,
ממלא מקומו של רבי יוחנן בראשות ישיבת
טבריה: **שָׁגַר** - הדליק: **בְּגִינִיה** - בתוכו:
נוֹרָא - אש: **יְהִיבּוּ בִּיה** - נתנו בו: **אֲחִרְכּוּ** -
נשרפו מעט: **קִטִּין** - שהיה נמוך:

רבי זירא, פי סליק לארעא דישׂראל, יתיב
מאָה תעניתא, דלשתכח גמרא בבִּלְאָה
מניה, פי היכי דלֹא נְטָרְדִּיה; יתיב מאָה
אֲחִרְנִיתָא, דלֹא לְשָׁכּוּב רבי אֶלְעָזָר בְּשִׁנִּיה
וּנְפִלִין עֲלֵיהּ מְלִי דְּצִבּוֹרָא; וְיִתִּיב מֵאָה
אֲחִרְנִי, דלֹא נְשְׁלוּט בִּיה נורא דגִּיהֶנָּם.
כָּל תְּלָתִין יוֹמֵי, הָנָה בְּדִיק נְפִשִּׁיה. שָׁגַר
תנורא, סליק ויְתִיב בְּגִינִיה, וְלֹא הָנָה
שְׁלֵטָא בִּיה נורא. יוֹמָא חד יְהִיבּוּ בִּיה רַבָּנִין
עֵינָא, וְאֲחִרְכּוּ שְׁקִיָּה, וקרוּ לִיה "קִטִּין
חֲרִיךְ שְׁקִיָּה".

שאלות

- לפניך רשימת מילים בעברית המצויים בסוגיא בשפה הארמית. חפש וכתוב אותם!
כאשר: _____ . ממנו: _____ . תנור: _____ . אש: _____ .
- במה עדיפה תורת ארץ ישראל על דרך הלימוד בבבל (רש"י)?

3. במה התקשה הבן יהודע?

בן יהודע

תלמודא דבבליאי - נראה שלא התפלל שישכח גוף התלמוד, כי תורת אמת הוא; רק רצה שישכח סדר הלימוד שלהם שהורגל בו. ויערב לו סדר הלימוד של בני ארץ ישראל, שהם נוחים זה לזה ואין אדם נכנס לדברי חברו ולא יקפחנו בקושיות לסתור דבריו:

4. עיין בביאורי המילים וכתוב:

א. מיהו רבי אלעזר המוזכר בקטע?
ב. מה היה תפקידו?

5. לשם מה התענה רבי זירא את מאה התעניות האחרונות?
כיצד בדק האם הועילו תעניות אלו?

6. מה ניתן ללמוד על מידותיו של רבי זירא, משלושת הדברים הבאים עליהם התענה?
א. שישכח את דרך הלימוד שהורגל בה:
ב. שלא יפול עליו עול הציבור והשיבה:
ג. שלא תשלוט בו אש גהנם:

בן יהודע

7. במה התקשה הבן יהודע?

יהבו ביה רבנן עינא - נראה כי הם ודאי היה להם עין טובה. אך כיון ששיבחוהו הרבה בדבר, הסטרא אחרא נתנה בו עין הרע, והם היו הגורמים לזה:

8. מדוע כונה רבי זירא בתארים הבאים:

א. "קטין" (רש"י):
ב. "תריך שקיה":

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-14.

תלמידיו: רבי זירא העמיד תלמידים רבים ובהם: רבי אהבה בנו, רבי ירמיה תלמידו המובהק, וכן רבי יונה ורבי יוסי - ראשי ישיבת טבריה בדור הרביעי.

עלייתו לארץ ישראל: לקראת עלייתו של רבי זירא לארץ, נמנע מלהיפרד מרב יהודה רבו, מחשש שיצווה עליו להישאר בבבל; אך הלך לראות פניו וללמוד מפיו תורה. בשעת עלייתו התענה רבי זירא מאה תעניות, כדי לשכוח את הרגלי הלימוד של בני בבל, ולפנות לבו לתורת ארץ ישראל. בארץ ישראל נמנע מקבלת סמיכה ורבנות, אך לבסוף הוסמך בהדרכת רבי אלעזר רבו.

תולדות חייו: רבי זירא שייך לדור השלישי לאמוראי בבל. רבי זירא היה כהן, וזכה לאריכות ימים. התייתם מאביו ומאמו בגיל צעיר, היה גוץ, עורו כהה ושוקיו חרוכות, והיו מכנים אותו "קטינא חריך שקיה".

רבותיו: רבי זירא למד בבבל בישיבת רב הונא בסורא ובישיבת רב יהודה בפומבדיתא. יותר מאוחר עלה לארץ ישראל, ולמד תורה אצל רבי יוחנן ואצל רבי אלעזר בן פדת ראשי ישיבת טבריה בדור השני, ואחר כך למד אצל רבי אמי ורבי אסי ממלאי מקומם בראשות הישיבה בדור השלישי.

9. השלם את הקטע שלפניך!

רבי זירא נולד ב _____, והינו מדור _____ לאמוראים. עלה לארץ ישראל, ולמד שם בישיבת _____. היה כהן וזכה ל_____.

10. מי היו ראשי ישיבת טבריה בדורות הבאים:

- א. בדור השני: _____
- ב. בדור השלישי: _____
- ג. בדור הרביעי: _____

11. מי כיהנו כראשי ישיבה במקומות הבאים לפי הכתוב בקטע?

א. בפומבדיתא: _____ ב. בסורא: _____

12. מי היו רבותיו של רבי זירא?

א. בבבל: _____

ב. בארץ ישראל: _____

13. מי היה תלמידו המובהק של רבי זירא?

מי היו יתר תלמידיו? _____

14. מה נאמר על רבי זירא בקטע לגבי העניינים הבאים:

א. מראהו החיצוני: _____

ב. סמיכתו לדון: _____

מקורות נוספים לעיון

סנהדרין דף לז: הנהו בריוני דהנה פשבותיה דרבי זירא, דהנה מקרב להו, פי היכי דנהדרו להו בתיובתא, ונהו קפדי רבנן. פי נח נפשיה דרבי זירא, אמרי: עד האדנא הנה חריקא קטין שקיה בעי עלן רחמי, השתא מאן בעי עלן רחמי? ... ועבדו תשובה.

כתובות דף קיב ע"א: רבי זירא פי הנה סליק לארץ ישראל לא אשפח מפרא למעבר. נקט במפרא וקעבר. אמר ליה ההוא צדוקי: עמא פזיזא דקדמיתו פומיכו לאדניכו... אמר ליה: דכתא דמשה ואהרן לא זכו לה, אנא מי ימר דזכינא לה:

רש"י וביאורי מילים: נקט במפרא - מקום ללא גשר, ויש עץ צר על רוחב הנהר משפה לשפה, ואוחז בידיו בחבל המתוח למעלה: מפרא - מעבורת: דקדמיתו פומיכו לאדניכו - שהקדמתם נעשה לנשמע, ועודכם בבהלתכם שאתה פזיז לעבור מהר את הנהר באופן זה:

רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. למד אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-8.

מסכת בבא מציעא דף פו ע"א

רש"י וביאורי מילים

אָכְלוּ בֵּיהּ קֶרְצָא - הלשינו עליו למלכות: **תְּרִיסָר** אלפי - שנים עשר אלף נקבצים אליו בניסן ותשרי לשמוע דרשות: **יִרְחָא** בקיטא - חודש בקיץ: **כְּרָנָא דְּמִלְכָּא** - מס המלך: **עֶרְק נֶאֱזַל לְאַגְמָא** - ברח והלך לאגם: **מִפְּלָגִי** - היתה מחלוקת בשמים בנושא טומאה וטהרה: **מָאן נוֹכַח** - מי יוכיח: **נִפְקוּ** - יצאו: **לְאַעְסוּקִי** ביה - להתעסק בקבורתו: **דְּכַתִּינָה** - מקומו: **דְּמִטְלִי וְקִימִי** - עומדים ועושים צל בכנפיהם: **תִּלְתָּא** - שלושה:

רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי אָגַב שְׁמַדָּא נַח נִפְשִׁיהּ. אָכְלוּ בֵּיהּ קֶרְצָא בִּי מִלְכָּא, אָמְרוּ: אָכָּא חַד גִּבְרָא בִּיהוּדָאִי, דְּקָא מְבַטֵּל תְּרִיסָר אֲלֵפֵי גְבֵרֵי מִיִּשְׂרָאֵל, יִרְחָא בְּקִיטָא וְיִרְחָא בְּסִתְנָא מִכְּרָגָא דְּמִלְכָּא...

עֶרְק נֶאֱזַל לְאַגְמָא וְקָא גְרִיס. קָא מִפְּלָגִי בְּמִתִּיבְתָּא דְּרִקִּיעָא... הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר טְהוֹר, וְכִלְהוּ מִתִּיבְתָּא דְּרִקִּיעָא אֲמָרִי טָמֵא. אָמְרִי: מָאן נוֹכַח? נוֹכַח רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי, דְּאָמַר רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי: אָנִי יָחִיד בְּנִגְעִים, אָנִי יָחִיד בְּאֵהָלוֹת... כִּי הִנֵּה קָא נִיחָא נִפְשִׁיהּ, אָמַר: טְהוֹר, טְהוֹר! יֵצְאָת בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: אֲשֶׁרֶיךָ רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי, שְׁגוּפְךָ טְהוֹר וְיֵצְאָת נִשְׁמַתְךָ בְּטְהוֹר.

נִפְל פִּתְקָא מְרִקִּיעָא בְּפּוּמְבְּדִיתָא: רַבָּה בַּר נַחֲמָנִי נִתְבַּקֵּשׁ בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה. נִפְקוּ אַבְיֵי וְרָבָא וְכִלְהוּ כְּבִנְן לְאַעְסוּקִי בִּיהּ, לֹא הָיוּ יָדְעֵי דְכַתִּינָה. אֲזַלוּ לְאַגְמָא, חָזוּ צִפְרֵי דְּמִטְלִי וְקִימִי. אָמְרִי: שְׁמַע מִנָּה, הֵתָם הוּא. סְפְדוּה תִּלְתָּא יוֹמֵי וְתִלְתָּא לֵילֵנוּתָא. נִפְל פִּתְקָא: כָּל הַפּוֹרֶשׁ יִהְיֶה בְּנִדּוּי! סְפְדוּה שְׁבַעַה יוֹמֵי. נִפְל פִּתְקָא: לְכוּ לְבֵיתְכֶם לְשָׁלוֹם:

שאלות

1. מה היתה הסיבה שבגללה רבה נרדף על ידי המלכות? סמן התשובה הנכונה!
 - א. גזירת שמד נגד לימוד התורה.
 - ב. רבה לא שילם מס.
 - ג. תלמידיו לא היו נאמנים למלכות.
 - ד. תלמידיו שילמו פחות מס.
2. לאיזה אמוראים מתכוונת הגמרא במילים הבאות:
 - א. "אֵיל לְאֶגְמָא": _____
 - ב. "אֵילוּ לְאֶגְמָא": _____
3. מי אמר את המשפטים הבאים:
 - א. "נוֹכַח רַבָּה בְּרַ נְחֻמָּי": _____
 - ב. "אֲנִי יָחִיד בְּאַהֲלֹת": _____
 - ג. "טְהוֹר טְהוֹר": _____
 - ד. "הֶתֶם הוּא": _____
4. מדוע נבחר רבה לפסוק הלכה במחלוקת שהיתה במתיבתא דרקיעא? סמן!
 - א. היה גדול הדור.
 - ב. היה מומחה בטומאה וטהרה.
 - ג. היה צדיק ונרדף.
5. כיצד גילו חכמים את מקום הימצאו של רבה בר נחמני אחרי שנפטר? _____

6. שלושה פתקים נפלו מהשמים אל חכמי ישראל.
 - מה היה כתוב בפתק הראשון? _____
 - מה היה כתוב בפתק השני? _____
 - ומה היה כתוב בפתק השלישי? _____
7. ♦ לפניך שני פתגמים. כיצד באים לידי ביטוי פתגמים אלה בסוגיא?
 - א. "החיים והמות ביד הלשון": _____
 - ב. "לא בשמים היא": _____
8. **צפנים בארמית:** חפש בקטע מילים ארמיות כדלהלן:
 - א. שתי מילים שבהם האות צ' מתחלפת באות ט': _____
 - ב. מילה אחת, שבה האות ש' מתחלפת באות ת': _____

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-13.

פעלו ותלמידיו: בתלמוד מסופר שהיו לרבה ארבע מאות תלמידים קבועים הסמוכים על שלחנו, ושבחודשי ירחי כלה - תשרי וניסן, באו 12000 תלמידים לשמוע את דרשותיו. רבה היה דודו ורבו המובהק של אביו, וכן רבם של רבא ורב ספרא.

תולדות חייו: בצעירותו היה עני מרוד, ואפילו לחם שעורים לא היה לו.

רבה היה כהן מבית עלי שנאמר עליו: "ולא יהיה זקן בביתך כל הימים", ונפטר בגיל ארבעים בלבד. רבה נפטר מאימת המלכות, אחר שהלשינו עליו שהוא מבטל אלפי אנשים בחודשי ירחי כלה מעבודה ותשלום מס. אחרי פטירתו התמנה רב יוסף חברו לראשות ישיבת פומבדיתא.

רבותיו וחבריו: סתם רבה בתלמוד הוא רבה בר נחמני, מגדולי אמוראי בבל בדור השלישי. מסופר על רבה שלא ישן ביום יותר מששים נשימות, כשנת סוס. היה חריף מאוד בלימודו וכונה בתואר: "עוקר הרים". רבו המובהק היה רב יהודה, וכן היה תלמידם של רב הונא ורב חסדא. חברו המובהק היה רב יוסף, ובמחלוקות ביניהם נפסקה בדרך כלל הלכה כרבה.

ראשות הישיבה: אחרי פטירת רב יהודה רבו, התמנה רבה לראשות ישיבת פומבדיתא, ועמד בראשה 22 שנה. בעשר השנים הראשונות היה עדיין כפוף לרב חסדא ראש ישיבת סורא, ומשנפטר רב חסדא עבר מרכז התורה לישיבתו של רבה.

9. השלם את הקטע שלפניך!

"רבה היה מגדולי האמוראים בדור ה_____ לאמוראי_____. היה תלמיד מובהק של _____, היה דודו ורבו של _____, ורבם של _____.

10. השלם את הקטע שלפניך!

רבה התמנה לראשות ישיבת _____ בהיותו בן שמונה עשרה בלבד, ונפטר בהיותו בן _____. אחר מותו התמנה _____ לראש הישיבה.

11. בהקשר לאיזה עניין הוזכרו בקטע המספרים הבאים?

- א. ששים: _____
 ב. ארבע מאות: _____
 ג. עשרים ושנים: _____

12. על איזה אמורא מדובר?

- א. ראש ישיבת סורא: _____
 ב. חברו של רבה: _____

13. ♦ מה משמעות התואר "עוקר הרים"? _____
 התדע מי כונה בתואר "סיני" ומה משמעות תואר זה (ברכות סד ע"א)? _____

מקורות נוספים לעיון

תענית דף כד ע"א: רבה גזר תעניתא, בעי רחמי ולא אתא מטרא. אמרו ליה: וקא רב יהודה, כי הנה גזר תעניתא אתא מטרא! אמר להו: מאי אעבד? אי משום תנויי, אנן עדיפנין מניהו, דבשגיי דרב יהודה כל תנויי בנזקין הנה, ואנן קא מתנינן בשתא סדרין. אי משום עובדא, אי אפא דחזא מידי לימא. אבל מה יעשו גדולי הדור שאין דורן דומה יפה:

רש"י וביאורי מילים: בעי - ביקש; אתא - בא; וקא - והרי; כי הנה גזר - כאשר גזר; מאי אעבד - מה אעשה; תנויי - לימוד תורה; אנן - אנו; מניהו - מדורו של רב יהודה; עובדא - מעשים רעים; אי אפא - אם יש; חזא מידי - ראה משהו; לימא - יאמר:

רב יוסף

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת בבא מציעא דף פה ע"א

עולם? אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהּ: מִכָּאן וְאֵילָךְ, תּוֹרָה מְחֻזָּרֶת עַל אַכְסֵנְיָא שְׁלָהּ. רַב יוֹסֵף יְתִיב אַרְבָּעִין תַּעֲנִיתָא, וְאַקְרִינָה: לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ. יְתִיב אַרְבָּעִין תַּעֲנִיתָא אַחֲרֵינִי, וְאַקְרִינָה: לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַעְךָ. יְתִיב מָאָה תַּעֲנִיתָא אַחֲרֵינִי, וְאַקְרִינָה: לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַעְךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעְךָ. אָמַר, מִכָּאן וְאֵילָךְ לֹא צָרִיכָנָא, תּוֹרָה מְחֻזָּרֶת עַל אַכְסֵנְיָא שְׁלָהּ:	אָמַר רַבִּי פְּרָנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שֶׁהוּא תִּלְמִיד חָכָם וּבָנוּ תִּלְמִיד חָכָם וּבָנוּ תִּלְמִיד חָכָם, שׁוֹב אֵין תּוֹרָה פּוֹסְקֶת מְזַרְעוּ לְעוֹלָם, שְׁנַאֲמַר: "וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִתְּכֶם אָמַר ה', רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בְּפִיךָ, לֹא יְמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זֶרַעְךָ וּמִפִּי זֶרַע זֶרַעְךָ, אָמַר ה', מַעֲתָה נֶעַד עוֹלָם". מַאי אָמַר ה'? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: אֲנִי עָרֵב לָךְ בְּדִבְרֵי זֶה. מַאי מַעֲתָה נֶעַד
---	--

רש"י וביאורי מילים

מאי - מה: **אַרְבָּעִין תַּעֲנִיתָא** - שלא תפסוק תורה מזרעו: **אַקְרִינָה** - הקריאו לו פסוק זה מן השמים: **תַּעֲנִיתָא אַחֲרֵינִי** - תעניות אחרות: **לֹא צָרִיכָנָא** - איני צריך להתענות עוד:

שאלות

1. "אָמַר רַבִּי פְּרָנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן".

א. מי אמר מימרא זו, רבי פרנך או רבי יוחנן?

ב. מדוע אמוראים אלה קרויים רבי, ואילו רב יוסף קרוי רב?

2. שתי שאלות מופיעות בסוגיא שלמדת, צטט אותן !

א. _____

ב. _____

3. צטט משפט מהסוגיא עם המשמעויות הבאות :

א. התורה נשמרת בבית קבוע של תורה: _____

ב. הקב"ה בעצמו מתחייב שבית זה ישאר בית של תורה: _____

4. לאיזה מטרה התענה רב יוסף את התעניות הבאות ?

א. ארבעים התעניות הראשונות: _____

ב. ארבעים תעניות נוספות: _____

ג. מאה תעניות אחרונות: _____

◆ 5. "וַיִּרְאֶה בָּנִים לְבָנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל" (תהלים קכח). פרש פסוק זה לאור מה שלמדת

בסוגיא ! _____

מהרש"א

התורה מחזרת - קשה מה שאמרו בפרקי אבות: 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך מאבותיך'.

לבן של תלמיד חכם אמר, שיזרז עצמו ללמוד תורה, אז יגיע למקום אבותיו. ובכך עדיף בן של תלמיד חכם, שהתורה שלומד מסייעתו להגיע למקום אבותיו:

◆ 6. מה שואל המהרש"א מהמשנה באבות ?

מה תשובתו ? _____

מהרש"א

ארבעים יום - שכן קבלת התורה למשה היה ארבעים יום לחם לא אכל וגו', אבל בפעם השלישית שיהיה זוכה לדורות, היה צריך מאה יום בתענית:

◆ 7. מדוע רב יוסף התענה תחילה 40 תעניות ?

מדוע בפעם השלישית התענה 100 תעניות ?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-11.

וכרמים והתפרנס מעבודת האדמה ועשיית יין, וכן היה גבאי צדקה. רב יוסף חלה, ומחמת חוליו שכח תלמודו, ואביי תלמידו חזר לפניו והזכיר לו את תלמודו. נראה שבהקשר לכך אמר רב יוסף: "לוחות ושברי לוחות מונחין בארון, מכאן לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון". רב יוסף נעשה סגי נהור, ומובא במדרש שרב יוסף סימא את עצמו כיון שלא יכל להימנע מלהסתכל חוץ לארבע אמותיו. אחרי פטירתו, מילא אביי תלמידו את מקומו בראשות ישיבת פומבדיתא. **מאמרותיו:** "לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני, והניח כל אילנות טובות והשרה שכינתו בסנה".

רבותיו ותלמידיו: רב יוסף היה מגדולי אמוראי בבל בדור השלישי, תלמיד מובהק לרב יהודה ולרב הונא, וחברו ובן פלוגתו של רבה בר נחמני. היה רבם המובהק של אביי ורבא שהעריצוהו מאוד, ומסופר שאביי היה עומד לפניו משעה שהיה רואה את אוזני חמורו, ורבא כשנפרד ממנו היה פוסע לאחוריו עד שנגפו רגליו ושתת דמו. **פעלו ומידותיו:** רב יוסף היה בקי מאוד במשנה ובברייתות וזכה לתואר "סיני". היה בקי במעשה בראשית ומעשה מרכבה. אחרי פטירת רבה חברו, כיהן רב יוסף במשך שנתיים ומחצה כראש ישיבת פומבדיתא. הצטיין בענוותנותו ובייחסו לתלמידי חכמים, וכשהיה שומע קול צעדי אמו אמר: אקום מפני השכינה שבאה. **תולדות חייו:** רב יוסף היה בעל שדות

8. השלם את הקטע שלפניך!

רב יוסף היה מגדולי אמוראי _____ בדור ה _____ לאמוראים. כיהן כראש ישיבת _____ במשך _____. אחרי מותו כיהן תחתיו _____ תלמידו, בראשות ישיבת פומבדיתא.

9. רבותיו, חברו ותלמידיו:

- א. מי היו רבותיו של רב יוסף?
 ב. מי היה חברו המובהק?
 ג. מי היו תלמידיו המובהקים?

10. מה מסופר בקטע על המצוות הבאות:

- א. כיבוד רב:
 ב. כיבוד הורים:

11. שלושה ביטויים נאמרו בקטע על רב יוסף, הסבר אותם!

- א. "סיני":
 ב. "שברי לוחות":
 ג. "סגי נהור":

מקורות נוספים לעיון

ברכות דף סד ע"א: רב יוסף סיני ורבה עוקר הרים. אצטריקא להו שעטא. שלחו להם: סיני ועוקר הרים, איזה מהם קודם? שלחו להו: סיני קודם, שהכל צריכין למרי חטא. אף על פי כן, לא קבל עליו רב יוסף, דאמרי ליה פלדאי: מלכת תרתין שנין. מלך רבה עשרין ותרתין שנין, מלך רב יוסף תרתין שנין ופלגא. כל הנה שני דמלך רבה, אפלו אמנא לביתיה לא קרא:

רש"י וביאורי מילים: סיני - כינוי על שהיה בקי בברייתות: **עוקר הרים** - כינוי על שהיה חריף בפלפול: **אצטריקא להו שעטא** - הוצרך להם למנות אחד מהחכמים לראש ישיבה: **להם** - לשם: **מרי חטא** - בעל החיטים. כלומר, בקי בשמועות: **פלדאי** - חוזים בכוכבים: **מלכת תרתין שנין** - תעמוד שנתיים בראש הישיבה. וחשש שימות לסוף שנתיים: **אמנא לביתיה לא קרא** - רב יוסף לא נהג שום צד שררה בכל השנים שרבה מלך:

אביי

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-6.

מסכת גיטין דף ס ע"ב

רש"י וביאורי מילים

אתמר - נאמר. מילת פתיחה לדברי אמוראים: **בני נחרא** - שדות בשפת הנהר: **תתאי** - השדות במורד הנהר: **עלאי** - השדות במעלה הנהר: **בדמיזל** - אם אינן סוברים את הנהר אלא דולין והולכים, כולי עלמא לא פליגי שכל הרוצה לדלות ידלה: **פליגי, במספר ואשקוי** - המחלוקת כשאינן בנהר כדי לדלות כולן יחד, והעליונים רוצים לסוכרו שלא ירדו המים למטה, ולהשקות שדותיהם דרך תעלות קטנות. והתחתונים מעכבים עליהם אלא אם כן נשקה אנחנו תחילה: **אתא לקמיה** - בא לפני: **לוחבן מר בעדנא** - יושיבני אדוני ללמוד בעת קבוע: **אית לי** - יש לי: **לדידי** - ללימוד שלי: **תתאי שותו מיא ברישא** - ואין אתם רשאים לסוכרו: **אדקכי** - בינתיים: **כבי תרי** - רב ושמואל: **שתא** - שנה:

אתמר: בני נחרא, רב אמר: תתאי שותו מיא ברישא. ושמואל אמר: עלאי שותו מיא ברישא. בדמיזל, כלי עלמא לא פליגי. כי פליגי, במספר ואשקוי. רב שימי בר אשי אתא לקמיה דאבוי. אמר ליה: לוחבן מר בעדנא! אמר ליה: אית לי עדנא לדידי. ולוחבן מר בלילא! אמר ליה: אית לי מיא לאשקוי. אמר ליה: אנא משקינא ליה למר מיא ביממא, ולוחבן מר בלילא! אמר ליה: לחיי! אזל לעלאי, אמר להו: תתאי שותו מיא ברישא. אזל לתתאי, אמר להו: עלאי שותו מיא ברישא. אדקכי סבר מספר ואשקי. כי אתא לקמיה דאבוי, אמר ליה: כבי תרי עבדת לי? ולא טעמינהו אבוי לפירי דהיא שתא:

שאלות

1. כתוב בטבלה שלפניך את מחלוקת רב ושמואל לגבי זכות הקדימה להשקיה מנהר.

ההשקיה נעשית על ידי סכירת הנהר ועצירת הזרימה	ההשקיה נעשית תוך כדי זרימת הנהר	
		דעת רב
		דעת שמואל

2. מי אמר למי את המשפטים הבאים?

- א. "אֵית לִי עֶדְנָא לְדִידִי":
 ב. "וְלֹתְבֵן מֶרְ פְּלִילִיָא":
 ג. "פְּבִי תְרִי עֲבֹדָתְ לִי":

3. צטט משפט מהסוגיא עם המשמעות של המשפטים הבאים:

- א. יש לי זמן קבוע ללמוד בעצמי:
 ב. כאשר בא לפניי אביי:

4. מה אמר רב שימי לבעלי השדות לשכנעם שזכותו להשקות תחילה, וכשיטת מי עשה כן?

- א. מה אמר לבעלי השדות במעלה הנהר?
 ב. מה אמר לבעלי השדות במורד הנהר?

5. כאשר התברר לאביי, שרב שימי הישקה את שדותיו לפני השדות שמעליו ושתחתיו:

- א. מה אביי אמר?
 ב. מה אביי עשה?

תוספות

6. ♦ הסבר לפי תוספות:

לא טעמינהו - להודיע שלא על פיו עשה. ושמא מכרם, דאין כאן גזל, אלא מפני דרכי שלום בעלמא:

- א. מה אביי עשה עם הפירות?
 ב. מדוע נמנע מלאוכלם?

תולדות אמוראים

עין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 7-11.

תקופת שמד ורדיפה כלפי היהדות והישיבות בארץ ישראל. כתוצאה מכך רבים מחכמי ארץ ישראל ירדו לבבל, ולימוד התורה בבבל התרחב והעמיק.

תולדות חיי: אביי נולד יתום. כשעברתו אמו מת אביו, וכשילדתו מתה אמו. אביי גדל בבית רבה דודו, אשר אמצו כבן. עיתים אביי אומר דברים בשם אמו, והיא האישה שגידלתו ושאביי כיבדה כאם.

אביי סבל מחולשה ומחלת מעיים. למד תורה מתוך עוני, אך אחר כך העשיר. היה מזרעו של עלי הכהן, לא האריך ימים ונפטר בגיל ששים.

שמו: שמו האמיתי של אביי היה נחמני, כשם סבו (אביו של רבה). אולם רבה נמנע מלקוראו בשם אביו, וכינהו בשם אביי - מלשון אבי. שמו בראשי תיבות רומז לפסוק: "אשר בך ירוחם יתום".

רבותיו ותלמידיו: אביי היה מדור רביעי לאמוראי בבל. היה תלמיד מובהק לרבה ולרב יוסף, ראשי ישיבת פומבדיתא בדור השלישי.

אחרי מות רב יוסף רבו, התמנה אביי כממלא מקומו בראשות ישיבת פומבדיתא. אחרי מות אביי, הצטרפו תלמידיו לישיבתו של רבא במחוזא.

אביי היה רבם המובהק של רב פפא - ראש ישיבת נרש, ושל רב זביד - ראש ישיבת פומבדיתא.

אביי ורבא: רוב עיונו של אביי היה עם רבא חברו - עיונים הלכתיים המכונים 'הוויות דאביי ורבא'. במחלוקות ביניהם נפסקה הלכה כרבא, מלבד בששה דברים הרמוזים בראשי התיבות: יע"ל קג"ם.

בימי אביי ורבא הפכה הנצרות לדת הרישמית בקיסרות הרומית, והתחילה

7. השלם את הקטע שלפניך !

אביי שייך לדור _____ לאמוראי _____, והיה ראש ישיבת _____.
רבותיו היו _____ . תלמידיו: _____.

8. מי אימץ וחינך את אביי? _____

למי אביי קרא בשם 'אם'? _____

9. מהם שני הפירושים לשם אביי?

א. _____

ב. _____

10. מה נאמר על מצבו של אביי בתחומים הבאים:

א. בריאות: _____

ב. פרנסה: _____

11. האמוראים הבאים עמדו בראש ישיבת פומבדיתא: אביי, רבה, רב זביד, רב יוסף, רבא.

כתוב אותם לפי הסדר הנכון!

מקורות נוספים לעיון

ברכות דף מח ע"א: אביי ורבא הוו יתבי קמיה דרבא. אמר להו רבא: למי מברכין? אמרי ליה: לרבחמנא. ורבחמנא, היכא יתיב? רבא אחוי לשמי טללא, אביי נפק לברא, אחוי פלפי שמא. אמר להו רבא: תרניכו רבנן הויתו!

הוריות דף יד ע"א: אביי ורבא ורבי זירא ורבא בר מתנה הוו יתבי, והוו צריכי רישא. אמרי: כל דאמר מלתא ולא מפריך, להוי רישא! דכלהו אפריך, דאביי לא אפריך. חזייה רבא לאביי דגבה רישא, אמר ליה: נחמני, פתח ואימא!

רְבָא

למד את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת תענית דף כד ע"ב

רש"י וביאורי מילים

נָגְדָא - מלקות: **אִשְׁתַּמַּע מִלְתָּא**
 - נשמע הדבר: **בָּעָא** - רצה:
אִיפְרָא הוֹרְמִיז - כך שמה:
פְּהָדִי - ביחד עם: **מַאי דְּבָעוּ** -
 מה שמבקשים: **יְהִיב** - נותן:
זְמָנָא דְּמִטְרָא הוּא - ואפילו לא
 בקשו היה יורד מטר: **הָאֲדָנָא** -
 עכשיו: **אֲבוּתֵינוּ סְפְרוּ לָנוּ** -
 שהיית מפליא להם נסים:
שְׁפוּךְ מְרִזְבֵּי דְּמַחוּזָא - קילחו
 מים מן המרזיבות: **לְדַגְלַת** -
 לנהר חידקל: **אָבוּה** - אביו של
 רבא: **אֲתַחְזִי לִיה** - נראה לו:
מִי אָפָא - וכי יש: **דְּמִטְרַח קָמִי**
שְׁמִיָּא - שמטריח לפני הבורא:
שְׁנֵי דְּכֶתֶךְ - שנה מקומך.
 כלומר, אל תישן הלילה
 במיטתך: **פּוּרְיָה** - מיטתו:
בְּסַפְיָנִי - שדים רצו להורגו
 וחתכו את מיטתו:

ההוא גִּבְרָא דְּאֲחִיב נָגְדָא בְּבִי דִּינָא דְּרָבָא. נִגְדִּיהָ
 רָבָא, וּמִיתָ. אִשְׁתַּמַּע מִלְתָּא בִּי שְׁבוּר מִלְכָּא. בָּעָא
 לְצַעֲוֵרִי לְרָבָא.

אֲמַרְהָ לִּיה אִיפְרָא הוֹרְמִיז אֲמִיה דְּשְׁבוּר מִלְכָּא
 לְכַרְהָ: לֹא לְהוּי לָךְ עֶסֶק דְּכָרִים בְּהָדִי יְהוּדָאִי, דְּכָל
 מַאי דְּבָעוּ מִמְרִיָּהּ, יְהִיב לָהּ, דְּבָעוּ רַחֲמֵי וְאֲתִי
 מִטְרָא. אָמַר לָהּ: הֵהוּא, מָשׁוּם דְּזְמָנָא דְּמִטְרָא הוּא,
 אֵלָא לְבָעוּ רַחֲמֵי הָאֲדָנָא בְּתַקּוּפַת תְּמוּזָא וְלִיתִי
 מִטְרָא! שְׁלַחָה לִּיה לְרָבָא: כּוּיִן דְּעֶתְךָ וּבְעִי רַחֲמֵי
 דְּלִיתִי מִטְרָא!

בְּעִי רַחֲמֵי וְלֹא אֲתִי מִטְרָא. אָמַר לְפָנָיו: רַבּוֹנוּ שְׁל
 עוֹלָם, אֱלֹהִים, בְּאֲזַנֵּינוּ שְׁמַעְנוּ, אֲבוּתֵינוּ סְפְרוּ לָנוּ,
 פָּעַל פְּעֻלַּת בִּימֵיהֶם בִּימֵי קֶדֶם, וְאָנוּ בְּעֵינֵינוּ לֹא
 רְאִינוּ! אֲתָא מִטְרָא, עַד דְּשְׁפוּךְ מְרִזְבֵּי דְּמַחוּזָא
 לְדַגְלַת.

אֲתָא אָבוּה, אֲתַחְזִי לִיה בְּחִלְמִיהּ וְאָמַר לִיה: מִי אָפָא
 דְּמִטְרַח קָמִי שְׁמִיָּא כָּלִי הָאִי? אָמַר לִיה: שְׁנֵי דְּכֶתֶךְ!
 שְׁנֵי דְּכֶתִיָּה. לְמַחַר אֲשַׁפְּחִיה דְּמַרְשָׁם פּוּרְיָה בְּסַפְיָנִי.

שאלות

1. מי אמר למי את המשפטים הבאים :
 א. "לא להוי לך עסק דברים ביהודאי":
 ב. "אנו בעינינו לא ראינו":
2. מי אמר את המשפטים הבאים :
 א. "כנין דעתך":
 ב. "שני דעתך":
3. כתוב לגבי תפילתו של רבא :
 א. במה בחן שבור מלכא את כח תפילתו של רבא ?
 ב. מה מידת הגשם שירד כשרבא התחיל להתפלל ?
 ג. מה מידת הגשם שירד לאחר שרבא חזר והתפלל ?
4. כתוב שתי הוכחות מהסוגיא, שאיפרא הורמיז ביקשה את טובתו של רבא !
 א.
 ב.
5. מה היתה הטענה בשמים כלפי רבא ?
 מה רבא עשה בעצת אביו כדי להינצל מעונש ?
6. המילים שלפניך כתובות בסוגיא בשפה הארמית. העתק אותם מהסוגיא !
 א. היכה אותו :
 ב. תתרכז :
 ג. נהר חידקל :
 ד. מיטה :
7. ♦ "פצל פעת ביהמיהם בימי קדם".
 א. מי ביקש לפי הכתוב בתנ"ך, שהקב"ה יוריד גשם בימי הקיץ ?
 ב. נסה להבין, מדוע שם לא היתה טענה על תפילת הנביא להורדת מטר, ואילו כלפי רבא יש טענה על כך (מהרש"א) ?

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-11.

(דורש בשבתות), רב פפא ורב זביד.
אביי ורבא: רבא היה חבר מובהק לאביי, ובירוריהם ההלכתיים מכונים בביטוי: הוויות דאביי ורבא. במחלוקות ביניהם נפסקה הלכה כרבא, מלבד בששה דברים שבהם הלכה כאביי.
ישיבתו: רבא ייסד את ישיבת מחוזא (בשפת החידקל), ועמד בראשה 14 שנה. אחרי פטירת אביי חברו וראש ישיבת פומבדיתא (שפת נהר פרת), עברו תלמידיו אל ישיבתו של רבא. בתקופה זו נחשב רבא כגדול אמוראי בבל, וישיבתו במחוזא היתה הישיבה היחידה שפעלה בבבל. אחרי מותו התפצלה ישיבתו: רב נחמן בר יצחק חידש את הישיבה בפומבדיתא, ורב פפא עמד בראש ישיבה בעיר נרש.

גדולתו: רבא הינו מגדולי אמוראי בבל בדור הרביעי. היה גדול מאוד בתורה, נהג בחסידות רבה וזכה לעשירות מופלגת. נאמר בתלמוד: "כשמת רבי עקיבא נולד רבי, כשמת רבי נולד רב יהודה, כשמת רב יהודה נולד רבא, כשמת רבא נולד רב אשי; ללמדך שאין צדיק נפטר מן העולם עד שנברא צדיק כמותו, שנאמר וזרח השמש ובא השמש".

רבותיו ותלמידיו: רבא היה תלמיד מובהק לרב נחמן, וכן למד תורה אצל חמיו - רב חסדא, ואצל רבה ורב יוסף - ראשי ישיבת פומבדיתא. מסופר שרבא נהג כבוד גדול ברב יוסף, וכשנודע הדבר לרב יוסף ברכו שיהיה ראש ישיבה. מתלמידיו: רב נחמן בר יצחק אשר כיהן בישיבתו כראש כלה

8. כתוב לגבי רבא את הפרטים הבאים: א. חמיו ורבו: _____

ב. רבותיו: 1. _____ 2. _____ 3. _____

9. השלם את הקטע שלפניך!

רבא היה רבם של: 1. _____ 2. _____ 3. _____

חברו המובהק היה: _____

10. מי עמדו בראשות הישיבות הבאות, על פי הכתוב בקטע?

א. ישיבת פומבדיתא: 1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

ב. ישיבת מחוזא: _____

ג. ישיבת נרש: _____

11. כללי פסיקה:

א. כמי נפסקה הלכה במחלוקות בין אביי לרבא? _____

ב. כלל בדינו: 'מאביי ורבא הלכה כבתראי'. מי האחרון, אביי או רבא? _____

מקורות נוספים לעיון

יומא דף פו ע"ב: רבא כי הנה נפיק לדינא אמר הכי: בצבו נפשיה לקטלא נפיק, וצבו ביתיה לית הוא עבד, וריקן לביתיה אגיל, ולנאי שתהא ביאה כיציאה. וכי הנה חזי אמבוהא אבתריה, אמר: אם יעלה לשמים שיאו, וראשו לעב יגיע. כגללו לנצח יאבד, ראיו יאמרו איו:

רש"י וביאורי מילים: בצבו נפשיה - ברצון עצמו: לקטלא נפיק - שמא ישגה בדין וייענש, ועל עצמו אמר כן: צבו ביתיה לית הוא עבד - צורכי ביתו אינו עושה להשתכר בדין: ולנאי שתהא ביאה כיציאה - שישוב לביתו בלא חטא: חזי אמבוהא - ראה גדודי בני אדם הולכין אחריו לכבודו: אם יעלה לשמים וגו' - אמר כל זה כדי שלא תזוח דעתו:

יומא דף נג ע"א: רבא, פד הנה מפטר מניה דרב יוסף, הנה אגיל לאחוריה עד דמנגפן פרעיה, ומתנסן אסקפתא דבי רב יוסף דמא. אמרו ליה לרב יוסף: הכי עבד רבא. אמר ליה: יהא רענא דתרום רישך אכולה פרקא:

רבי ירמיה

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-3.

מסכת בבא בתרא דף כג ע"ב

רש"י וביאורי מילים

נפול - גוזל: **בתוך חמשים אמה** - של שובך: **דא** - זאת: **אפקה** - הוציאהו:

רשב"א בשם תוספות

לאו משום דאמר מילתא דתמיהא, אלא משום דאמר מילתא דלא אפשר, דכל המדדה אינו מדדה יותר מחמשים אמה, ואפילו רגלו אחד אי אפשר שיוציא בחוץ:

מתניתין: נפול הנמצא בתוך חמשים אמה,

הרי הוא של בעל השוכך; חוץ מחמשים אמה, הרי הוא של מוצאו:

גמרא: בעי רבי ירמיה: רגלו אחת בתוך

חמשים אמה, ורגלו אחת חוץ מחמשים אמה, מהו?

ועל דא אפקה לרבי ירמיה מבי מדרשא:

שאלות

1. מהי השאלה המתבררת במשנה? _____
מה הוסיף רבי ירמיה ושאל? _____

2. ♦ מדוע חכמים הקפידו על שאלתו של רבי ירמיה (סמן התשובה הנכונה לפי הרשב"א).
א. שאל על מקרה לא מצוי ב. שאל בלא רשות ג. שאל על מקרה שלא יתכן

3. **צפנים בארמית**: למד את ארבעת סוגי השאלות שלפניך!

בעיא = שאלה עם שתי אפשרויות לתשובה, והתלבטות ביניהם.

רומיא = סתירה בין שני פסוקים או בין שתי משניות / ברייתות.

תיוכתא = שאלה על אמורא מתוך דברי תנאים (ממשנה או מברייתא).

התקפתא = שאלה מכח פלפול וסברא.

מסכת בבא בתרא דף קסה ע"ב

לפניך סוגיא נוספת לגבי רבי ירמיה. למד אותה היטב וענה על שאלות 4-7.

רש"י וביאורי מילים

שְׁלַחוּ מִתָּם - אמוראי ארץ ישראל: **שְׁלֹשָׁה**
שִׁישְׁבוּ לְקִיָּם אֶת הַשָּׁטָר - שלושה דיינים שבאו
 לפניהם שני העדים החתומים בשטר להעיד
 שזו חתימתם: **מֵת אֶחָד מֵהֶן** - אחד שהעידו
 העדים על חתימת ידם, מת אחד הדיינים: **וְחָד**
לִיתוּהִי - כדי שידעו שהשטר קיים בפני
 שלושה, אף שחתמו שני דיינים בלבד: **עַל דָּא**
עֲלִינָהּ - החזירוהו על שהשיב כהוגן, שהרי
 הוציאוהו על ששאל שלא כהוגן:

שְׁלַחוּ מִתָּם חֲבֵרָא לְרַבִּי יִרְמְיָה...
 שְׁלֹשָׁה שִׁישְׁבוּ לְקִיָּם אֶת הַשָּׁטָר וּמֵת
 אֶחָד מֵהֶן, צָרִיכִי לְמַכְתָּב "בְּמוֹתָב
 תִּלְתָּא הֲוִינָא, וְחָד לִיתוּהִי", אוּלָּא?
 שְׁלַח לְהוּ: אֲנִי אֵינִי כְּדִי שְׁאַתָּם שְׁלַחְתָּם
 לִי, אֲלָא כֹּךְ דַּעַת תִּלְמִידְכֶם נוֹטָה,
 שִׁצְרִיכִין לְמַכְתָּב "בְּמוֹתָב תִּלְתָּא הֲוִינָא,
 וְחָד לִיתוּהִי". וְעַל דָּא עֲלִינָהּ לְרַבִּי
 יִרְמְיָה בְּבִי מְדַרְשָׁא.

4. באר בעזרת רש"י, את המושג: "לקיים את השטר": _____!

כמה עדים צריכים לקיים שטר? _____ בפני כמה דיינים?

5. מהו המקרה והבעיה שמעלה הגמרא? סמן את התשובה הנכונה!

א. אחד הדיינים מת לפני קיום השטר, ולכן קיום השטר לא נעשה כראוי.

ב. אחד הדיינים מת לאחר קיום השטר, ואינו יכול לחתום על הקיום.

ג. אחד הדיינים מת לאחר שחתם על קיום השטר, אך אי אפשר לוודא שזו חתימתו.

6. פרש את המשפט: "בְּמוֹתָב תִּלְתָּא הֲוִינָא, וְחָד לִיתוּהִי": _____

מה התועלת ברישום משפט זה בשטר: _____

7. ♦ בזכות מה החזירו את רבי ירמיה לבית המדרש? סמן לפי רש"י!

א. על שהשיב בענווה וכהוגן. ב. על שפתר את הבעיה היטב. ג. על גדולתו בתורה.

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 8-11.

רבותיו ותלמידיו: רבו המובהק היה רבי זירא. רבי ירמיה זכה ללמוד תורה גם מפי רבי יוחנן, וכן למד אצל רבי אבהו. מתלמידיו המובהקים: רבי יונה ורבי יוסי - ראשי ישיבת טבריה בדור הרביעי-חמישי, וכן רבין ורב דימי. רבי ירמיה הרבה לחקור בשאלות תיאורטיות, רוב בעיותיו לא הוכרעו ונשארו בתיקו, ובמקרה מסוים הקפידו חכמים על שאלתו והרחיקוהו מבית המדרש לזמן מה, עד שראו מידת ענוותנותו הגדולה והחזירוהו. ממאמריו: "במחשכים הושיבני, זה תלמודה של בבל". "העוסק בצרכי ציבור, כעוסק בדברי תורה".

תולדות חייו ופעלו: רבי ירמיה נולד ולמד תורה בבבל. בצעירותו עלה לארץ ישראל וגדל שם בתורה, עד שנהיה לאחד מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור הרביעי. רבי ירמיה הקפיד מאוד בקריאת שמע ותפילה, היה מאריך באחד ושוחה כל גופו בתפילת מודים. לפני מותו צוה להלבישו בתכריכים לבנים, ולתת נעליו ברגליו ומקלו בידו ולהשכיבו על הצד, על מנת שיהא מוכן לביאת המשיח. רבי ירמיה עסק בצרכי ציבור, היה אחראי מטעם השלטון לתשלום מיסים, ונסע עקב כך למקומות רבים בארץ. כלל בידנו: כל מקום שנאמר בתלמוד "אמרי במערבא", הכוונה לרבי ירמיה.

8. השלם את הקטע שלפניך!

רבי ירמיה הינו יליד _____ ושייך לאמוראי _____ בדור _____.

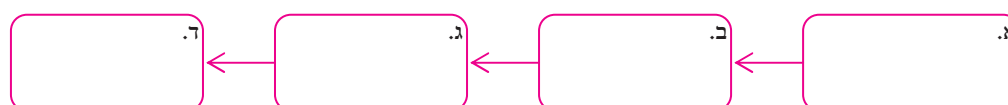
עסק בצרכי _____, והיה אומר: שהעוסק בצרכי ציבור כעוסק בדברי _____.

9. רבו המובהק היה: _____. רבותיו הנוספים: _____.

תלמידיו: _____.

10. כתוב את שמות האמוראים שלפניך המוזכרים בקטע, לפי סדר הדורות הנכון!

רבי ירמיה, רבי זירא, רבי יונה, רבי יוחנן.

11. "אמרי במערבא".

א. למי הכוונה?

ב. היכן היא מערבא ומדוע קרויה בשם זה?

מקורות נוספים לעיון

כתובות דף עה ע"א: "ולציון יאמר איש ואיש ילד ביה, והוא יכוננה עליון".

אמר רבי מישא בר בריה דרבי יהושע בן לוי: אחד הנולד ביה ואחד המצפה לראותה. אמר אביי: אחד מניהו עדיף כתרי מנן. אמר רבא: אחד מנן כי סליק להתם עדיף כתרי מניהו, דהא רבי ירמיה, דכי הנה הקא, לא הנה ידע מאי קאמרי רבנן; כי סליק להתם, קרי לן "בבלאי טפשא"!

רש"י: אחד הנולד ביה וכו' - איש איש יתירא קא דריש, אחד הנולד ביה ואחד המצפה לראותה, יקרא מבניה ויביאוהו אצלה: **והוא יכוננה עליון** - הקב"ה יכוננה להיות למעלה על כל העולם: **אחד מניהו** - אחד מבני ארץ ישראל: **עדיף** - פקחים וחריפים יותר:

רב נחמן בר יצחק

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-8.

מסכת שבת דף קנו ע"ב

ביאורי מילים

פלדאי - חוזים בכוכבים: פריך -
בנך: **לא שבקתיה גלויי רישיה** - לא
הניחה אותו גלוי ראש: **אימתא**
דשמאי - יראת שמים: **וכעי רחמי** -
בקש רחמים להינצל מהיצר הרע:
תותי דקלא - תחת דקל שאינו שלו:
דלי עיניה - נשא עינו: **אלמיה**
יצריה - התגבר עליו יצרו: **סליק** -
עלה: **קבורא** - אשכול תמרים:

אמיה דרב נחמן בר יצחק, אמרי לה פלדאי:
פריך גנבא הוה.
לא שבקתיה גלויי רישיה, אמרה ליה: "פסי
רישך, פי היכי דתהוי עלך אימתא דשמאי, וכעי
רחמי".
לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה.
יומא חד, יתיב קא גריס תותי דקלא. נפל גלימא
מעלוייה רישיה, דלי עיניה, תזא לדקלא. אלמיה
יצריה, סליק, פסקיה לקבורא בשניה.

שאלות

- מי הם "פלדאי"?
מה הם אמרו לאמו של רב נחמן בר יצחק?
האם אמו של רב נחמן בר יצחק התייחסה לדברי הכלדאי ברצינות?
- פרש באופן מילולי ומדויק את המשפטים שלפניך!
א. "יומא חד יתיב קא גריס תותי דקלא":
ב. "דלי עיניה תזא לדקלא":
ג. "אלמיה יצריה, סליק, פסקיה לקבורא בשניה":

3. שני דברים עשתה אמו של רב נחמן בר יצחק כדי להציל את בנה מלגנוב. פרט אותם !

א. _____

ב. _____

4. מי אמר למי ?

א. "בְּרִיךְ גִּנְבָא הָוָה": _____

ב. "בְּעֵי רַחֲמֵי": _____

מהרש"א

5. ♦ "פְּסֵי רִישָׁךְ".

כסי רישך: בשאר אינשי נמי בעי כסוי ראש, משום דשכינה למעלה מראשו, ומאי ריבותיה דרב נחמן בר יצחק? ואיכא למימר, דאימיה דרב נחמן בר יצחק ... הוסיפה לכסות ראשו גם בגלימא, לפי שיראה שלא יהיה גנוב:

א. מה שואל המהרש"א? _____

ב. מה תשובתו? _____

מהרש"א

6. ♦ "בְּעֵי רַחֲמֵי".

בעי רחמי: שלא ישלוט בכך יצר הרע, כך פירש רש"י. והגם שהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים? מכל מקום יבקש אדם רחמים על כך, ובדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו ומן השמים מסייעין:

א. כיצד פירש רש"י? _____

ב. מה שואל המהרש"א? _____

ג. מה תשובתו? _____

7. ♦ "אחרי המעשים ינועו הלבבות" (ספר החינוך). צטט משפט מהסוגיא, המראה שמעשים

חיצוניים משפיעים על המידות הטובות: _____

8. האם ידע רב נחמן בר יצחק בילדותו מה אמרו החוזים בכוכבים לאמו? _____

הוכח את תשובתך מהסוגיא ! _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 9-12.

חכימא אנה ולא חזאנה אנה ולא יחידאנה
אנה, אלא גמרנא וסדרנא אנה, וכן מורין
בבי מדרשא כוותי" (פירוש, איני אומר
הלכה מחכמה או נבואה, אלא כך שמעתי
בישיבה וסידרתי השמועות לפני רבותי).
ואכן רב נחמן בר יצחק היה עושה סימנים
להלכות ששמע ולשם אומרם, וכן דייק
מאוד בנוסח המקרא והמשנה.

מאמרותיו: "כל הכועס, בידוע שעונותיו
מרוכזין מזכויותיו". "כי עליך הורגנו כל
היום, אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן
על דברי תורה". "הרהורי עבירה קשים
מעבירה":

דורו: רב נחמן בר יצחק הינו מגדולי
אמוראי בבל בדור הרביעי - חמישי.

למד תורה יחד עם רב פפא אצל רבא, והיה
רבו של רב אשי.

ישיבתו ומידותיו: רב נחמן בר יצחק כיהן
בישיבתו של רבא כראש כלה (מפרש את
השיעור לתלמידים אחרי שהרב סיים),
ועמד אחרי ארבע שנים בראשות ישיבת
פומבדיתא. רב נחמן בר יצחק נקרא בתואר
'חסיד שבבבל', והעיד על עצמו שהוא ירא
חטא.

תורתו: רב נחמן בר יצחק העיד ואמר על
דרכו בלימוד ובידיעת התורה: "אנא לא

9. על איזה אמורא מדובר?

א. רבו של רב נחמן בר יצחק: _____

ב. חברו של רב נחמן בר יצחק: _____

ג. תלמידו של רב נחמן בר יצחק: _____

10. השלם את הקטע שלפניך!

רב נחמן בר יצחק כיהן בישיבתו של _____ בתפקיד של _____ . אחרי

פטירת רבא, כיהן רב נחמן בר יצחק כראש ישיבת _____ במשך _____ שנים.

11. מה היתה המעלה המיוחדת שבזכותה זכה רב נחמן בר יצחק לגדול בתורה? סמן!

- א. דיוק בדברי רבותיו.
ב. חכמה מיוחדת.
ג. כח זיכרון מיוחד.
ד. רוח הקודש.

12. במה זוכה אדם להיות תלמיד חכם, לפי מאמרו של רב נחמן בסוף הקטע? סמן!

- א. אהבת תורה.
ב. התמדה במסירות נפש.
ג. הקפדה במצוות.
ד. מידות טובות.

מקורות נוספים לעיון

סוטה דף מט: משמעת רבי בטלה עננה ויראת חטא. אמר ליה רב יוסף לתנא: לא תתני

עננה, דאיכא אנא. אמר ליה רב נחמן לתנא: לא תתני יראת חטא, דאיכא אנא:

ביאורי מילים: לא תתני - לא תישנה: דאיכא אנא - שאני ענוותן: רב נחמן - הוא רב

נחמן בר יצחק הקרוי חסיד שבבבל (רש"י למגילה כח ע"ב). והדבר מבטא שרב נחמן בר

יצחק שנוולד עם נטייה לגנוב, שינה את טבעו והגיע למצב של שלימות ביראת שמים:

יומא דף כב: "בן שנה שאול במלכו". אמר רב הונא: כבן שנה, שלא טעם טעם

חטא. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: ואימא כבן שנה שמלכלך בטיט ובצואה?

אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה. אמר: נעניתי לכם, עצמות שאול בן קיש. הדר

חזא סיוטא בחלמיה. אמר: נעניתי לכם, עצמות שאול בן קיש מלך ישראל:

ביאורי מילים: אחויאו ליה - הראו לו: סיוטא בחלמיה - מלאכי פחד הבהילוהו בחלומו:

רב פפא

קרא את הסוגיא שלפניך בקריאה מקדימה. חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים. קרא אותה שוב עד שתבין כל מילה ומשפט, וענה על שאלות 1-3.

מסכת הוריות דף י ע"ב

רש"י ובאורי מילים

אוקימתון מסכתא פלן - מסכת פלוני
סדורה בפיכם: **אין** - כן: **אעתייתו פורתא** - התעשרתם מעט והנכם פנויים לעסוק בתורה: **זבנינן קטינא דארעא** - כל אחד מאיתנו קנה חלקת אדמה קטנה, ומתפרנס ממנה ברווח: **מעשה הרשעים** - שיש לרשעים טובה בעולם הזה. ואשרי לצדיקים שנוסף לטובה בעולם הבא, יש להם טובה גם בעולם הזה:

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אתו לקמיה דרבא.
אמר להו אוקימתון מסכתא פלן ומסכתא פלן? אמרו ליה: אין. אעתייתו פורתא? אמרו ליה: אין, דזבנינן קטינא דארעא.
קרי עליהו: אשריהם לצדיקים, שמגיע אליהם כמעשה הרשעים שבעולם הזה בעולם הזה:

שאלות

1. מהם שתי השאלות שרבא שאל את רב פפא ואת רב הונא בריה דרב יהושע?

א. בתחום הרוחני: _____

ב. בתחום הגשמי: _____

2. "אשריהם לצדיקים, שמגיע אליהם כמעשה הרשעים".

א. מה עיקר הטובה השמורה רק לצדיקים (רש"י)? _____

ב. מה הטובה השייכת לרשעים ורב פפא ורב הונא קיבלו גם אותה? _____

3. לפניך מילים בעברית, הכתובות בסוגיא בשפה הארמית. העתק אותן מהסוגיא!

א. כן: _____ ב. מעט: _____ ג. קנינו: _____

מסכת ברכות דף נז ע"א

למד היטב את הסוגיא שלפניך וענה על שאלות 4-6.

רש"י וביאורי מילים

אָנָם - יש בו קנים גדולים וקטנים וסמוכים זה לזה, סימן לראש ישיבה שכולם מתקבצים יחד לשמוע דרשה: **יַעַר** - אילנות גדולים ואינן סמוכים, סימן לראש לתלמידי הרב והוא ראש לבני כלה, שמפרש לתלמידים את השיעור לאחר שהרב סיים: **תְּלִי טָבְלָא** - היה פעמון תלוי בצוארו ומשמיע קול, והוא סימן לראש ישיבה שמשמיע קול לרבים:

הַנִּכְנָס לְאֹנָם בְּחֵלוֹם, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ יְשִׁיבָה; לַיַּעַר, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לְבָנֵי כְּלָה.
 רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע חזו חלמא. רב פפא דעיל לאגמא, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ יְשִׁיבָה; רב הונא בריה דרב יהושע דעיל לַיַּעַר, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לְבָנֵי כְּלָה.
 אָפֵא דְאִמְרֵי: תְּרוֹנִיהוּ לְאִגְמָא עִילִי, אֵלֵא רב פפא דְתְּלִי טָבְלָא, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ יְשִׁיבָה; רב הונא בריה דרב יהושע דְלֵא תְּלִי טָבְלָא, נַעֲשֶׂה רֹאשׁ לְבָנֵי כְּלָה:

4. כתוב בטבלה שלפניך את החלום ואת פתרונו, לפי הגרסא הראשונה בסוגיא.

רב פפא	רב הונא בריה דרב יהושע	
		החלום
		פתרון החלום

5. "רֹאשׁ לְבָנֵי כְּלָה".

א. מה תפקידו של הראש לבני כלה?

ב. איך הוא מכונה בישיבה בזמננו? סמן! 1. רב מחנך. 2. משגיח. 3. נושא ונותן.

6. "תְּלִי טָבְלָא".

א. מי חלם זאת?

ב. מה משמעות החלום?

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 7-11.

מחסיא (סמוך לסורא). רב הונא בריה דרב יהושע: לצידו של רב פפא בישיבה, כיהן חברו רב הונא בריה דרב יהושע כראש לבני כלה (חוזר ומסביר את השיעור לתלמידים). רב הונא בריה דרב יהושע היה תלמיד מובהק של אביי ורבא, וחברו המובהק של רב פפא, ומוזכר עמו בתלמוד עשרות פעמים, וכן השתתף עם רב פפא גם במסחר וקניין קרקעות. מסופר על רב הונא בריה דרבי יהושע שלא הלך ארבע אמות בגילוי ראש, והיה מעביר על מידותיו, וכשחלה ונטה למות שמע שגזר הקב"ה שיבריא בזכות מידתו זו.	רבותיו ותלמידיו: רב פפא הינו מגדולי אמוראי בבל בדור החמישי. היה תלמיד מובהק של אביי ורבא, ורבים המובהק של מר זוטרא, רב אשי ורבינא. רב פפא היה עשיר ובעל קרקעות ועסק במסחר ובהכנת שיכר. ישיבתו: במות רבא ראש ישיבת מחוזא, הקים רב פפא ישיבה בנרש, ועמד בראשה תשע עשרה שנה. תלמידי רבא נחלקו בין ישיבת רב פפא בנרש, לבין ישיבת פומבדיתא בראשות רב נחמן בר יצחק. רבים היו תלמידי ישיבתו של רב פפא, ומאטים מהם היו מאוכלי שלחנו. במותו כיהן רב אשי כראש הישיבה במתא
--	--

7. הקטע שלפניך עוסק ברבותיו ותלמידיו של רב פפא. השלם אותו!

רב פפא היה מדור _____ לאמוראי _____. היה תלמידם של _____, ורבים של _____.

8. השלם את הקטע שלפניך!

רב פפא עמד _____ שנה בראש ישיבת _____. בצידו עמד _____ כראש לבני כלה. במות רב פפא, התמנה תלמידו _____ לראש ישיבת סורא.

9. לאיזה ישיבות הלכו תלמידי רבא אחרי מותו, ומי עמד בראשן?

א. _____

ב. _____

10. מי היו רבותיו המובהקים של רב הונא בריה דרב יהושע?

מה היה תפקידו של רב הונא בישיבת רב פפא בנרש?

11. שני דברים נכתבו בקטע על הנהגותיו של רב הונא בריה דרב יהושע, כתוב אותם!

א. _____

ב. _____

מקורות נוספים לעיון

ראש השנה דף יז ע"א: רב הונא בריה דרב יהושע חלש. על רב פפא לשילי ביה, חזייה דחליש ליה עלמא. אמר להו: צביתו ליה זנדתא! לסוף אתפת. הנה מקסיף רב פפא למחזייה.

אמרו ליה: מאי חזית? אמר להו: אין, הכי הנה. נאמר להו הקדוש ברוך הוא: הואיל ולא מוקים במליה, לא תקומו בהדיה. שנאמר: "נשא עון ועבר על פשע" - למי נשא עון? לעובר פשע:

רש"י: צביתו ליה זנדתא - הכינו לו צדה לדרך, תכריכין: **אתפת** - נתרפא: **מקסיף** - מתבייש: **הכי הנה** - מיתה נקנסה עלי: **לא מוקים במליה** - אינו מעמיד על מדותיו, שאינו מדקדק למדוד מידה למצעים אותם: **לא תקומו בהדיה** - לא תדקדקו אחריו:

רב אשי

לפניך סוגיא ממסכת כתובות, המתארת נס שאירע לרב אשי. קרא את הסוגיא בקריאה מקדימה, חזור ולמד אותה היטב בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-7.

מסכת כתובות דף סא ע"א

רש"י וביאורי מילים

אָגור - שם מלך פרס: **אטורנגא דמלכא**
 - המלצר של המלך: **חנר אפיה** - פניו
 חיוורים, שנתאוה למאכל: **שקל** -
 לקח: **אמר ליה** - אטורנגא לרב אשי:
אפסדת לסעודתא - קלקלת סעודת
 המלך: **אמרו ליה** - שוטרי המלך, למה
 עשית כך: **פסיל למיכל למלכא** -
 העושה מאכל כזה אין ראוי שיאכל
 המלך מאכל מידו: **דבר אחר** - בשר של
 חזיר מצורע: **חזאי ביה** - ראיתי בו:
אשכחו - מצאו: **שקל אצבעתיה** - רב
 אשי לקח אצבעו של המבשל: **הכא מי**
בדקיתו - כלומר בדקתם חתיכה זו:
אשכחו - מצאו, כלומר נעשה לו נס:
פרחה עלוניה - על מר זוטרא:

אמימר ומר זוטרא ורב אשי הוו קא יתבי
 אפתחא דבי אגור מלכא. חליף ואזיל
 אטורנגא דמלכא. חזייה רב אשי למר זוטרא
 דחנר אפיה. שקל באצבעתיה אנח ליה
 בפומיה.
 אמר ליה: אפסדת לסעודתא דמלכא! אמרו
 ליה: אמאי תעביד הכי? אמר להו: מאן
 דעביד הכי פסיל למיכל למלכא. אמרו ליה:
 אמאי? אמר להו: דבר אחר חזאי ביה. בדקו
 ולא אשכחו. שקל אצבעתיה אנח עליה. אמר
 להו: הכא מי בדקיתו? בדקו אשכחו.
 אמרו ליה רבנן: מאי טעמא סמכת אנפא?
 אמר להו: חזאי רוח צרעת דקא פרחה עלוניה:

שאלות

1. מצא את המילים הבאות בסוגיא:

- א. מלצר: _____ ב. ראה אותו: _____ ג. אני ראיתי: _____
 ד. מי: _____ ה. מה: _____ ו. למה: _____

2. מה הניח רב אשי בפיו של מר זוטרא?
 מדוע עשה כך?

3. מה הנס שאירע לרב אשי במעשה זה? סמן התשובה הנכונה!
 א. חתיכה מהבשר הפכה לבשר חזיר מצורע.
 ב. היה שם חתיכת בשר מקולקל.
 ג. רב אשי הצליח להכניס לתבשיל בשר חזיר בלי שהשוטרים הרגישו.

4. עיין ברש"י, וקשר בחץ בין המשפטים שלפניך לבין מי שאמר אותם.

השוטרים	"אֶפְסֹדֶתָ לְסֻעֻדָּתָא דְּמִלְכָּא"
המלצר	"אִמָּאֵי תַעֲבִיד הָכִי"
חכמים	"מֵאֵן דְּעָבִיד הָכִי פָּסִיל לְמִיכַל לְמִלְכָּא"
רב אשי	"מֵאֵי טַעֲמָא סְמַכְתָּ אֲנָסָא"

5. על מי מדובר? (היעזר ברש"י)

א. הניח מאכל בפיו של מר זוטרא:
 ב. אצבעו הונחה על חתיכת בשר מסוימת:
 ג. רוח צרעת נראתה פורחת עליו:

6. צטט מהסוגיא את השאלות שלפניך:

א. מדוע אתה עושה כך:
 ב. מדוע סמכת על נס:

7. ♦ כיצד באים לידי ביטוי בקטע, התכונות והמידות הבאות של רב אשי?

א. מסירות נפש:
 ב. הבחנה מדויקת ותגובה מהירה:
 ג. אמונה וביטחון ב-ה':

תולדות אמוראים

עיינ בקטע תולדות האמוראים שלפניך וענה על שאלות 8-11.

עריכת התלמוד: רב אשי ניצל את התנאים הנוחים שהיו בימיו, כדי לערוך ולחתום את התלמוד הבבלי יחד עם רבינא. וכדברי חז"ל: "רב אשי ורבינא סוף הוראה".

משנפטר רב אשי, מילא מרימר את מקומו בראשות ישיבת סורא, אך לא חזרו עוד ימי הזוהר של אחדות לימוד התורה תחת הנהגת אדם אחד.

אמימר ומר זוטרא: מגדולי אמוראי בבל בדור חמישי - שישי. אמימר ומר זוטרא היו בתחילה רבותיו של רב אשי, ומשגדל בתורה נעשה להם לתלמיד חבר.

אמימר היה תלמיד של רב זביד ושל רב פפא, וכיהן כראש ישיבת נהרדעא. מר זוטרא היה תלמיד מובהק של רב פפא, וכיהן כראש ישיבת פומבדיתא.

רבותיו ותלמידיו: רב אשי היה גדול אמוראי בבל בדור השישי. נולד ביום פטירת רבא. רבו המובהק היה רב פפא, ולמד תורה גם מפי רב נחמן בר יצחק.

רב אשי היה רב חבר לרבינא, ורב מובהק לבניו: מר בר רב אשי ורב סמא.

תולדות חייו: רב אשי היה עשיר מופלג ומקורב לשלטון הפרסי. בימיו היתה רווחה כלכלית בבבל, מנוחה וחופש דת ליהודים, וכינוס אמוראי בבל תחת הנהגתו.

רב אשי חידש את ישיבת סורא במתא מחסיא הסמוכה לה, ועמד בראשה במשך כשישים שנה. אמרו חז"ל: "מימות רבי עד רב אשי, לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד".

8. כתוב את הפרטים הבאים לגבי תלמידיו של רב אשי:

- א. בניו: _____
- ב. תלמידיו הנוספים: _____
- ג. תלמיד חבר שלו: _____

9. השלם את הקטע שלפניך !

רב אשי הינו מדור _____ לאמוראי _____, וראש ישיבת _____
במשך _____ שנה. רב אשי נולד ביום פטירת _____.

10. השלם את הטבלה שלפניך !

מקום כהונתו כראש ישיבה	רבו המובהק	
		אמימר
		מר זוטרא
		רב אשי

11. פרט את התנאים הנוחים שהיו בימי רב אשי אשר אפשרו עריכת התלמוד על ידו:

- מבחינה כלכלית: _____
- מבחינת השלטון הפרסי: _____
- מבחינת מעמדו האישי: _____

מקורות נוספים לעיון

סנהדרין דף קב ע"ב: רב אשי אוקי אשלישה מלכים. אמר: למחר נפתח בְּחִבְרִין. אָתָּא מְנַשֶּׁה אֶתְחַזִּי לִיה בְּחִלְמִיה. אמר: חֲבֵרָךְ וְחִבְרָא דְאֲבוּךְ קָרִית לָן! מַהִיכָא בְּעִית לְמַשְׁרָא הַמוֹצִיא? אָמַר לִיה: לֹא יִדְעָנָא. אָמַר לִיה: מַהִיכָא דְבְּעִית לְמַשְׁרָא הַמוֹצִיא לָא גְמִירָתָּ, וְחֲבֵרָךְ קָרִית לָן! אָמַר לִיה: אֲגַמְרִיה לִי, וְלִמְחַר דְּרִישָׁנָא לִיה מִשְׁמַךְ בְּפִרְקָא. אָמַר לִיה: מַהִיכָא דְקָרִים בְּשׁוּלָא. אָמַר לִיה: מֵאֲחַר דְּחִכְמִיתוּ כְּלִי הָאִי, מֵאִי טַעְמָא קָא פְּלִחִיתוּ לְעִבּוּדָת כּוֹכְבִּים? אָמַר לִיה: אִי הָנֹת הָתָם, הָנֹת נְקִיטָנָא בְּשׁוּלֵי גְלִימָא וְרַהֲטָת אֶבְתָּרָאִי. לְמַחַר אָמַר לָהּ לְרַבָּנָן: נִפְתַּח בְּרַבְּנָתָא:

רבינא

למד היטב את הסוגיא שלפניך בעזרת רש"י וביאורי המילים, וענה על שאלות 1-4.

מסכת עירובין דף סג ע"א

רש"י וביאורי מילים
לְאֶפְרוּשֵׁי מְאֻסְרָא - תלמיד שראה אדם רוצה לעבור עבירה ורבו שם ושותק, מותר לתלמיד לקפוץ ולגעור: **אָסֵר** - קשר: **בְּצִינְתָּא** - בדקל, ואסור להשתמש באילן בשבת: **כִּי הָאִי גִנְנָא וכו'** - רבינא אמר לרב אשי רבו, דבר זה שעשיתי לפניך, האם נחשב כחוצפה והוראה בפני רבו: **אֵין חֲקָמָה וכו'** - אין תורת חכמה וכבוד עומדת כנגד חילול השם:

כָּל הַמּוֹרָה הִלְכָּה בְּפָנֵי רַבּוֹ חֵיב מִיתָה. אָמַר רַבָּא: וְלְאֶפְרוּשֵׁי מְאֻסְרָא, אָפְלוּ בְּפָנָיו שְׁפִיר דְּמִי. רַבִּינָא הָוָה יְחִיב קָמִיָּה דְּרַב אָשִׁי, חֲזִינָה לְהֵהוּא גִבְרָא דְקָא אָסֵר לִיה לְחֲמָרִיה בְּצִינְתָּא בְּשַׁבְּתָא, רַמָּא בִּיה קָלָא וְלֹא אֲשַׁנַּח בִּיה. אָמַר לִיה: לְהָוִי הָאִי גִבְרָא בְּשַׁמְתָּא!
 אָמַר לִיה: כִּי הָאִי גִנְנָא, מִי מִתְחַזָּא כְּאַפְקָרוּתָא?
 אָמַר לִיה: אֵין חֲקָמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֲצָה לְנִגְדָּה', כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִלּוּל הַשֵּׁם, אֵין חוֹלְקִין כְּבוֹד לְרַב:

שאלות

- מה דינו של מי שמורה הלכה בפני רבו?
 באיזה מקרה התיר רבא להורות הלכה בפני רבו?
 על מי מסופר בסוגיא שהיה מותר לו להורות הלכה בפני רבו?
- מי אמר למי את המשפטים הבאים:
 א. "לְהָוִי הָאִי גִבְרָא בְּשַׁמְתָּא":
 ב. "כִּי הָאִי גִנְנָא, מִי מִתְחַזָּא כְּאַפְקָרוּתָא":
 ג. "אֵין חֲקָמָה וְאֵין תְּבוּנָה וְאֵין עֲצָה לְנִגְדָּה'":

3. איזה עבירה עשה אותו אדם בפני רבינא ורב אשי?
 מה אמר רבינא לאותו אדם בתחילה?
 מה אמר לו לאחר מכן?

4. מצא בסוגיא בשפה הארמית את המילים שלפניך:
 א. עץ דקל: _____ ב. חרם: _____
 ג. כמו זה: _____ ד. האם נראה: _____

למד את הסוגיא שלפניך העוסקת בבנו של רבינא, וענה על שאלות 5-6.

מסכת ברכות דף נד ע"א

רש"י וביאורי מילים
בפקתא - בקעה: **ערכות**
 - שם מקום: **צקא** -
 צמא: **עינא** - מעיין:
רסתקא - שוק: **גמלא**
פריצא - גמל משוגע:
אתפרקא ליה אשיתא -
 נפלה חומת בית סמוך
 לו, ונכנס לבית וניצל:

מר בריה דרבינא הנה קאזיל בפקתא דערכות וצקא למיא.
 אתעביד ליה נסא, אברי ליה עינא דמיא ואשתי.
 ותו, זמנא חדא הנה קאזיל ברסתקא דמחוזא, ונפל עליה
 גמלא פריצא, אתפרקא ליה אשיתא, על לגנה.
 כי מטא לערכות, בריך: ברוך ששעה לי נס בערכות ובגמל.
 כי מטא לרסתקא דמחוזא, בריך: ברוך ששעה לי נס בגמל
 ובערכות.

5. צטט משפט מהסוגיא בו נאמר:

א. נעשה לו נס: _____
 ב. נכנס לתוך הבית: _____

6. איזה נס אירע למר בריה דרבינא במקומות הבאים:

א. בערכות: _____
 ב. בשוק של מחוזא: _____

תולדות אמוראים

עיין בקטע תולדות האמוראים שלפניך, וענה על שאלות 7-11.

תולדותיו: רבינא זכה לבנים ולבנות ולאריכות ימים. במותו הספידוהו: "נשים לילות כימים על משים לילות כימים".

רבינא האחרון: בן אחותו של רבינא הראשון הוא רבינא האחרון, מראשי האמוראים בדור השמיני וראש ישיבת סורא. היה תלמידו של מרימר, וחברם של רבה תוספאה ורפרם, ואף הוא זכה לאריכות ימים. מאגרת רב שרירא גאון נראה, שדברי חז"ל: "רב אשי ורבינא סוף הוראה", מתייחסים לרבינא האחרון. עם מותו של רבינא האחרון, מסתיימת תקופת האמוראים ומתחילה תקופת הסבוראים.

רבותיו וחבריו: רבינא הינו מגדולי אמוראי בבל בדור השישי. בצעירותו למד תורה (יחד עם רב פפא חברו) אצל רבא. רבינא היה חברו של רב אחא בריה דרבא. במחלוקות הרבות ביניהם, רבינא הוא המיקל והלכה כמותו, מלבד שלושה דברים בהם רב אחא המיקל והלכה כמותו.

רבינא ורב אשי: עם עליית רב אשי לראשות ישיבת מתא מחסיא (סמוך לסורא), הצטרף אליו רבינא והיה לו לתלמיד חבר. רב אשי ורבינא ביררו בתלמוד הרבה נושאים הלכתיים, ורבינא אף סייע לרב אשי בעריכת התלמוד הבבלי.

7. על איזה אמורא מדובר?

- א. רבו של רבינא בצעירותו: _____
- ב. חברו ובן מחלוקתו של רבינא: _____
- ג. רב חבר של רבינא: _____

8. על איזה אמורא מדובר במשפטים שלפניך:

- א. עמד בראש ישיבת מתא מחסיא: _____
- ב. "משים לילות כימים": _____
- ג. סיים את תקופת האמוראים: _____

9. כיצד נפסקה הלכה במחלוקות בין רבינא ורב אחא? סמן התשובה הנכונה!

א. תמיד כרבינא. ב. תמיד כרב אחא. ג. תמיד כמחמיר. ד. תמיד כמיקל.

10. השלם הטבלה שלפניך!

שנות חייו	חבריו	דורו	
			רבינא הראשון
			רבינא האחרון

11. כתוב את האמוראים שלפניך לפי סדר הדורות: רב אשי, רבא, מרימר, רבינא, רב פפא.

מקורות נוספים לעיון

בבא מציעא דף ע"ב: מי שיש לו מעות, ומלנה אותן שלא בעדים... ריש לקיש אומר: גורם קללה לעצמו.

אמרו ליה רבנן לרב אשי: קא מקיים רבינא כל מה דאמור רבנן! שלח ליה בהדי פניא דמעלי שבתא: לשדר לי מר עשרה זוזי, דאתרמי לי קטינא דארעא למזבן. שלח ליה: ניתי מר סהדי ונכתב כתבא. שלח ליה: אפלו אנא נמי? שלח ליה: כל שפן מר דטריד בגרסיה, משתלי וגורם קללה לעצמי:

רש"י וביאורי מילים: קללה - כשתובעו וזה כופר הכל, מקללין אותו ואומרים שהוא דובר על צדיק עתק: **לשדר** - ישלח: **אתרמי** - הזדמן: **למזבן** - לקנות: **ניתי מר סהדי ונכתב כתבא** - יביא אדוני עדים ונכתוב שטר: **משתלי** - ישכח הלואתי, ואגרום קללה לעצמי:

ביאורי מילים

להלן רשימה של מאה מילות יסוד בשפה הארמית, מתוך הסוגיות הראשיות שבספר. בהמשך יובאו עוד חמישים מילים נחוצות בארמית, אף שרובן לא מופיעות בסוגיות שבספר.

- א** 1. **אַתְּנִי** - זה את זה / זה על זה: 2. **אוֹרְתָא** - דרך: 3. **אַזִּיל** - הולך. **אַזִּל** - הלך: 4. **אַטו** - וכי: 5. **אי** - אם: 6. **אִיהו** - הוא. **אִיהי** - היא: 7. **איִכָּא** - יש: 8. **אִין** - כן: 9. **איִקְלַע** - הזדמן: 10. **אִית** - יש: 11. **איִתְמַר** - נאמר: 12. **אַמַּאי** - למה: 13. **אַנָּא** - אני: 14. **אַסִּיק** - הֶעֱלָה: 15. **אַרְעָא** - ארץ: 16. **אַתָּא** - בָּא. **תָּא** - ב'א: 17. **אַתְרָא** - מקום: 18. **בְּתִנִּי** - עם: 19. **בְּעִי** - שואל, מבקש, רוצה: 20. **בְּרָא** - בן: 21. **בְּתָרָא** - אחרון: 22. **גְּבִיָּה** - אצלו: 23. **גְּבִי** - שוכב: 24. **גְּרָמָא** - עצם:
- ב** 25. **דָּא** - זאת. **דִּין** - זה: 26. **דְּבִיתָהוּ** - אשתו: 27. **דוֹכְתָּא** - מקום: 28. **דִּינִי** - שלי: 29. **דִּילְמָא** - אולי: 30. **הָא** - זה, הרי, אבל: 31. **הָאִידְנָא** - עכשיו (האי עידנא): 32. **הָנִר** - חזר. **הָנִר** - חוזר: 33. **הָנָאִי** - הייתי: 34. **הָנָה** - היה: 35. **הִכָּא** - היכן: 36. **הִכִּי** - איך: 37. **הָכָא** - כאן: 38. **הָכִי** - כך: 39. **הָשְׁתָּא** - עכשיו (הא שעתא): 40. **הָתָם** - שם: 41. **זָכֵן** - קָנָה: 42. **זִבִּין** - מָכַר: 43. **תָּנָא** - ראה: 44. **תָּלַשׁ** - תָּלָה: 45. **תָּלַשׁ דְּעֵתִיָּה** - הצטער: 46. **תְּמָכָא** - יין: 47. **תְּמָכָא** - חמור:
- ה** 30. **הָא** - זה, הרי, אבל: 31. **הָאִידְנָא** - עכשיו (האי עידנא): 32. **הָנִר** - חזר. **הָנִר** - חוזר: 33. **הָנָאִי** - הייתי: 34. **הָנָה** - היה: 35. **הִכָּא** - היכן: 36. **הִכִּי** - איך: 37. **הָכָא** - כאן: 38. **הָכִי** - כך: 39. **הָשְׁתָּא** - עכשיו (הא שעתא): 40. **הָתָם** - שם: 41. **זָכֵן** - קָנָה: 42. **זִבִּין** - מָכַר: 43. **תָּנָא** - ראה: 44. **תָּלַשׁ** - תָּלָה: 45. **תָּלַשׁ דְּעֵתִיָּה** - הצטער: 46. **תְּמָכָא** - יין: 47. **תְּמָכָא** - חמור:
- ו** 41. **זָכֵן** - קָנָה: 42. **זִבִּין** - מָכַר: 43. **תָּנָא** - ראה: 44. **תָּלַשׁ** - תָּלָה: 45. **תָּלַשׁ דְּעֵתִיָּה** - הצטער: 46. **תְּמָכָא** - יין: 47. **תְּמָכָא** - חמור:

- ט** 48. **טובא** - הרבה :
49. **טפי** - יותר :
- י** 50. **יְהִיב** - נותן :
51. **יְתִיב** - יושב :
- כ** 52. **כי** - כמו, כאשר :
ל 53. **ליה** - לו :
54. **לית** - אין :
55. **לקמיה** - לפניו :
- מ** 56. **מאי** - מה :
57. **מאן** - מי :
58. **מאני** - כלים :
59. **מטא** - הגיע :
60. **מי** - וכי :
61. **מידי** - משהו :
62. **מהדר** - מחזיר. **הדר** - חזר :
63. **מייתי** - מביא :
64. **מילתא** - דבר, עניין :
65. **מיניה** - ממנו. **מינאי** - ממני :
66. **משקא** - שמן :
67. **מתא** - עיר :
- נ** 68. **נהורא** - אור :
69. **נחית** - ירד :
70. **נח נפשיה** - נפטר :
71. **נטר** - שמר, המתין :
72. **נפיש** - מרובה :
73. **נפק** - יצא. **נפיק** - יוצא :
74. **נתר** - נשר. **נתר** - נושר :
- ס** 75. **סגיי נהור** - רב אור. כינוי לעיוור :
76. **סליק** - עלה. **סליק** - עולה :
- ע** 77. **עבד** - עשה. **עכיד** - עושה :
78. **עידנא** - זמן :
79. **עיניה** - עיניו :
80. **על (עיל)** - עלה, נכנס :
81. **פגע** - פגש :
82. **פלוגתא** - מחלוקת :
83. **פליג** - חולק :
- ק** 84. **קאים, קאי** - עומד :
ר 85. **רמי** - הקשה, השליך :
86. **רענא** - רצון :
- ש** 87. **שביק** - מניח, משאיר :
88. **שרי** - משליך, זורק :
89. **שנור** - קפץ, דילג :
90. **שופקא** - יופי :
91. **שכיח** - מצוי :
92. **שמעיה** - משמשו :
93. **שמעתא** - שמועות, הלכות :
94. **שקל** - לקח. **שקיל** - לוקח :
95. **שתא** - שנה :
96. **תליסר** - שלוש עשרה :
97. **תלתא** - שלושה. **תלת** - שלוש :
98. **תנא** - שנה (פתיחה לברייתא) :
99. **תרי** - שניים :
100. **תריסר** - שנים עשר :

מילים נוספות להרחבה

להלן חמישים מילים נוספות, שמומלץ ללומדן, להעמקת והרחבת הידע בשפה הארמית.

101. אַגְרָא - שכר :	126. זוטַר - קטן :
102. אוֹקִימָתָא - העמדה :	127. זִיל - לך :
103. אוֹרְתָא - ערב :	128. זִיקָא - רוח :
104. אוֹשְפִינָא - מקום אירוח :	129. חָדִי - שמח :
105. אַחְרִינָא - אחר :	130. חִינוּרָא - לבן :
106. אִיגְרָא - גג :	131. יוֹמָא - יום :
107. אִינְדִי - על ידי :	132. יְנוּקָא - תינוק :
108. אִינְדִי - עוסק :	133. כְּנוּתִיָּה - כמוהו :
109. אִילִימָא - אם נאמר :	134. מַאי בִינְיָהוּ - מה ביניהם :
110. אִיתָתָא - אישה :	135. מַאי טַעֲמָא - מה הטעם :
111. אַשְכַּח - מצא :	136. מַעֲרָבָא - ארץ ישראל :
112. אַשְתָּלִי - שכח :	137. מָצִי - יכול :
113. בִּיתָא - בית :	138. מַצְלִי - מתפלל :
114. בְּצִיר - פחות :	139. נָמִי - גם :
115. בְּתַר - אחרי. בְּתָרָא - אחרון :	140. נָקַט - אחז :
116. גְּבָרָא - איש :	141. סָבָא - זקן. סָבִי - זקנים :
117. גְּמִיר - למד :	142. סָגִי - די, מספיק :
118. דְּבַר - מנהיג, מוליך :	143. סוּמְקָא - אדום :
119. דְּהַב - זהב :	144. פּוֹרְתָא - מעט :
120. דְּלִי - הרים, הגביה :	145. צַפְרָא - בוקר :
121. הָאִי - זה :	146. רְהַט - רץ :
122. הַב - תן :	147. שְׁרִי - מותר. שְׁרִי - מתיר :
123. הוּו - היו :	148. תְּבַר - שבר. תְּבִיר - שבור :
124. הִיכִי דְמִי - איך מדובר :	149. תּוּ - עוד, שוב :
125. הִנִי - אלו :	150. תְּלָגָא - שלג :

מפתח לצפנים בארמית

להלן מפתח של עשרים כללים וצפנים בשפה הארמית, עם פירוט שם הסוגיא ומספר העמוד בהם התבארו כללים אלו.

1. דמיון בין השפה הארמית לשפה העברית: עמ' 18 - רב
2. תוספת אות א' בסוף מילה: עמ' 26 - מר עוקבא
3. כינויי גוף: עמ' 50 - ריש לקיש
4. מספרים: עמ' 82 - רב אדא בר אהבה
5. מילות פתיחה למשנה ולברייתא: עמ' 34 - רבי חנינא
6. מילות פתיחה לשאלה: עמ' 121 - רבי ירמיה
7. פועל בלשון עבר הווה וציווי: עמ' 7, 38 - רבי יהושע בן לוי
8. הקידומת ד': עמ' 26 - מר עוקבא
9. הקידומת קא / ק: עמ' 66 - רב יהודה
10. הקידומת א': עמ' 78 - רב חסדא
11. ההטיות בגוף ראשון: עמ' 30 - רבי חייא
12. ההטיות בגוף שני ושלישי: עמ' 41 - רבי אושעיא
13. האותיות ז' / ד' מתחלפות: עמ' 46 - רבי יוחנן
14. האותיות צ' / ט' מתחלפות: עמ' 30 - רבי חייא
15. האותיות ע' / צ' מתחלפות: עמ' 90 - רב כהנא
16. האותיות ת' / ש' מתחלפות: עמ' 38 - רבי יהושע בן לוי
17. שלוש משמעויות למילה 'קא': עמ' 74 - רב ששת
18. שלוש משמעויות למילה 'בעי': עמ' 90 - רב כהנא
19. שתי משמעויות למילה 'כי': עמ' 42 - רבי אושעיא
20. הכא, היכא, איכא, הכי, היכי: עמ' 41, 61 - רבי אושעיא